Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası

AMFA

Azerbaijan Micro-finance Association

YEKUN HESABAT

Maliyyə savadlılığı üzrə keçirilmiş sorğunun NƏTİCƏLƏRİ

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı üçün hazırlanmışdır

30 dekabr 2009-cu il
Bakı, Azərbaycan

Yekun Hesabat AMA-nın tədqiqat üzrə meneceri İlkin Nəzərov tərəfindən hazırlanmışdır.

Qeyd: Bu Hesabat Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı, Dünya Bankı və İsveçrənin SECO təşkilatının dəstəyi ilə “Maliyyə Xidmətlərinin İnkişafı Layihəsi” çərçivəsində “Maliyyə Savadlılığı Sorğusu”nun nəticələri əsasında hazırlanmışdır. Burada ifadə olunan fikirlər Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyasına (AMA) məxsusdur və əks olunan ifadələrə görə Mərkəzi Bank, Dünya Bankı və SECO heç bir məsuliyyət daşımır.

Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası (AMA) 27 üzv olan təşkilatları təmsil edir. AMA 2001-ci ildə təsis edilmiş və 2004-cu ilin noyabrında Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyata alınmışdır.

Cəfər Cabbarlı küç, 44, Caspian Plaza III, 9-cu mərtəbə, Bakı AZ1065
Tel/Faks: (+994 12) 437 16 45; 437 23 39, www.amfa.az.

MÜNDƏRİCAT

Giriş.. 5

1. Metodoloji yanaşma və texniki məsələlər.................................. 6

2. Respondentlərin sosial-demoqrafik xarakteristikası…............ 11

3. Maliyyə savadlılığı üzrə mövcud vəziyyət..................……… 14

2.1. Maliyyə idarəetməsi və borclanma……………………….…...... 14
2.2. Maliyyə məlumatlılığı və istehlakçı hüquqları………………..... 18
2.3. Riyazi maliyyə savadı……………………………………….…..... 22
2.4. Maliyyə xidmətlərindən istifadə səviyyəsi.....………………...... 29
2.5. Bank xidmətləri və ödəniş kartları……………………………..... 32

4. Əsas nəticələr və tövsiyələr.. 36

4.1 Nəticələr... 36
4.2. Tövsiyələr.. 41

ƏLAVƏLƏR

1. Sorğu Anketinin sualları üzrə cədvəllər....................................... 43
2. Sorğu Anketi……………………...………………………………….. 66
3. Araşdırmanın ilkin nəticələri üzrə təqdimat…………………......... 79

Akronim və ixtisarlar

AMA	Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası
ARMB	Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı
DB	Dünya Bankı
ET	Ev təsərrüfatı
MSS	Maliyyə Savadlılığı Sorğusu
SECO	İsveçrə hökumətinin İqtisadi Məsələlər üzrə Dövlət Katibliyi
%	Faizi ifadə edir
n	Sayı ifadə edir

GİRİŞ

Son illər Azərbaycanda iqtisadiyyatın digər sahələrində olduğu kimi maliyyə xidmətləri sahəsində də sürətli inkişaf müşahidə edilir. Bu xidmətlər arasında bank, sığorta və poçt xidmətləri aparıcı mövqe tutur. Sözügedən xidmətlərin əsas istehlakçılarından biri də fiziki şəxslərdir. Belə ki, ölkədə artıq 3,6 milyondan yuxarı əhali ödəniş kartlarından və 500 min civarında əhali isə istehlak kreditlərdən istifadə edir. Əhalinin maliyyə xidmətlərindən daha səmərəli istifadə edilməsinin təmin edilməsi üçün maliyyə savadlılığının artırılması və istehlakçı hüquqlarının daha yaxşı qorunması mühüm rol oynayır. Bunun üçün ilk növbədə əhalinin maliyyə savadlılığının mövcud vəziyyətinin öyrənilməsi və problemlərin müəyyənləşdirilməsi zəruridir.

Maliyyə savadlılığının artırılması və istehlakçı hüquqlarının qorunması dünyada son onillikdə daha çox aktuallaşmışdır. Azərbaycanın dünyaya sürətlə inteqrasiya etməsi sözügedən məsələlərin araşdırılması və müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini ölkəmiz üçün də aktuallaşdırmışdır.

Yuxarıda qeyd edilən məsələlərin zəruriliyini nəzərə alaraq, AR Mərkəzi Bankı, Dünya Bankı və İsveçrənin SECO təşkilatı əhalinin maliyyə savadlılığının araşdırılması tədqiqatının aparılmasına qərar vermişlər. Sözügedən Layihənin **əsas məqsədi** “Maliyyə Savadlılığı Sorğusu”nun keçirilməsi, Vahid Məlumat Bazasının yaradılması və sorğunun nəticələrini əks etdirən Hesabatın hazırlanması olmuşdur.

Sorğu çərçivəsində ev təsərrüfatlarının gəlir və xərclərinin idarə edilməsi, əhalinin riyazi maliyyə savadı, maliyyə xidmətləri haqqında məlumatlılıq səviyyəsi, maliyyə xidmətlərindən istifadə səviyyəsi və istehlakçı hüquqlarının mövcud vəziyyəti araşdırılmışdır. Tədqiqatın nəticələri əhalinin maliyyə savadlılığı və məlumatlılığı üzrə baza göstəriciləri kimi istifadə oluna bilər.

Yekun Hesabatın birinci bölməsində tədqiqatın metodoloji yanaşması və həyata keçirilmiş işlər haqqında ətraflı məlumat verlir, ilkinci bölmədə respondentlərin sosial-demoqrafik vəziyyəti təqdim edilir, üçüncü bölmədə sorğunun nəticələri əsasında maliyyə savadlılığının müxtəlif aspektləri (maliyyə idarəetməsi və borclanma; maliyyə məlumatlılığı və istehlakçı hüquqları; maliyyə məlumatlılığı və istehlakçı hüquqları; riyazi maliyyə savadı; maliyyə xidmətlərindən istifadə; bank xidmətləri və ödəniş kartları) üzrə mövcud vəziyyət təhlil edilir, dördüncü bölmədə isə tədqiqatın əsas nəticələri və tövsiyələr təqdim edilir. Eyni zamanda, Əlavə 1-də sorğunun əsas nəticələri üzrə cədvəllər, əlavə 2-də sorğu anketi, əlavə 3-də isə layihənin ilkin nəticələrini əks etdirən təqdimat (dekabrın 17-si 2009-cu ildə Maliyyə savadlılığı üzrə seminarda təqdim edilmişdir) verilir.

I. METODOLOJİ YANAŞMA VƏ TEXNİKİ MƏSƏLƏLƏR

Maliyyə Savadlılığı Sorğusunun həyata keçirilməsi üçün aşağıdakı metodoloji yanaşma və fəaliyyətlərdən istifadə edilmişdir:

Fəaliyyət	Fəaliyyətin qısa təsviri
Rusiya modelindən istifadə edərək çox cavablı sorğu anketinin hazırlanması	Sorğu anketinin hazırlanmasında Mərkəzi Bank tərəfindən təqdim edilən və Rusiayada keçirilən analoji sorğunun anketindən istifadə edilmişdir. Sorğu anketi ingilis dilindən azərbaycan dilinə tərcümə edildikdən sonra sualların Azərbaycan kontekstinə uyğunlaşdırılması aparılmış, uyğun olmayan suallar çıxarılmış və yeniləri daxil edilmişdir. Sorğu anketinin hazırlanması dövründə Mərkəzi Bank və digər aidiyyatı təşkilatların nümayəndələri ilə görüşlər təşkil edilmiş və e-poçtu vasitəsilə onların rəy və təklifləri müzakirə edilmişdir. Sorğu anketinin son variantı 65 sualdan ibarət olmuş və əsasən ev təsərrüfatlarının gəlir və xərclərin qeydiyyatının aparılması, maliyyə məlumatlılığı, riyazi maliyyə savadı, maliyyə xidmətlərindən istifadə zamanı istehlakçı hüquqlarının pozulması, maliyyə xidmətlərindən istifadə, ödəniş kartları və respondentlərin sosial-demoqrafik vəziyyətini əks etdirən sualları əhatə etmişdir. Sorğu anketi azərbaycan dilində tam hazırlandıqdan sonra ingilis dilinə yenidən tərcümə edilmişdir. Sorğu Anketi əlavə 2-də verilmişdir.
Seçmə çərçivəsinin və seçmə miqyasının müəyyən edilməsi	Seçmə çərçivəsi kimi 8 iqtisadi region (ölkənin 2 iqtisadi regionu işğal altındadır) və Bakı şəhərində 1200 respondent müəyyən edilmişdir. Sorğunun 1200 respondent arasında keçirilməsinin əsas səbəbi seçmə sayının bu cür sorğuların keçirilməsi üçün reprezentativ olması və layihənin maliyyə imkanlarına uyğunluğu olmuşdur. Şəhər kənd nisbəti isə statistik göstəriciyə uyğun olaraq 54% və 46% nisbətlərində müəyyən edilmişdir. Daha geniş məlumat Cədvəl 1.1-də verilmişdir.
Sorğu planının hazırlanması və sorğu üçün seçimlərin aparılması	Seçmə 2 mərhələdə aparılmışdır: i) Birinci mərhələdə ölkə əhalisinin paytaxt, digər şəhər və kənd yerləri və iqtisadi regionlar üzrə bölgüsü nəzərə alınmaqla və ilkin seçmə vahidi küçə və kənd olmaqla (hər ilkin seçmə vahidi 15 respondenti əhatə edir) aparılmış; ii) İkinci mərhələdə seçməyə düşən şəhərlərdə küçələr və inzibati rayonların ərazisində isə mövcud olan kəndlər təsadüfi yolla seçilmişdir. Misal üçün: Seçmənin 1-ci mərhələsinin nəticələrinə görə Quba rayonunda 45 nəfər arasında sorğu aparılmalıdır və respondentlərin 15-i şəhər və 30-ü kənd yerlərindən seçilməlidir. İlkin seçmə vahidinin 15 respondent təşkil etməsini nəzərə alınaraq, deməli Quba şəhərindən və ya Qəsəblərdən bir küçə, kəndlərdən isə 2-si sorğu üçün təsadüfi seçilməlidir.
SPSS proqramında məlumatların daxil edilməsi və təhlili üçün tələb olunan proqram təminatının yaradılması və məlumatların daxil edilməsi üçün təlimatların hazırlanması	Məlumatların daxil edilməsi və təhlili üçün SPSS proqramında xüsusi proqram təminatı hazırlanmışdır. Eyni zamanda, məlumatların daxil edilməsi ilə bağlı təlimatlar hazırlanaraq operatorlara paylanılmış və izah edilmişdir. İstinad mənbəyi kimi istifadə edilən təlimatlar məlumatların daxil edilməsi ilə bağlı texniki məsələlərin izahını verir.

Nəzarətçilər və müsahibəçilər üçün təlimatların hazırlanması	Nəzarətçilər üçün təlimatlar sorğu üzrə sahə mütəxəssisindən sorğu anketinin alınması, müsahibə aparan şəxslər ilə əlaqələndirmə, sahə işlərinə nəzarət, müsahibə aparan şəxslərdən sorğu anketlərinin yığılması, sorğu anketlərinin yoxlanılması və onların sorğu üzrə sahə mütəxəssisinə təqdim edilməsi prosesləri üzrə qaydaları izah edir. Müsahibə aparan şəxslər üçün təlimatlar nəzarətçilərdən sorğu anketlərinin alınması, respondentlər ilə sorğuların aparılması, sorğu anketlərinin doldurulması, nəzarətçilər ilə birgə sorğu anketlərinin yoxlanılması və onların nəzarətçilərə təqdim edilməsi qaydaları, eləcə də, nəzakətli davranışlar, sorğunun yenidən keçirilməsi, korlanmış sorğu anketlərinin ləğv edilməsi və ya geri qaytarılması, sorğu başa çatmadıqda onun növbəti gündə davam etdirilməsi, gözlənilməz hallar baş verdikdə kimə müraciətin edilməsi üzrə qaydaları izah edir.
Nəzarətçilər və müsahibəçilər üçün təlim materiallarının hazırlanması və təlimlərin təşkili	3 peşəkar nəzarətçidən və 12 müsahibə aparan şəxsdən ibarət sorğu qrupu seçilmiş və onlar üçün təlim təşkil edilmişdir. Nəzarətçilər üçün bir gün əvvəl təlim təşkil edilmiş və bütün qaydalar onlara izah edilmişdir. Bundan sonra isə nəzarətçilər və müsahibəçilər üçün birgə bir günlük təlim təşkil edilmişdir. Təlim aşağıdakı mövzuları əhatə etmişdir: i) sorğuların keçirilməsi üzrə təcrübələrin nəzərdən keçirilməsi və praktik olaraq tətbiq edilməsi; ii) sorğunun məram və məqsədlərinin müzakirə edilməsi; iii) sorğu metodologiyasının təqdimatı; iv) respondentlə müsahibənin aparılması, müsahibə üsullarının izah edilməsi və müvafiq sualların cavablandırılması; v) nəzarətçilər və müsahibəçilər üçün təlimatların izah edilməsi; vi) qrup çərçivəsində sınaq sorğunun və ya iştirakçılar arasında testlərin həyata keçirilməsi (qrupa daxildir: respondent qismində bir iştirakçı, müsahibəçi qismində bir iştirakçı və nəzarətçi qismində bir iştirakçı və əksinə). Təlimlər noyabr ayının 18-19-da Bakı şəhərində təşkil edilmişdir.
Pilot sorğunun keçirilməsi	Təlimin sonunda müsahibəçilər və nəzarətçilər pilot sorğu həyata keçiriblər. Hər bir nəzarətçi və müsahibəçi təsadüfi seçmə üsulu ilə müəyyən edilən ev təsərrüfatları arasında 1-2 sorğu aparmışdır. Bakıda təqribən 27 ev təsərrüfatı sorğuya cəlb olunmuşdur. İlkin testlərin məqsədi aşağıdakı məqamların öyrənilməsindən ibarət olmuşdur: • Həssas suallar sorğu anketinin sonunda yerləşməklə suallar münasib ardıcıllıq ilə düzülmüşdür; • Suallar respondentlər və müsahibəçilər tərəfindən aydın başa düşülür; • Hər bir sual müxtəlif məsələləri deyil, yalnız bir fikri əhatə edir; • Suallar demək olar ki, bütün respondentlərə şamil olunur; • Bütün suallar üzrə bitkin cavabın alınması və yalnız bir neçə sualın cavablandırılmaması və ya digər kateqoriyaya düşməsi ehtimalı; • Sualların cavablandırılması üçün heç bir əlavə səy tələb olunmur; • Suallar mümkün qədər dəqiq cavablandırıla bilinir. Pilot sorğunun nəticələri məlumat bazasının yaradılmasına və sorğu anketinin mətninə düzəlişlərin edilməsinə imkan yaratmışdır.
Sorğu anketinin və digər materialların çap edilməsi və paylanması	Pilot sorğudan sonra sorğu anketi və təlimatlar çap edilərək sorğu üzrə sahə mütəxəssisi tərəfindən nəzarətçi və müsahibəçilərə paylanılmışdır.
Yerlərdə sorğuların keçirilməsi və məlumatların	Sorğu ev təsərrüfatlarında (ev təsərrüfatı dedikdə bir büdcədən istifadə edib və bir evdə yaşayanlar nəzərdə tutulur) üzbəüz müsahibə formasında 2009-cu ilin 21 noyabr və 10 dekabr aralığında keçirilmişdir. Sorğu ev təsərrüfatında 18 yaşı tamam olan və ondan yuxarı yaşda (müsahibə vermək iqtidarında olmayanlar

toplanması	istisina olmaqla) ən sonuncu doğum tarixi (il ərzində) qeyd olunanlar arasında keçirilmişdir. Bu metoddan istifadə olunmasının məqsədi gender və yaş nisbətlərinə görə tarazlığın təmin edilməsi olmuşdur. Sorğu zamanı alınan bütün cavablar standart sorğu vərəqəsində qeyd edilmişdir. Sorğu azərbaycan dilində aparılmışdır. Hər müsahibənin orta müddəti 35 dəqiqə olmuşdur. Müsahibəçi sorğu götürdüyü evdən sonra 3 evi buraxaraq növbəti evdə sorğu götürmüşdür. Sonucu doğum tarixi qeyd olunan evdə olmadığı və ya sorğudan imtina edildiyi halda müsahibəçi növbəti evdən sorğu götürmək üçün müraciət etmişdir. Seçilən küçə və ya kənddə 15 respondent ilə sorğu keçirilə bilmədiyi halda isə müsahibəçi nəzarətçini məlumatlandırmaqla sözügedən küçə və ya kənddə ən yaxın digər küçə və ya kənddə sorğunu davam etdirmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, belə vəziyyət nadir hallarda baş vermişdir. Sorğu zamanı imtina halları 19% təşkil etmiş, 21 sorğu anketində isə (ümumi respondentlərin 1,7%-i nisbətində) qarışıq cavablar tapılmış və sorğu anketləri ləğv edilərək yenidən sorğu keçirilmişdir.
Müsahibələrin keyfiyyətinin yoxlanılması və nəzarət	Müsahibələrin keyfiyyəti üzrə nəzarət funksiyası nəzarətçilər tərəfindən həyata keçirilmişdir. Onlar sorğu anketinin keyfiyyətini və tamlığını yoxlamışdır. Bundan başqa, nəzarətçilər yoxlama məqsədi daşıyan səfərlər edərək (hər bir müsahibəçi üzrə respondentlərin 5%-i) təsadüfi seçmə üsulu ilə müəyyən edilən müsahibələr aparmış, respondent ilə görüşmüş və müvafiq yoxlama hesabatı hazırlamışlar. Yoxlama prosesindən sonra nəzarətçilər sorğu anketlərini sorğu üzrə sahə menecerinə təqdim etmişlər. Sorğu üzrə sahə meneceri də öz növbəsində yerlərə səfərlər etmiş və müsahibələrin 5%-ini yoxlamışdır. *Müstəqil monitorinq mütəxəssisinin cəlb edilməsi:* Müsahibələrin keyfiyyəti, eyni zamanda müstəqil monitorinq mütəxəssisi tərəfindən də yoxlanılmışdır. Müstəqil monitorinq mütəxəssisi tərəfindən təsadüfi seçmə üsulu ilə bütün regionları əhatə edən ümumi respondentlərin 10%-i (120 respondent) müəyyən edilmiş, telefon zəngləri vasitəsilə yoxlanılmış və ehtiyac duyulan anda yerlərə səfərlər edilmişdir. Beləliklə, keçirilmiş sorğuların 20%-i nəzarətçilər, sorğu üzrə sahə mütəxəssisi və monitoring üzrə mütəxəssis tərəfindən təsadüfü yolla yerində və telefon vasitəsi ilə yoxlanılmışdır. Yoxlama zamanı 21 sorğu anketində (təqribən ümumi sorğu anketlərinin 1.7%-i) qarışıq cavablar tapılmış və onlar ləğv edilərək yenidən sorğu keçirilmişdir. Bütün bu tədbirlər yoxlama hesabatlarının tamamlanmasına və sorğunun keyfiyyətlə aparılmasına yardım etmişdir.
Məlumatların daxil edilməsi, təmizlənməsi və Vahid Məlumat Bazasının yaradılması	Məlumatların daxil edilməsi və təhlili müvafiq proqram təminatından (SPSS) istifadə etməklə operatorlar vasitəsilə həyata keçirilmişdir. Məlumatların daxil edilməsi zamanı bütün sorğu vərəqələri kodlaşdırılmışdır. Məlumatların təmizlənməsi ilə bağlı mütəxəssis tərəfindən əlavə nəzarət və təmizlənmə işləri aparılmışdır. Əsas məntiqi yoxlama prosesindən sonra ilkin təhlil vasitəsilə Vahid Məlumat Bazası yoxlanılmışdır. Sorğu anketinin sualları əsasında Vahid Məlumat Bazası SPSS proqramında yaradılmışdır. Vahid Bazaya sorğu anketinə 1207 respondentin verdiyi cavablar

	daxil edilmişdir.
İlkin nəticələrin təqdimatı	Sorğunun ilkin nəticələri PPT formatında hazırlanmış və 17 dekabr 2009-cu ildə Mərkəzi Bankda "Maliyyə istehlakçılarının hüquqlarının qorunması və əhalinin maliyyə savadlığının artırılması" Layihəsi çərçivəsində keçirilən seminarda təqdim edilmişdir. Sözügedən təqdimat Əlavə 3-də verilmişdir.
İlkin təhlil, rəy və təkliflər üçün İlkin Hesabatın hazırlanması	İlkin təhlil sorğu anketinin sualları əsasında aparılmış və hesablanmış cədvəllərdə cavablar say və faizlə verilmişdir. İlkin təhlil ümumi (qadın və kişi üzrə ayrıca), paytaxt, digər şəhər yerləri, kənd yerləri və ehtiyac duyulan yerlərdə iqtisadi regionlar üzrə aparılmışdır. Sorğunun nəticələrini əks etdirən cədvəllərin qısa şərhi hər bir cədvəlin başlığında qeyd edilmişdir.
Yekun Hesabatın işlənib hazırlanması	İlkin Hesabata verilən rəy və tövsiyələr nəzərə alınmaqla Yekun Hesabat hazırlanmışdır.

Beləliklə, Maliyyə Savadlılığı Sorğusunun həyata keçirilməsi üçün müəyyənləşdirilmiş fəaliyyətlərin icra statusu aşağıdakı kimi olmuşdur:

#	Fəaliyyətin adı	İcra statusu[1]
1.	Rusiyada istifadə edilmiş maliyyə savadlılığı sorğusu modelinin Azərbaycan dilinə tərcümə edilməsi	+
2.	Azərbaycanın əlaqədar nazirliklərinin sorğu suallarına dair əlavə təklifləri olduğu təqdirdə məsləhətçi şirkət tərəfindən onların müvafiq surətdə nəzərə alınması və sorğuya daxil ediləcək sualların müvafiq ifadə tərzi ilə təmin edilməsi	+
3.	Yerlərdə sorğunun təşkili üçün müsahibə aparanlar tərəfindən istifadə edilməsi nəzərdə tutulan ssenarinin formalaşdırılması	+
4.	Sorğu anketinin məzmunu ilə bağlı şübhələr və ya suallar olduğu təqdirdə məsələnin Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ilə koordinasiya edilməsi	+
5.	Bütün demoqrafik amillər nəzərə alınmaqla bu sorğunun Azərbaycan əhalisinin tam əhatə olunmasından əmin olmaq üçün təbii seçmə metodologiyasının işlənib hazırlanması	+
6.	Sorğu aparanların treyninqinin təşkil edilməsi və onların müsahibədən əvvəl bütün zəruri məlumatlara malik olmalarına dair əminlik əldə edilməsi	+
7.	Yerlərdə iş aparmaq üçün müsahibə aparanlara bütün zəruri materialların çap edilməsi və çatdırılması	+
8.	Üzbəüz müsahibənin aparılması metodu vasitəsilə respondentlərin evlərində sorğuların keçirilməsi (1200 respondent)	+
9.	Yerində müsahibə aparanların işlərinin monitorinqinin keçirilməsi	+
10.	Yerlərdəki iş nəticəsində ilkin məlumatların toplanması, hazırlanması və müsahiblərin cavabları əsasında təmiz məlumat bazasının formalaşdırılması	+
11.	Sorğu metodologiyasını (Azərbaycan və ingilis dillərində) sənədlərlə dəstəkləyən tam hesabatın təqdim edilməsi	+
12.	Sorğunun nəticəsi əsasında tam təhlili özündə əks etdirən texniki hesabatın işlənib hazırlanması (Azərbaycan və ingilis dillərində)	+
13.	Sorğunun nəticələrini təqdim etmək üçün seminarlarda iştirak edilməsi (bir seminar Bakıda və maksimum iki seminar isə rayon mərkəzlərində)	±[2]
14.	Layihə komandası tərəfindən müraciət oluna biləcək digər əlaqədar fəaliyyətlər	+

[1] **"+"** tədbirin uğurla icra olduğunu göstərir; **"-"** tədbirin həyata keçrilmədiyini göstərir.
[2] Yalnız bir seminarda (17 dekabr 2009-cu il tarixdə Bakıda) sorğunun nəticələri təqdim edilmişdir.

Ümumilikdə, Sorğu Bakı (11 inzibati rayon daxil olmaqla), Gəncə, Sumqayıt, Şirvan, Xırdalan, Şəki, Lənkəran, Yevlax, Naxçıvan, Quba, Qusar, Ağsu, Biləsuvar, Bərdə, Tovuz, Masallı şəhərlərini, 2 qəsəbə və 37 kəndi əhatə etmişdir (bax cədvəl 1.1). Sorğuda iştirak edənlərin 54%-i şəhər (Bakı - 23%) və 46%-i kənd ərazilərində yaşayanlar olmuşdur. Bu da ölkədə demoqrafik vəziyyətə uyğun bir göstəricidir.

Cədvəl 1.1: Respondentlərin yaşayış yerləri və regionlar üzrə bölgüsü

#	Şəhər/Rayon	Şəhər yerləri	Kənd yerləri	Ümumi
		n	*n*	*n*
I. 1. **Bakı şəhəri**		277	0	275
II. Abşeron iqtisadi regionu		**105**	**15**	**120**
2.	*Abşeron*	*45*	*15*	*60*
3.	*Sumqayıt şəhəri*	*60*	*0*	*60*
III. Quba-Xaçmaz iqtisadi regionu		**30**	**60**	**90**
4.	*Qusar*	*15*	*30*	*45*
5.	*Quba*	*15*	*30*	*45*
IV. Dağlıq Şirvan iqtisadi regionu		**15**	**45**	**60**
6.	*Ağsu*	*15*	*45*	*60*
V. Şəki-Zaqatala iqtisadi regionu		**30**	**60**	**90**
7.	*Şəki*	*30*	*60*	*90*
VI. Aran iqtisadi regionu		**75**	**165**	**240**
8.	*Biləsuvar*	*15*	*45*	*60*
9.	*Şirvan şəhəri*	*30*	*0*	*30*
10.	*Ucar*	*0*	*30*	*30*
11.	*Yevlax*	*15*	*45*	*60*
12.	*Bərdə*	*15*	*45*	*60*
VII. Naxçıvan iqtisadi regionu		**15**	**45**	**60**
13.	*Naxçıvan*	*15*	*0*	*15*
14.	*Babək*	*0*	*15*	*15*
15.	*Kəngərli*	*0*	*15*	*15*
16.	*Şərur*	*0*	*15*	*15*
VIII. Gəncə-Qazax iqtisadi regionu		**75**	**75**	**150**
17.	*Gəncə*	*60*	*0*	*60*
18.	*Tovuz*	*15*	*45*	*60*
19.	*Xanlar*	*0*	*30*	*30*
IX. Lənkəran iqtisadi regionu		**30**	**90**	**120**
20.	*Lənkəran*	*15*	*45*	*60*
21.	*Lerik*	*0*	*15*	*15*
22.	*Masallı*	*15*	*30*	*45*
	CƏMİ	**652**	**555**	**1207**
	%-lə	***54,0***	***46,0***	***100,0***

II. RESPONDENTLƏRİN SOSİAL-DEMOQRAFİK XARAKTERİSTİKASI

Aşağıdakı cədvəl göstərir ki, sorğuda iştirak edənlərin 52%-i kişi və 48%-i qadınlar olmuşdur. Paytaxt yerlərində sorğuda iştirak edənlər arasında qadınlar nisbətən üstünlük təşkil etsə də, kənd və digər şəhər ərazilərində bu göstərici əksinə olmuşdur. Respondentlərin yaş bölgüsü göstərir ki, sorğuda iştirak edənlərin əksəriyyəti (67%) 26-55 yaşlarında olanlar olmuşdur. Sorğuda kənd yerlərində gənclər daha az iştirak etmiş və yaşlılar üstünlük təşkil etmişdir. Bu gənclərin paytaxt və digər iri şəhərlərdə ali məktəblərdə oxuması, hərbi qulluqda olması və digər yerlərə işləmək üçün miqrasiya etməsi ilə birbaşa əlaqəlidir.

Sorğuda iştirak edənlərin əksəriyyəti ET-nin başçısı, həyat yoldaşı və ya övlad olmuşdur. Ailənin orta ölçüsü 4,4 nəfər təşkil etmişdir ki, bu da ölkə üzrə statistik göstəriciyə uyğundur. Kənd yerlərində ailələrin orta ölçüsü 4,7 nəfər və Bakıda 4 nəfər təşkil etmişdir. Qadın respondentlərin təmsil etdiyi ailələrin ölçüsü kişi respondentlərin təmsil etdiyi ailələrə nisbətən kiçik olmuşdur: müvafiq olaraq: 4,2 və 4,6. Sorğuda iştirak edənlərin 5%-i məcburi köçkün və 95%-i yerli əhali olmuşdur. Məcburi köçkünlər əsasən Bakı və digər şəhərlərdə məskunlaşanlar olmuşdur.

Sorğuda iştirak edən respondentlərin 45%-nin təhsili ümumi orta təhsil olmuş və bu göstərici kənd yerlərində 55% təşkil etmişdir. Ali təhsillilər arasında kişilər üstünlük təşkil edirlər. Bu da ölkə üzrə mövcud statistik göstəriciyə uyğundur.

Sorğuda iştirak edənlərin əksəriyyəti dövlət və özəl sektorda işləyənlər, özünüməşğullar, təqaüdçülər, evdar xanımlar və işsizlər olmuşdur. Respondentlərin 8,4%-i işsiz olmasını qeyd etmiş və aktiv sürətdə iş axdardıqlarını vurğulamışlar. Qeyd etmək lazımdır ki, DSK-nın 2008-ci il üzrə məlumatlarına görə ölkədə işsizlik 6,1% olmuşdur (daha geniş məlumat üçün cədvəl 2.1-ə baxın).

Cədvəl 2.1: Respondentlərin sosial-demoqrafik statusu

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Cəmi	**277**	**22,9**	**375**	**31,1**	**555**	**46,0**	**1 207**	**100**	***624***	***51,7***	***583***	***48,3***
Yaşı												
18-25 yaş	64	23,1	69	18,4	50	9	183	15,2	*90*	*14,4*	*93*	*16*
26-35 yaş	69	24,9	75	20	106	19,1	250	20,7	*135*	*21,6*	*115*	*19,7*
36-45 yaş	61	22	73	19,5	148	26,7	282	23,4	*142*	*22,8*	*140*	*24*
46-55 yaş	58	20,9	83	22,1	140	25,2	281	23,3	*144*	*23,1*	*137*	*23,5*
56-65 yaş	16	5,8	48	12,8	64	11,5	128	10,6	*64*	*10,3*	*64*	*11*
65 və daha cox	9	3,2	27	7,2	47	8,5	83	6,9	*49*	*7,9*	*34*	*5,8*
Cəmi	**277**	**100**	**375**	**100**	**555**	**100**	**1 207**	**100**	***624***	***100***	***583***	***100***
Statusu												
Yerli sakin	247	89,2	347	92,5	550	99,1	1 144	94,8	*604*	*96,8*	*540*	*92,6*
Məcburi köçkun	30	10,8	28	7,5	5	0,9	63	5,2	*20*	*3,2*	*43*	*7,4*
Cəmi	**277**	**100**	**375**	**100**	**555**	**100**	**1 207**	**100**	***624***	***100***	***583***	***100***
Ev təsərrüfatının başçısı ilə qohumluq əlaqəsi												
Başçı	105	37,9	164	43,7	276	49,7	545	45,2	*425*	*68,1*	*120*	*20,6*
Ər/Arvad	98	35,4	97	25,9	145	26,1	340	28,2	*7*	*1,1*	*333*	*57,1*
Övlad	73	26,4	102	27,2	102	18,4	277	22,9	*189*	*30,3*	*88*	*15,1*

Kürəkən/Gəlin	1	0,4	11	2,9	28	5	40	3,3	*1*	*0,2*	*39*	*6,7*
Digər	0	0	1	0,3	4	0,8	5	0,5	*2*	*0,3*	*3*	*0,5*
Cəmi	**277**	**100**	**375**	**100**	**555**	**100**	**1 207**	**100**	***624***	***100***	***583***	***100***
Təhsili												
Ali təhsil	138	49,8	101	26,9	89	16	328	27,2	*199*	*31,9*	*129*	*22,1*
Orta ixtisas – texnikum, kollec	58	20,9	71	18,9	80	14,4	209	17,3	*95*	*15,2*	*114*	*19,6*
Texniki-peşə	3	1,1	18	4,8	28	5	49	4,1	*34*	*5,4*	*15*	*2,6*
Ümumi orta təhsil	76	27,4	165	44	305	55	546	45,2	*271*	*43,4*	*275*	*47,2*
Natamam orta təhsil	1	0,4	13	3,5	33	5,9	47	3,9	*18*	*2,9*	*29*	*5*
İbtidai təhsil	0	0	7	1,9	16	2,9	23	1,9	*4*	*0,6*	*19*	*3,3*
Təhsili yoxdur	1	0,4	0	0	4	0,7	5	0,4	*3*	*0,5*	*2*	*0,3*
Cəmi	**277**	**100**	**375**	**100**	**555**	**100**	**1 207**	**100**	***624***	***100***	***583***	***100***
Məşğuliyyəti												
Dövlət sektorunda işləyən	63	22,7	82	21,9	118	21,3	263	21,8	*144*	*23,1*	*119*	*20,4*
Evdar xanım	63	22,7	55	14,7	90	16,2	208	17,2	*77*	*12,3*	*19*	*3,3*
Pensiyaçı / Təqaüdçü	34	12,3	71	18,9	103	18,6	208	17,2	*19*	*3*	*5*	*0,9*
Öz hesabına işləyən/ özünüməşğul	18	6,5	50	13,3	107	19,3	175	14,5	*25*	*4*	*7*	*1,2*
İşsiz (iş axtarır)	30	10,8	28	7,5	43	7,7	101	8,4	*151*	*24,2*	*24*	*4,1*
Özəl sektorda işləyən	35	12,6	39	10,4	22	4	96	8	*14*	*2,2*	*1*	*0,2*
Tələbə	20	7,2	21	5,6	1	0,2	42	3,5	*12*	*1,9*	*13*	*2,2*
Sahibkar	3	1,1	16	4,3	13	2,3	32	2,7	*0*	*0*	*208*	*35,7*
Ödənişsiz ailə əməyi (ferma və məişət işlərində kömək edir) ilə məşğul olan	0	0	1	0,3	24	4,3	25	2,1	*20*	*3,2*	*22*	*3,8*
Qeyri-hökumət təşkilatında işləyən	5	1,8	4	1,1	15	2,7	24	2	*92*	*14,7*	*116*	*19,9*
İşsiz (iş axtarmır)	4	1,4	4	1,1	10	1,8	18	1,5	*59*	*9,5*	*42*	*7,2*
Daimi olmayan işlərdə işləyən/ mövsümi	2	0,7	4	1,1	9	1,6	15	1,2	*11*	*1,8*	*7*	*1,2*
Cəmi	**277**	**100**	**375**	**100**	**555**	**100**	**1 207**	**100**	***624***	***100***	***583***	***100***
Ailənin orta ölçüsü (n)	**4,03**		**4,18**		**4,75**		**4,41**		***4,6***		***4,2***	

Mənbə: MSS

Diaqram 2.2: Respondentlərin əsas işində aylıq əmək haqqı/ qazancı, %-lə

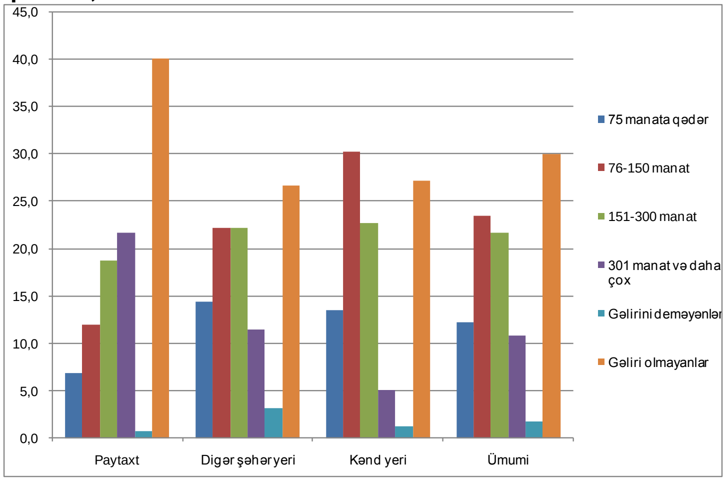

Mənbə: MSS

Diaqram 2.2 göstərir ki, respondentlər arasında əsas gəlir mənbəyi üzrə orta əmək haqqı/qazanc 220 manat civarındadır. Bu göstərici Bakıda ən yüksək və kənd yerlərində ən aşağı səviyyədədir. Respondentlər arasında evdar xanım, işsiz və s. kateqoriyalara mənsub olub və gəliri olmayanlar 30% təşkil etmişdir. Bu göstərici paytaxtda ən yüksək və digər şəhər yerlərində ən aşağı səviyyədə olmuşdur. Bu da paytaxtda nisbətən daha çox sayda evdar xanımların, işsizlərin və tələbələrin sorğuda iştirak etməsi ilə bağlıdır. Respondentlərin yalnız 1,7%-i əsas gəlir mənbələri haqqında məlumat

verməmişlər.

Diaqram 2.2 göstərir ki, respondentlərin əksəriyyəti (54%) özlərinin maliyyə durumunu orta qiymətləndirmişlər və bu göstərici Bakıda daha yüksək və kənd yerlərində isə ən aşağı olmuşdur. Bu ölkədə mövcud olan tendensiyaya uyğun olsa da subyektiv qiymətləndirmədir və real vəziyyəti tam əks etdirməyə bilər. Lakin, bu respondentlərin özlərinin maliyyə durumunu hansı səviyyədə qiymətləndirməyi təsəvvür etməyə imkan verir.

Diaqram 2.2: Respondentlərin ET-lərinin maliyyə durumu (subyektiv qiymətləndirmə), %-lə

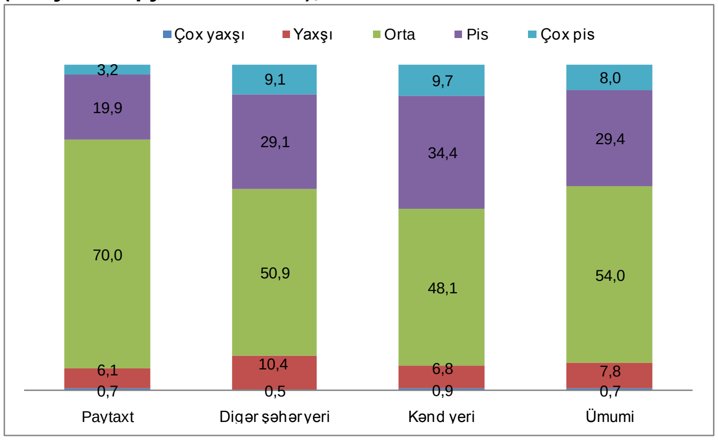

Mənbə: MSS

III. MALIYYƏ SAVADLILIĞI ÜZRƏ MÖVCUD VƏZIYYƏT

3.1. Maliyyə idarəetməsi və borclanma

Diaqram 3.1.1 göstərir ki, əksər respondentlərin ailələri (70%) gəlir və xərclərin qeydiyyatını aparmır və onların 35%-i son bir ayda nə qədər vəsait xərclənməsini belə xatırlaya bilmir. Bu göstərici digər şəhər yerlərində daha yüksəkdir.

Diaqram 3.1.2 göstərir ki, ev təsərrüfatı başçısı qadın olan ev təsərrüfatları (76%) gəlir və xərclərin qeydiyyatını aparmır və onların 35%-i son bir ayda nə qədər vəsait xərclənməsini belə xatırlaya bilmir. Bu göstərici ailə başçısı qadın olan ET-lərdə kişilərə nisbətən yüksəkdir.

Diaqram 3.1.1: ET-lərdə gəlir və xərclərin qeydiyyatı, %-lə

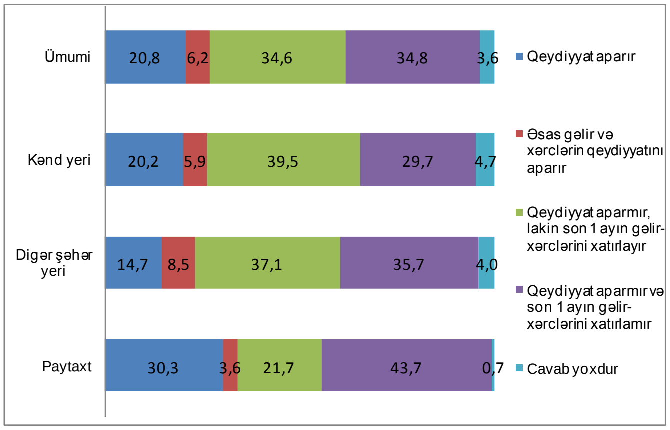

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.2: ET başçısına görə ET-lərdə gəlir və xərclərin qeydiyyatı, %-lə

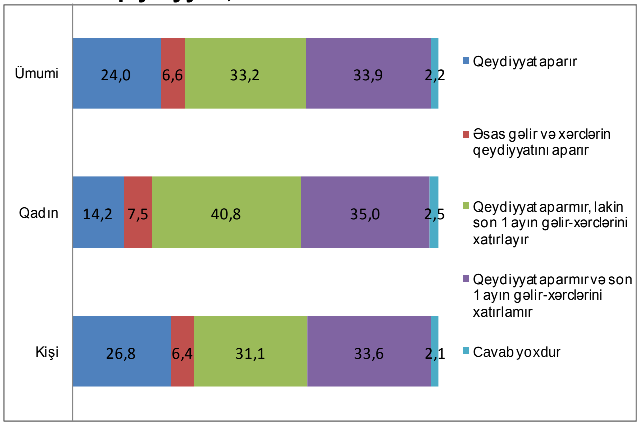

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.3 göstərir ki, sonuncu il ərzində əksər respondentlərin ailələri (52%) növbəti gəlirədək (əmək haqqı, pensiya, təqaüd, müavinət və s.) əvvəlki qazancın müəyyən hissəsini qənaət edə bilmirlər və bu göstərici kənd yerlərində daha yüksəkdir, yalnız 35%-i bunu bəzən və nadir hallarda edə bilirlər.

Ev təsərrüfatlarının növbəti gəlirədək qənaət edilmiş pulu olanda onlar adətən bu vəsaiti istehlak mallarının alınmasına sərf edirlər və ya nağd pul formasında evdə saxlayırlar. Qənaət edilmiş pulu istehlak mallarına xərcləyənlərin nisbəti kənd yerlərində və nağd pul formasında saxlayanların nisbəti isə Bakıda daha çoxdur. Bu da kənd yerlərində həyat şəraitinin paytaxta nisbətən aşağı olması ilə izah oluna bilər. Ümumilikdə, qənaət edilmiş pulun şəxsi biznesə sərmayə kimi yatırılması və əmanət kimi banklarda saxlanılmasına dair rəylər aşağı səviyyədədir.

Diaqram 3.1.3: Sonuncu il ərzində ET-lərdə novbəti gəlirədək əvvəlki gəlirdən qənaət edənlər, %-lə

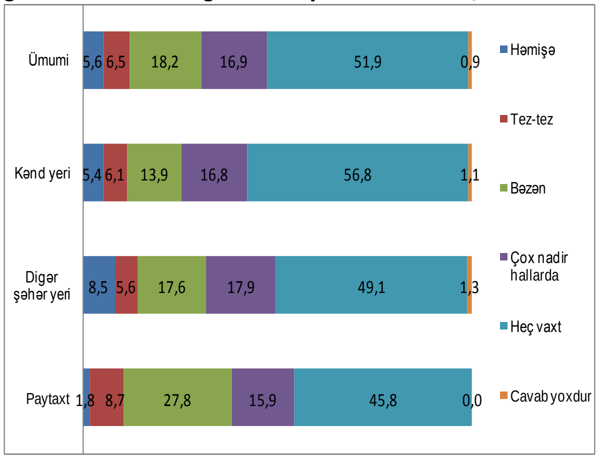

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.4: Qənaət edilmiş vəsaitin xərclənməsi, %-lə

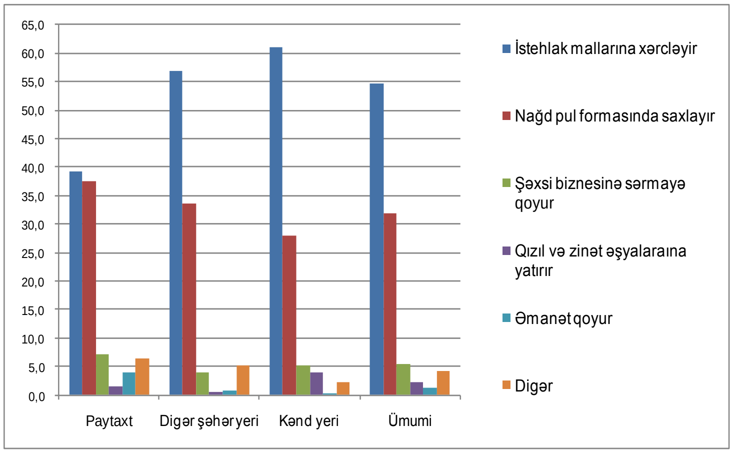

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.5 göstərir ki, respondentlərin əksəriyyəti (52%) sonuncu il ərzində onların vəsaitinin yeni gəlir daxil olmazdan əvvəl qutarmasını qeyd etmişlər. Belə hallar kənd yerlərində daha tez-tez baş verir.

Diaqram 3.1.6 göstərir ki, ev təsərrüfatının pulu növbəti gəlirdən əvvəl qurtaranda onların əksəriyyəti xərclərini azaldır və ya qənaət edirlər, habelə qohumlardan, dostlardan və tanışlardan borc və ya əvəzsiz pul alırlar. Sözügedən vasitələrdən paytaxtda yaşayanlar nisbətən daha çox istifadə edirlər. Kənd yerlərində və digər şəhər yerlərində mağazadan nisyə mal almaq (23% və 20%) və kənd təsərrüfatı məhsullarını satmaq (13% yalnız kənd yerlərində) daha geniş yayılmışdır.

Diaqram 3.1.5: Sonuncu il ərzində vəsaitləri yeni gəlir daxil olmazdan əvvəl qutaran ET-lər, %-lə

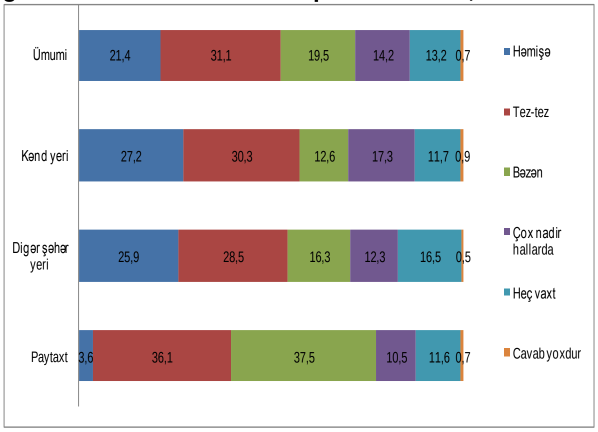

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.6: Növbəti gəlirdən əvvəl vəsait qurtaranda ET-lərin davranışları, %-lə

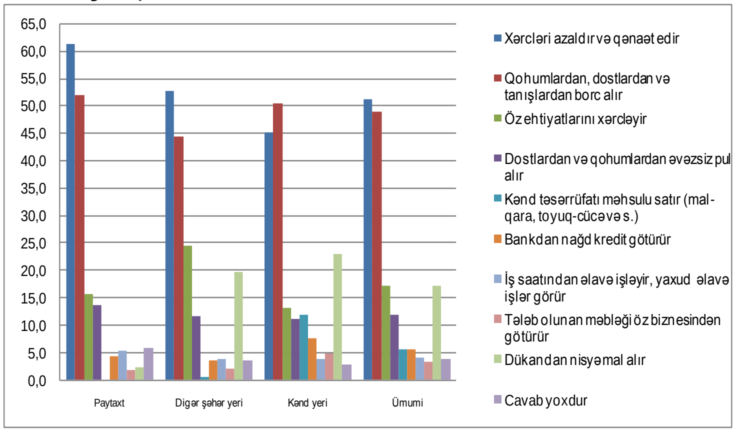

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.7 göstərir ki, respondentlərin əksəriyyəti (56%) son 3 ildə gəlirlərinin azalmadığını bildirmişlər. Bu göstərici digər şəhər yerlərində (60%) daha yüksək və Bakıda ən aşağı olmuşdur (53%). Ev təsərrüfatlarının 45%-də bədbəxt hadisələr, iş yerlərinin itirilməsi və s. səbəblərdən gəlirlərdə azalmalar baş vermişdir. Bu göstərici Bakıda ən yüksək və digər şəhər yerlərində ən aşağı müşahidə edilmişdir.

Təhlil göstərir ki, paytaxtda əhalinin gəlirlərinin son illər aşağı düşməsi əsasən, qazanc gətirənin işini itirməsi və əmək haqqının aşağı düşməsi ilə əlaqədardır (28%). Bu 2008-ci ilin sonlarında dünyada baş verən maliyyə böhranın paytaxt sakinlərinin gəlirlərinin azalmasına təsir etdiyini ehtimal etməyə əsas verir.

Diaqram 3.1.7: Son 3 il ərzində ET-lərin gəlirlərində əhəmiyyətli azalmaların səbəbləri, %-lə *(n.a.o – nəticəsində azalma olub)*

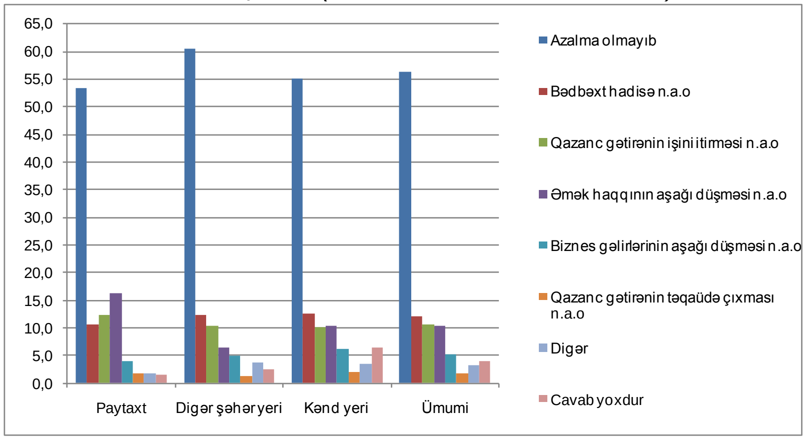

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.8 göstərir ki, son il ərzində ev təsərrüfatlarının əksəriyyəti (72%) hər hansı bir səbəbdən borc almışlar. Ümumilikdə borc götürənlər arasında kənd yerlərində yaşayanlar nisbətən üstünlük təşkil edirlər və paytaxt sakinləri arasında bu göstərici nisbətən aşağıdır.

Diaqram 3.1.9 göstərir ki, sorğu aparılan dövrdə respondentlərin 48%-i onların təmsil etdiyi ET-lərin borcu olduğunu qeyd etmişlər. Bu göstərici kənd yerlərində ən yüksək (49%) və digər şəhər yerlərində ən aşağı (44%) olmuşdur.

Diaqram 3.1.8: Son il ərzində borc almış ET-lər, %-lə

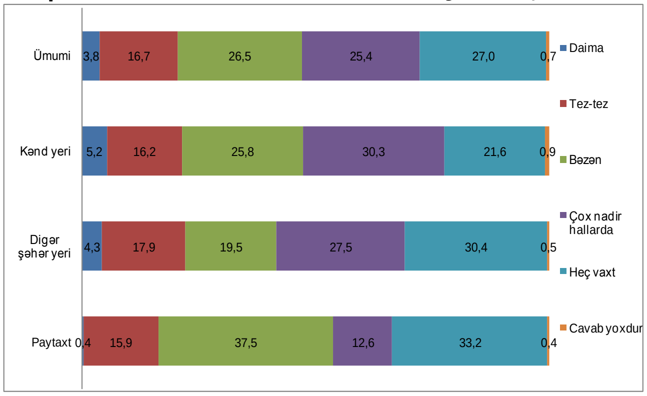

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.9: Hazırda borcu olan ET-lər, %-lə

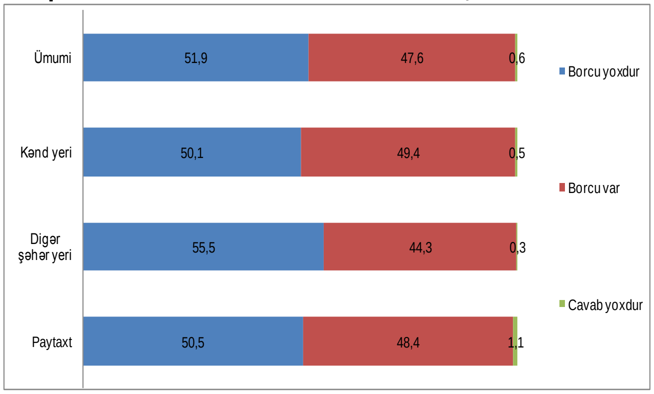

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.10 göstərir ki, daşınmaz əmlak (mənzil, bağ evi və s.) və avtomobilin alınması üçün götürülmüş kreditlər nəzərə alınmadan ev təsərrüfatlarının borcu əsasən onların 1-6 aylıq (77%) gəlirləri həcmindədir. Təhlil göstərir ki, kənd yerlərində və digər şəhər yerlərində yaşayanların borcları onların aylıq gəlirləri ilə müqayisədə paytaxtda yaşayanlara nisbətən azdır. Bu fakt paytaxt sakinlərinin daha çox iri həcmli borcların götürdüyünü göstərir. Eyni zamanda, bu göstərici paytaxt sakinlərinin maliyyə xidmətlərinə daha çox çıxış imkanlarının olmasını göstərir.

Diaqram 3.1.10: Hazırda ET-lərin borcunun həcmi *(daşınmaz əmlakın və avtomobilin alınması üçün götürülmüş kreditlər nəzərə alınmadan), %-lə*

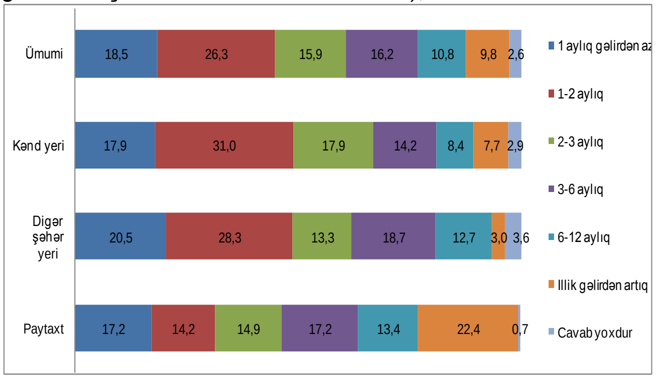

Mənbə: MSS

Diaqram 3.1.11 göstərir ki, sorğuda iştirak edən respondentlərin 43%-i qeyd etmişlər ki, onların əvvəllər nisbətən imkanlı dostları, tanışları arasında sonralar gözlənilməz maliyyə problemləri ilə qarşılaşanlar olmuşlar. 25%-nin fikrincə bunun səbəbi ardıcıl baş verən bədbəxt hadisələr, 18%-nin fikrincə isə buna səbəb vəsaitlərin düzgün idarə edilməməsi olmuşdur. Vəsaitlərin düzgün idarə edilməməsi faktlarını digər şəhər yerlərində və kənd yerlərində yaşayanlar nisbətən çox vurğulamışlar (20% və 19%). Eyni zamanda, 1% civarında respondent digər cavab variantında buna səbəb kimi iqtisadi böhran və aldadılma hallarını qeyd etmişlər.

Diaqram 3.1.11: Respondentlərin dostları, tanışları arasında əvvəllər nisbətən imkanlı olub, sonra gözlənilməz maliyyə problemləri ilə qarşılaşan ailələr və onun səbəbləri, %-lə

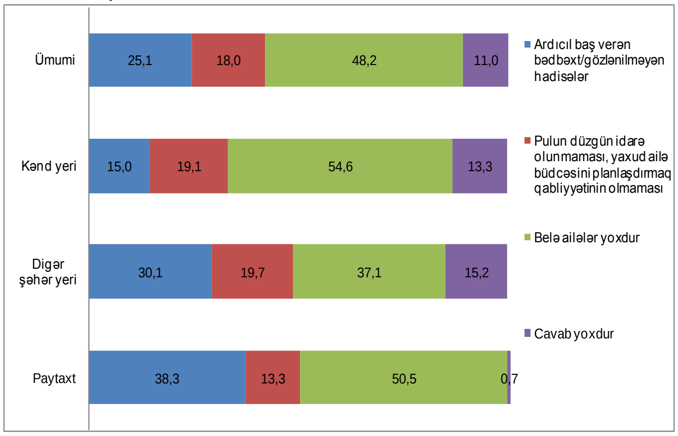

Mənbə: MSS

Beləliklə, sorğunun nəticələri təsdiqləyir ki, kənd və digər şəhər yerlərində daha çox insanlar pulun düzgün idarə edilməməsi və planlaşdırmaq problemləri vardır. Bu isə birbaşa olaraq sözügedən regionlarda insanların təhsil səviyyəsinin paytaxtla müqayisədə aşağı səviyyədə olması və elementar riyazi maliyyə savadının olmaması ilə əlaqədar ola bilər.

3.2. Maliyyə məlumatlılığı və istehlakçı hüquqları

Diaqram 3.2.1-dən göründüyü kimi, respondentlərin əksəriyyətinin əmanətlərin sığortalanması ilə bağlı məlumatı yoxdur, yalnız onların kiçik bir hissəsi bu haqda məlumatlıdır (6%). Yaşayış yerlərinə görə ən aşağı göstərici kənd yerlərində müşahidə edilir (4%). Eyni zamanda məlumatlılıq səviyyəsi kişilərə nisbətən qadınlar arasında daha aşağıdır (8% və 3%).

Diaqram 3.2.1: Banklarda əmanətlərin maksimum sığortalanan məbləği haqqında respondentlərin məlumatlılığı, %-lə

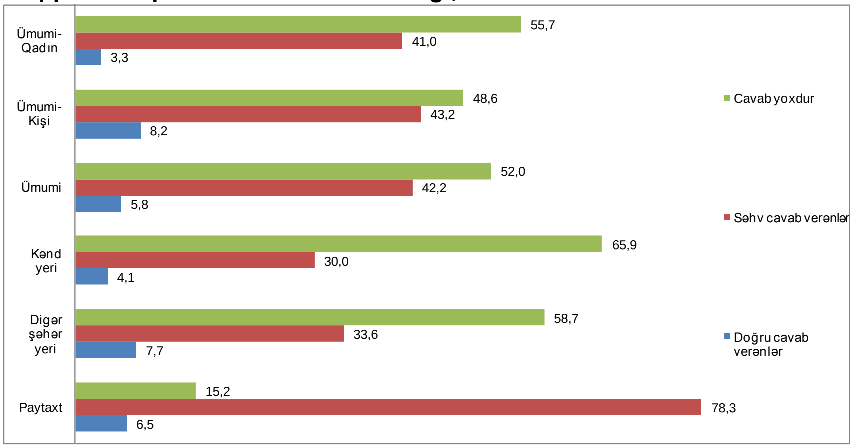

Mənbə: MSS

Diaqram 3.2.2 göstərir ki, respondentlərin fikrincə banklar iflasa uğradığı zaman hökumət yaranan itkilərə görə fərdi şəxslərə kompensasiya verməlidir (51%). Belə fikirləri paytaxtda yaşayanlar (70%) və qadın respondentlər (56%) daha çox vurğulamışlar. Eyni zamanda paytaxtda yaşayan respondentlərin 43% hesab edir ki, mənzil, yaxud bağ evini satmaq zərurəti yaranarkən onların qiymətlərinin aşağı düşdüyü zaman hökumət tərəfindən kompensasiya verilməlidir. Belə hesab edənlər arasında kişilər qadınlara nisbətən üstünlük təşkil edirlər. Respondentlərin kiçik bir hissəsi (15%) fikirləşir ki, özəl şirkətin səhmləri və səhmlərin dəyəri əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşdüyü zaman hökumət kompensasiya ödəməlidir. Bu fikri dəstəkləyənlər arasında paytaxt sakinləri, gender baxımından isə kişilər üstünlük təşkil edirlər.

Diaqram 3.2.2: Yaranan itkilərə görə fərdi şəxslərə hökumət tərəfindən kompensasiya verilməsi ilə bağlı respondentlərin münasib hesab etdiyi hallar, %-lə

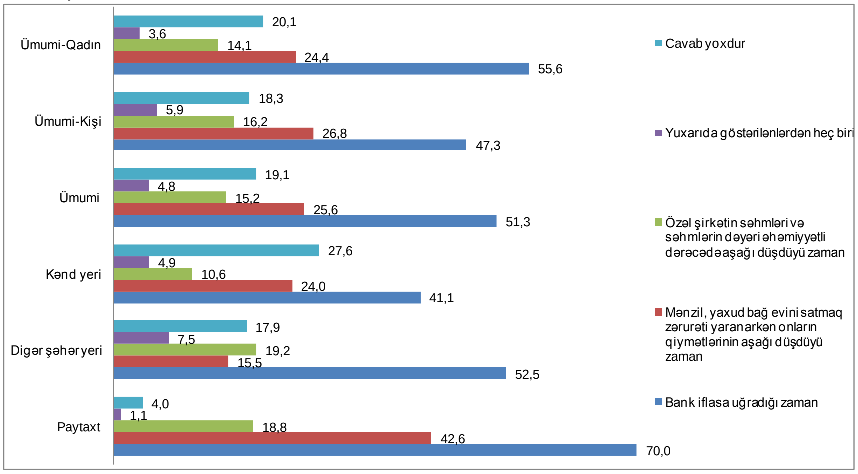

Mənbə: MSS

Diaqram 3.2.3: Qanunvericiliyə görə bank krediti verilərkən kreditin müddəti, illik faiz dərəcəsi, komisyon haqlar və digər şərtlərin kim tərəfindən müəyyən edilməsi ilə bağlı respondentlərin cavabları, %-lə

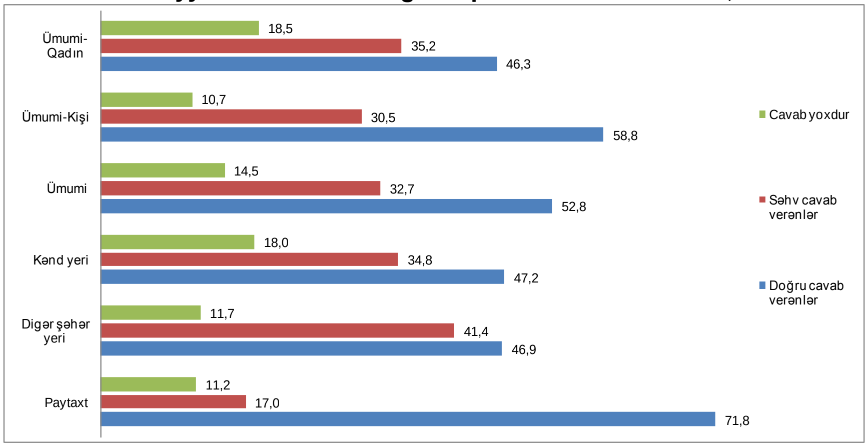

Mənbə: MSS

Diaqram 3.2.3 göstərir ki, qanunvericiliyə görə bank krediti verilərkən kreditin müddəti, illik faiz dərəcəsi, komisyon haqlar və digər şərtlərin kim tərəfindən müəyyən edilməsi ilə bağlı respondentlərin 53% məlumatlıdır. Yaşayış yerləri üzrə paytaxtda məlumatlılıq səviyyəsi regionlara nisbətən 25% yuxarıdır: müvafiq olaraq 72% və 47%. Gender baxımından kişilər arasında məlumatlılıq səviyyəsi qadınlara nisbətən 13% yüksəkdir: müvafiq olaraq 58.8% və 46.3%.

Diaqram 3.2.4 göstərir ki, respondentlərin əksəriyyətinin həyatı sığorta edilməmişdir (97%) və onların nəzərəçarpacaq hissəsi sığorta təşkilatlarına inammadığını bildirmişlər (35%). Belə fikirlər kişilər tərəfindən nisbətən çox vurğulanmışdır (36%).

Respondentlərin 29%-i hesab edir ki, hazırda onların həyatını sığorta etmək lazım deyil. Bu göstərici kənd yerlərində ən yüksək və paytaxtda ən aşağıdır: müvafiq olaraq 33% və 17%. Gender baxımından kişilər arasında bu cür düşünənlərin nisbəti qadınlara nisbətən daha çoxdur: müvafiq olaraq 30% və 28%.

Diaqram 3.2.4: Respondentlərin şəxsi həyat sığortasına dair baxışları, %-lə

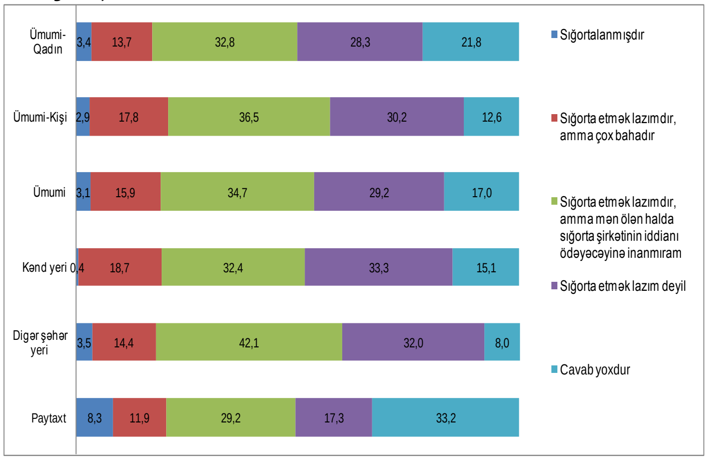

Mənbə: MSS

Respondentlərin 16%-i həyatlarını sığortalamaq istəyirlər lakin, bunun çox baha olmasını qeyd etmişlər. Kənd yerlərində yaşayanların 19%-i və paytaxtda yaşayanların 12%-i bu fikri bildirmişlər. Gender baxımından kişilərin 18%-i və qadınları isə 14%-i bu fikri qeyd etmişlər.

Respondentlərin yalnız 3,1%-nin sığortası vardır və bu göstərici paytaxtda ən yüksək (7,9%) və kənd yerlərində ən aşağıdır (0,2%). Gender baxımından bu göstərici kişilər arasında 3,4% qadınlar arasında isə 2,9% təşkil edir.

Diaqram 3.2.5 göstərir ki, respondentlərin 71%-i ən azı bir maliyyə məlumatını izləyirlər (29%-i isə heç bir maliyyə məlumatını izləmir). Onlar əsasən neftin, qızılın, metalın qiymətlərindəki dəyişikləri (50%); infilyasiya dərəcəsində dəyişiklikləri (37%); pensiyaların səviyyəsində, gəlirlərdə və vergidən azad olma hallarında dəyişiklikləri

Diaqram 3.2.5: Respondentlər tərəfindən izlənilən məlumatlar, %-lə

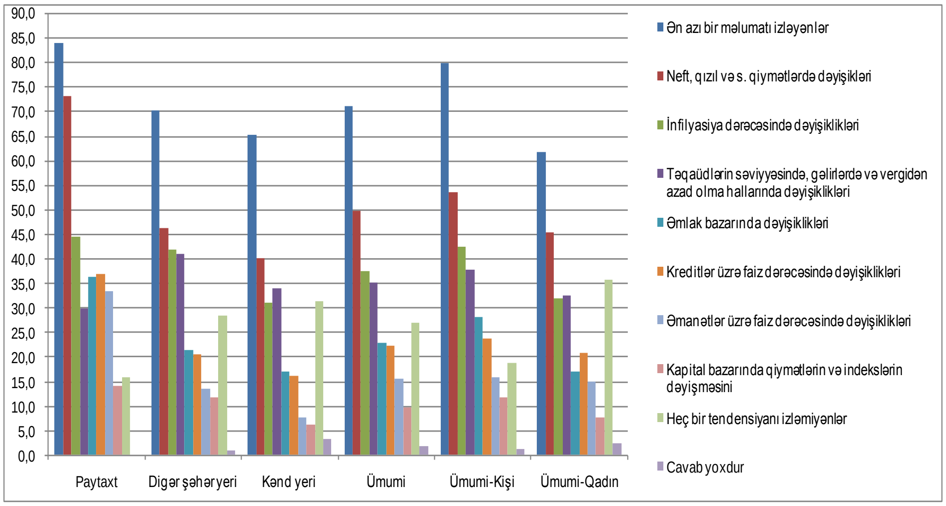

Mənbə: MSS

(35%) izləyirlər. Respondentlərin yalnız 22%-i kreditlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri və 15%-i əmanətlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri izləyirlər.

Yaşayış yerləri üzrə paytaxtda yaşayanların 84%-i və kənd yerlərində yaşayanların 65%-i ən azı bir maliyyə məlumatını izləyir. Gender baxımından bu göstərici kişilər arasında 80% və qadınlar arasında 62% təşkil edir. Qeyd etmək yerinə düşər ki, paytaxtda yaşayan respondentlər kapital bazarında qiymətlərin və indekslərin dəyişməsi istisina olmaqla digər məlumatları aktiv surətdə izləyirlər. Lakin digər şəhər və kənd yerlərində yaşayanlar əsasən qızıl, infilyasiya, pensiya, vergi ilə bağlı məlumatları daha çox izləyirlər. Gender baxımından kişi respondentlər yuxarıda sadalanan bütün növ maliyyə məlumatlarının izlənməsində qadınlardan nəzərəçarpacaq dərəcədə fəaldırlar.

Diaqram 3.2.6 göstərir ki, maliyyə məlumatlarını izləyən respondentlərin böyük əksəriyyəti bu məlumatları əsasən TV proqramlardan, qəzetlərdən və jurnallardan izləyirlər (91%). Eyni zamanda, dostlar/tanışlar və elanlar/reklamlardan da nəzərəçarpacaq dərəcədə istifadə edilir: müvafiq olaraq 35% və 26%. Yaşayış yerləri üzrə ixtisaslaşmış internet saytlarından paytaxt sakinləri daha çox istifadə edirlər (17%). Məlumatları izləyən kişi və qadınları müqayisə etdikdə görürük ki, qadınlar maliyyə məlumatlarını kişilərə nisbətən TV proqramlardan, qəzetlərdən və jurnallardan daha çox izləyirlər. Digər vasitələrin istifadəsində isə kişilər daha çox aktivdirlər.

Diaqram 3.2.6: Məlumatların əldə edilməsi üçün istifadə edilən mənbələr, %-lə

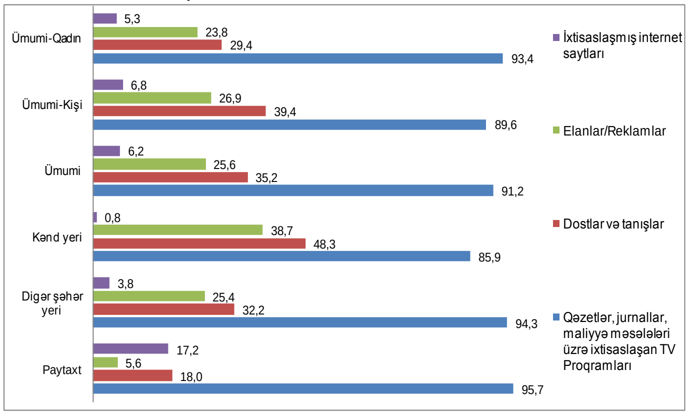

Mənbə: MSS

Diaqram 3.2.7 göstərir ki, respondentlərin yalnız 4.4% bildirmişdir ki, onlar son 5 ildə maliyyə xidmətindən istifadə zamanı məmnun qalmamışlar. Belə hallar digər şəhər və kənd yerlərində yaşayan respondentlər tərəfindən daha çox vurğulanmışdır. Diaqram 3.2.8 göstərir ki, respondentlərin narazılığı əsasən istehlak krediti (28%), bank əmanəti (13%), biznes krediti (11%), maşın krediti (9,4%) və bank kredit kartı (9,4%) götürülən zaman yaranmışdır.

Diaqram 3.2.7: Son 5 ildə maliyyə xidmətindən istifadə zamanı narazı qalanlar, %-lə

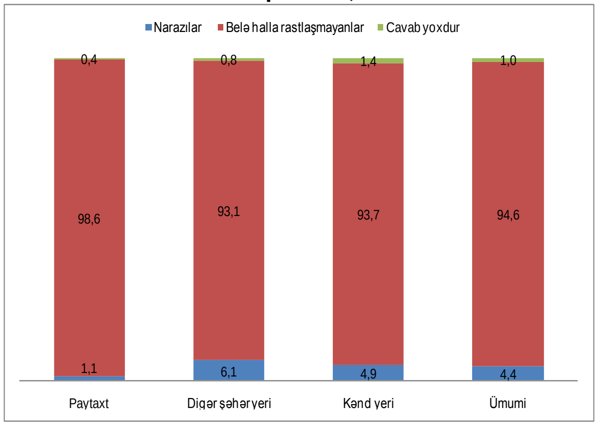

Mənbə: MSS

Diaqram 3.2.8: Respondentlərin narazı qaldığı maliyyə xidmətləri, %-lə

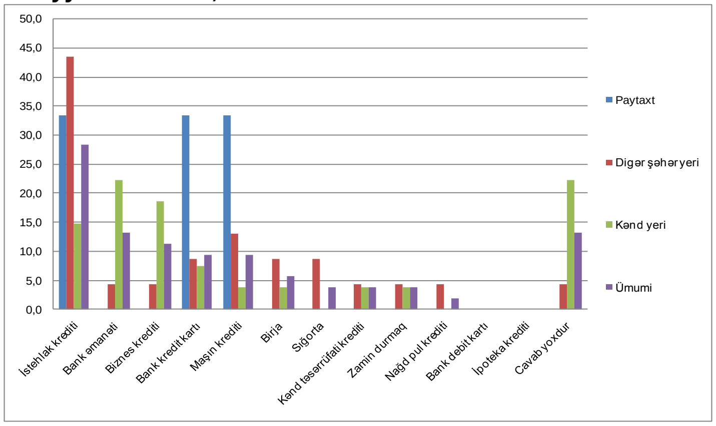

Mənbə: MSS

Diaqram 3.2.9 göstərir ki, narazılıqlar yaranan zaman respondentlərin əksəriyyəti (81%) heç nə etməmişdir, yalnız onların kiçik bir hissəsi (15%) aidiyyəti dövlət orqanlarına şikayət təqdim etmiş və ya müqaviləni vaxtından əvvəl dayandırmışlar. Bu da respondentlərin narazılıqlar yaranan zaman öz hüquqlarının təmin edilməsi istiqamətində passiv olması və ya hüquqları haqqında məlumatlı olmamasını göstərir.

Diaqram 3.2.9: Narazı respondentlərin davranışları, %-lə

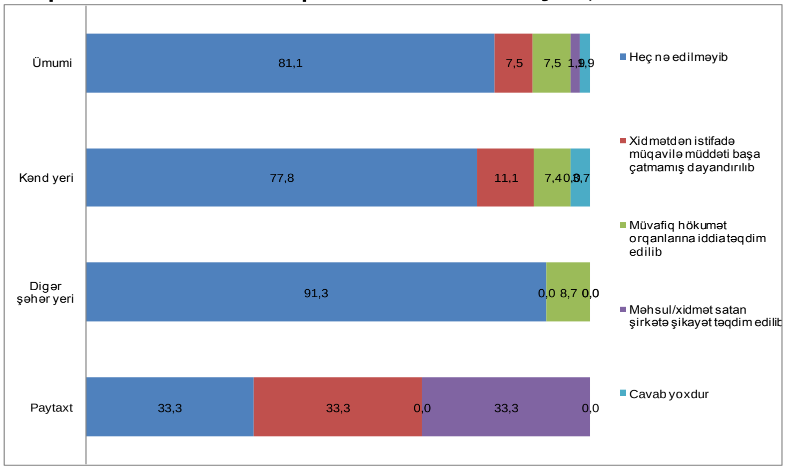

Mənbə: MSS

Diaqram 3.2.10 göstərir ki, respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (36%) bildirmişlər ki, əgər onunla maliyyə xidmətləri göstərən təşkilatlar (bank, sığorta şirkəti və s. bu kimi) arasında münaqişə baş verərsə, onun tez və ədalətli həll olunacağına əmin deyillər. Bu cür fikir söyləyənlər Bakıda yaşayanlar arasında üstünlük təşkil etmiş və kişilər arasında əminsizlik qadınlara nisbətən yüksək müşahidə edilir.

Diaqram 3.2.10: Respondentlərin maliyyə xidmətləri göstərən təşkilatlar (bank, sığorta şirkəti və s.) ilə münaqişələri baş verdikdə, onun tez və ədalətli həll olunacağına əminlikləri, %-lə

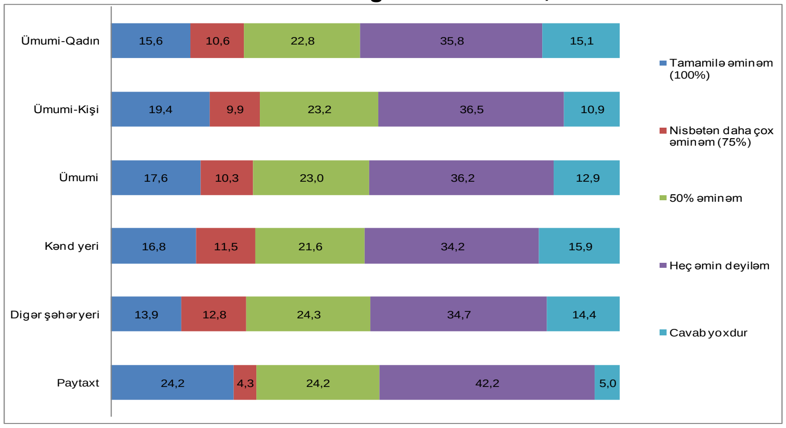

Mənbə: MSS

3.3. Riyazi maliyyə savadı

Diaqram 3.3.1 göstərir ki, respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (44%) özlərinin maliyyə savadını orta qiymətləndirmişlər. Bu göstərici Bakıda (61%) daha yüksək və kənd yerlərində (37%) ən aşağı qeyd edilmişdir. Qadınlara nisbətən kişilərin daha çox hissəsi maliyyə savadını orta qiymətləndirmişlər: müvafiq olaraq 49% və 39%. Təbii ki, bu subyektiv qiymətləndirmədir və real vəziyyəti tam əks etdirməyə bilər. Lakin, respondentlərin özlərinin maliyyə savadını necə qiymətləndirməyi müşahidə etməyə imkan verir.

Elementar riyazi maliyyə savadının təhlili göstərir ki, orta hesabla respondentlərin 55%-i suallara düzgün cavab vermişlər (diaqram 3.3.2), 45%-i isə yanlış və ya cavab verə bilməmişlər. Yaşayış yerləri üzrə Bakıda yaşayanlar arasında düzgün cavab verənlərin nisbəti ən yüksək və kənd yerlərində yaşayanlar arasında ən aşağı olmuşdur: müvafiq olaraq 64% və 48%. Kişilərin 59%-i suala düzgün cavab verdiyi halda qadınların yalnız 51%-i düzgün cavab vermişdir.

İqtisadi regionlar üzrə ən çox düzgün cavab verənlər Bakıda və ən az düzgün cavab verənlər isə Şəki-Zaqatalada (41%) qeyd edilmişdir (bax cədvəl 3.3.1).

Tədqiqat göstərir ki, respondentlərin təxminən yarısının elementar riyazi maliyyə savadı yoxdur, yəni onlar kreditə/əmanətə görə faizin hesablanması, əmanətdən əldə edilmiş gəlirin infilyasiya ilə müqayisəsi, müxtəlif formalı endirimlərin/güzəştlərin müqayisəsi,

Diaqram 3.3.1: 5 ballıq şkala ilə respondentlər tərəfindən özlərinin maliyyə savadının qiymətləndirilməsi, %-lə *(subyektiv qiymətləndirmə)*

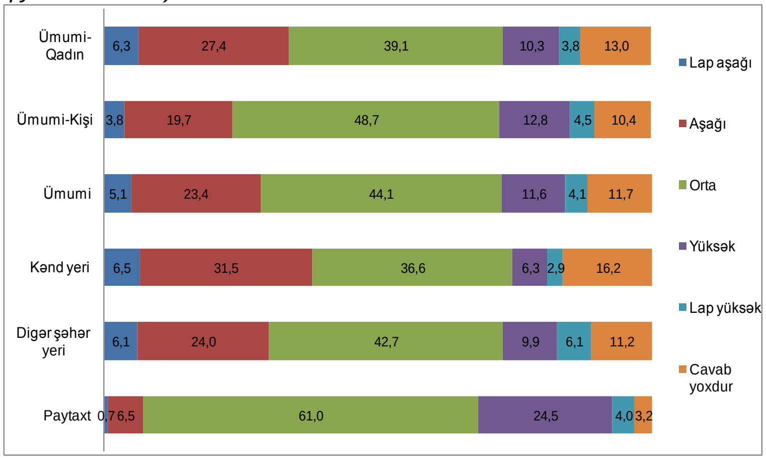

Mənbə: MSS

Diaqram 3.3.2: Respondentlərin elementar riyazi maliyyə savadı *(orta göstərici)*, **%-lə**

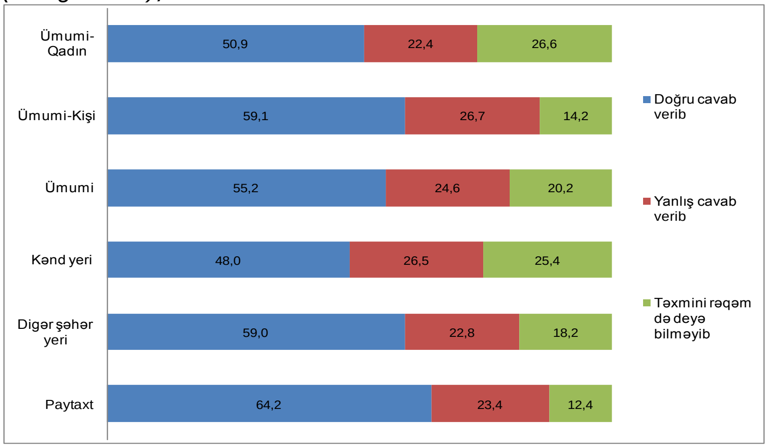

Mənbə: MSS

Cədvəl 3.3.1: İqtisadi regionlar üzrə elementar riyazi maliyyə savadı, *(ortalama)*, **%-lə**

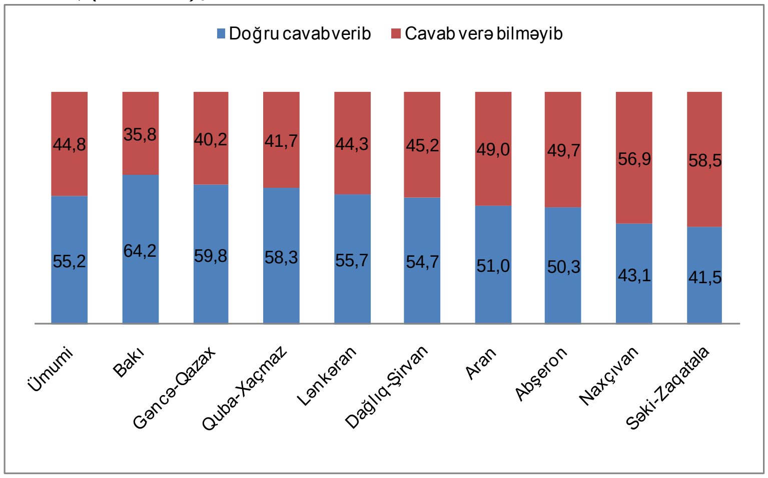

Mənbə: MSS

əlavə ödənilmiş vəsaitin əsas vəsaitə görə faizə çevrilməsi və s. bu kimi gündəlik rastlaşdıqları hesablamaları apara bilmirlər. Bu sahədə vəziyyət kənd yerlərində və qadınlar arasında daha ağırdır. Gələcəkdə elementar riyazi maliyyə savadının artırılması ilə bağlı tədbirlərin daha çox kənd yerlərində və qadınlara ünvanlandırılması məqsədəuyğun olardı.

Respondentlərin fikrincə kredit götürülən zaman və əmanət qoyulan zaman bankı seçmək üçün ilk növbədə i) bankın imici/reputasiyası və onun etibarlılığına (59%); və ii) kredit/əmanət üzrə faiz dərəcəsi və kredit xərclərinə (29%) fikir vermək lazımdır. Nəzərəçarpacaq fakt ondan ibarətdir ki, paytaxtda yaşayan respondentlər bankın imici/reputasiyası və onun etibarlılığına daha çox üstünlük verirlər (71%) və bu fikir qadınlar arasında daha çox səslənmişdir (60%) (bax diaqram 3.3.3).

Diaqram 3.3.3: Respondentlərin fikrincə kredit götürülən zaman və ya əmanət qoyulan zaman bankı seçmək üçün bankları müqayisə edərkən ilk növbədə aşağıdakılara fikir verilməlidir, %-lə

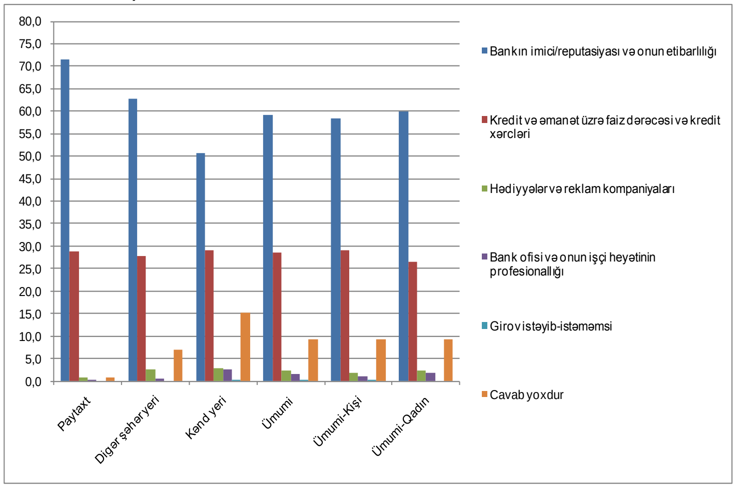

Mənbə: MSS

Cədvəl 3.3.2 göstərir ki, respondentlər kreditlə mal almağı o zaman doğru hesab edirlər ki: i) əgər mağazada ona lazım olan mallar üçün endirimlər varsa (47%) və ii) əgər kredit üzrə faiz dərəcəsi əmanət üzrə faiz dərəcəsindən yüksəkdirsə (17%). Birinci fikr kənd yerlərində yaşayanlar arasında daha çox səslənmiş (56%) və paytaxtda yaşayanlar arasında daha az səslənmişdir (22%). İkinci fikir isə daha çox digər şəhər yerlərində yaşayanlar tərəfindən qeyd edilmişdir (21%). Gender baxımından kişilər arasında hər iki fikri qeyd edənlər üstünlük təşkil etmişdir.

Cədvəl 3.3.2: Respondentlər aşağıdıakı hallarda kreditlə mal almağı doğru hesab edirlər, %-lə

	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	***Ümumi-Qadın***
Əgər mağazada mənə lazım olan mallar üçün endirimlər varsa	21,7	52,5	55,9	**47,0**	*49,0*	*44,8*
Əgər kredit üzrə faiz dərəcəsi əmanət üzrə faiz dərəcəsindən yüksəkdirsə	9,0	21,1	18,0	**16,9**	*10,1*	*11,5*
Əgər kimsə bu vəsaiti yaxşı iş əldə etməyə imkan verən təhsil üçün ödənişə sərf edərsə	12,6	11,2	9,5	**10,8**	*16,5*	*17,3*
Əgər bir nəfərə doğrudan da peşə ixtisasını artırmaq lazımdırsa və onun hazırda pulu yoxdursa	15,2	8,8	4,1	**8,1**	*7,7*	*8,6*
Ehtiyac olan zaman	12,6	0,8	0,5	**3,4**	*1,9*	*2,9*
Cehiz alanda	8,3	1,3	0,2	**2,4**	*0,3*	*0,2*
Nağd pul olmayanda	7,2	0,0	0,0	**1,7**	*0,6*	*2,1*
Krediti qaytarmağa imkan verən gəliri varsa	1,8	0,3	0,2	**0,6**	*0,3*	*3,1*
Üstündə hədiyyə verəndə	0,7	0,0	0,2	**0,2**	*0,0*	*0,2*
Əlacsız qalanda	0,4	0,0	0,0	**0,1**	*0,3*	*0,9*
Kredit götürmək doğru deyil / Heç vaxt	***5,8***	***0,0***	***0,0***	***1,3***	***5,0***	***1,7***
Cavab yoxdur	***4,7***	***4,0***	***11,4***	***7,5***	***8,2***	***6,9***

Respondentlərin fikrincə banklar kredit verərkən ilk növbədə: i) Borcalanın aylıq gəlirlərini və krediti geri qaytarmaq imkanlarını nəzərə alırlar (76%) və ii) Borcalanın maddi vəziyyətini və

onun pul vəsaitinə olan ehtiyacını nəzərə alırlar (56%). Bu fakt göstərir ki, respondentlərin əksəriyyətinin bankların kredit verərkən ilk növbədə nəyə diqqət yetirmələri haqqında məlumatları vardır və bu məlumatlılıq səviyyəsi paytaxtda və kişilər arasında nisbətən yüksəkdir.

Cədvəl 3.3.3: Respondentlərin fikrincə banklar kreditləri aşağıdakı əsaslarla verirlər, %-lə

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
Borcalanın aylıq gəlirlərini və krediti geri qaytarmaq imkanlarını nəzərə almaqla	75,1	77,6	74,8	**75,7**	*79,6*	*71,5*
Borcalanın maddi vəziyyətini və onun pul vəsaitinə olan ehtiyacını nəzərə alaraq	72,9	51,2	49,9	**55,6**	*57,5*	*52,5*
Kredit müqabilində zəmanət və ya girovun təqdim edilib-edilməməsindən asılı olaraq	16,6	24,5	8,5	**15,3**	*14,6*	*16,1*
Müştərilərin müraciəti və növbəlilik əsasında hamıya kredit ayırırlar	0,0	0,3	2,0	**1,0**	*1,1*	*0,9*
Bankda qeydiyatda olub-olmaması əsasında	0,0	0,5	0,0	**0,2**	*0,2*	0,0
Biznes plan əsasında	0,4	0,0	0,0	**0,1**	0,0	*0,2*
Tanışlıq	0,0	0,3	0,0	**0,1**	*0,2*	*0,2*
Cavab yoxdur	***2,1***	***2,1***	***6,7***	***4,2***	***2,9***	***5,7***

Respondentlər maliyyə təlimi kurslarında əsasən aşağıdakı mövzuların olmasını arzulamışlar:

1. Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır?
2. Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur?
3. Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək?
4. İpoteka kreditləri
5. İstehlakçı hüquqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır?

Pensiaya sistemi ilə bağlı təlim mövzusu istisina olmaqla digər mövzular ilə kişilər qadınlara nisbətən daha çox maraqlanmışlar.

Cədvəl 3.3.4: Yaşayış yerləri üzrə fərdi maliyyə idarəçiliyi üzrə respondentlər üçün maraqlı olan təlimi kursları, %-lə

		Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
1	**Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır**	**60,6**	**34,1**	**28,8**	**37,8**	***39,4***	***36,0***
2	**Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur**	**41,2**	**31,5**	**24,1**	**30,3**	***26,8***	***34,1***
3	**Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək**	**41,9**	**19,5**	**23,8**	**26,6**	***28,7***	***24,4***
4	**İpoteka kreditləri**	**46,2**	**14,9**	**19,5**	**24,2**	***25,2***	***23,2***
5	**İstehlakçı hüquqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır**	**16,2**	**22,7**	**18,0**	**19,1**	***19,7***	***18,4***
6	Xidmətlər və mallar almaq üçün istehlak kreditləri	14,8	20,5	16,8	17,5	*18,6*	*16,3*

7	Maliyyə hədəflərini necə formalaşdırmaq və cari fərdi maliyyə planı tərtib etmək	20,2	13,6	15,3	15,9	*19,7*	*11,8*
8	Bank xidmətləri: cari hesablar, əmanət və debit/kredit kartları	24,2	17,6	6,5	14,0	*15,2*	*12,7*
9	Banklar və başqa maliyyə təşkilatları tərəfindən təklif olunan xidmətləri müqayisə etmək üçün hansı parametrlərdən istifadə olunur	20,2	13,1	6,5	11,7	*13,5*	*9,8*
10	Maliyyə xidmətləri üzrə informasiya mənbələri, informasiyanı necə şərh etmək və reklam məlumatlarını obyektiv məlumatlardan necə fərqləndirmək	15,9	12,0	8,1	11,1	*11,1*	*11,1*
11	Bank, yaxud başqa maliyyə şirkətləri ilə müqavilə imzalayarkən hansı növ informasiyaya əsasən diqqət yetirilməlidir	32,1	3,7	4,0	10,4	*10,3*	*10,5*
12	Kapital bazarları və birja	12,6	12,3	4,3	8,7	*9,5*	*7,9*
13	Sığorta və sığorta məhsulları	6,9	9,6	6,1	7,4	*9,8*	*4,8*
14	İnternet, Mobil bankinq xidmətlərindən istifadə qaydaları	4,7	5,6	2,7	4,1	*6,1*	*1,9*
	Mən yuxarıdakı mövzuların heç biri ilə maraqlanmıram	***8,3***	***24,0***	***30,6***	***23,4***	***18,3***	***29,0***
	Cavab yoxdur	***0,0***	***5,3***	***7,9***	***5,3***	***4,8***	***5,8***

Cədvəl 3.3.5: İqtisadi regionlar üzrə fərdi maliyyə idarəçiliyi üzrə respondentlər üçün maraqlı olan təlim kursları, %-lə

	Bakı	**Abşeron**	**Quba-Xaçmaz**	**Dağlıq Şirvan**	**Şəki-Zaqatala**	**Aran**	**Naxçıvan**	**Gəncə-Qazax**	**Lənkəran**	**Ümumi**
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır	60,6	25,8	57,8	26,7	16,7	27,1	25,0	36,7	32,5	**37,8**
Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur	41,2	22,5	2,2	11,7	30,0	24,2	25,0	58,7	23,3	**30,3**
Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək	41,9	10,0	58,9	16,7	25,6	19,6	8,3	27,3	11,7	**26,6**
İpoteka kreditləri	46,2	15,0	10,0	10,0	30,0	21,7	21,7	15,3	13,3	**24,2**
İstehlakçı hüquqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır?	16,2	17,5	1,1	5,0	6,7	7,1	0,0	52,7	48,3	**19,1**
Xidmətlər və mallar almaq üçün istehlak kreditləri	14,8	8,3	53,3	15,0	13,3	9,6	5,0	22,7	25,8	**17,5**
Maliyyə hədəflərini necə formalaşdırmaq və cari fərdi maliyyə planı tərtib etmək	20,2	38,3	3,3	3,3	12,2	17,1	30,0	0,7	11,7	**15,9**
Bank xidmətləri: cari hesablar, əmanət və debit/kredit kartları	24,2	37,5	5,6	3,3	7,8	6,3	6,7	8,7	9,2	**14,0**
Banklar və başqa maliyyə təşkilatları tərəfindən təklif olunan xidmətləri müqayisə etmək üçün hansı parametrlərdən istifadə olunur	20,2	18,3	10,0	5,0	13,3	12,1	1,7	0,0	7,5	**11,7**
Maliyyə xidmətləri üzrə informasiya mənbələri, informasiyanı necə şərh etmək və reklam məlumatlarını obyektv məlumatlardan necə fərqləndirmək	15,9	19,2	2,2	1,7	25,6	10,0	21,7	2,0	0,8	**11,1**
Bank, yaxud başqa maliyyə şirkətləri ilə müqavilə imzalayarkən hansı növ informasiyaya əsasən diqqət yetirilməlidir?	32,1	2,5	2,2	11,7	2,2	5,4	6,7	0,0	4,2	**10,4**
Kapital bazarları və birja	12,6	19,2	1,1	3,3	14,4	5,8	1,7	9,3	1,7	**8,7**
Sığorta və sığorta məhsulları	6,9	3,3	6,7	5,0	8,9	6,3	5,0	17,3	4,2	**7,4**
İnternet, Mobil bankinq xidmətlərindən istifadə qaydaları	4,7	7,5	2,2	1,7	4,4	3,3	6,7	2,0	4,2	**4,1**
Mən yuxarıdakı mövzuların heç biri ilə maraqlanmıram	***8,3***	***29,2***	***7,8***	***41,7***	***20,0***	***27,1***	***60,0***	***23,3***	***32,5***	***23,4***
Cavab yoxdur	***0,0***	***2,5***	***31,1***	***0,0***	***0,0***	***7,5***	***6,7***	***6,7***	***0,8***	***5,3***

Respondentlər maliyyə savadlılığının artırılmasında Kütləvi İnformasiya Vasitələrini (49%), iqtisadi və maliyyə sahəsi üzrə ixtisaslaşmış ali təhsil ocaqlarını (25%), müstəqil maliyyə məsləhətçilərini (20%) münasib hesab etmişlər. Yaşayış yerləri üzrə maliyyə savadlılığının artırılmasında iqtisadi və maliyyə sahəsi üzrə ixtisaslaşmış ali təhsil ocaqlarını və müstəqil maliyyə məsləhətçilərini paytaxtda yaşayan respondentlər daha çox münasib hesab etmişlərsə, KİV-i isə digər şəhər yerlərində və kəndlərdə yaşayanlar daha çox münasib hesab etmişlər. Gender baxımından kişilər arasında maliyyə savadlılığının artırılması üçün yuxarıda sadalanan bütün vasitələri münasib hesab edənlərin nisbəti qadınlara nisbətən çox olmuşdur (bax diaqram 3.3.4).

Diaqram 3.3.4: Maliyyə savadlılığının artırılması üçün münasib hesab edilən təlimçilər, %-lə

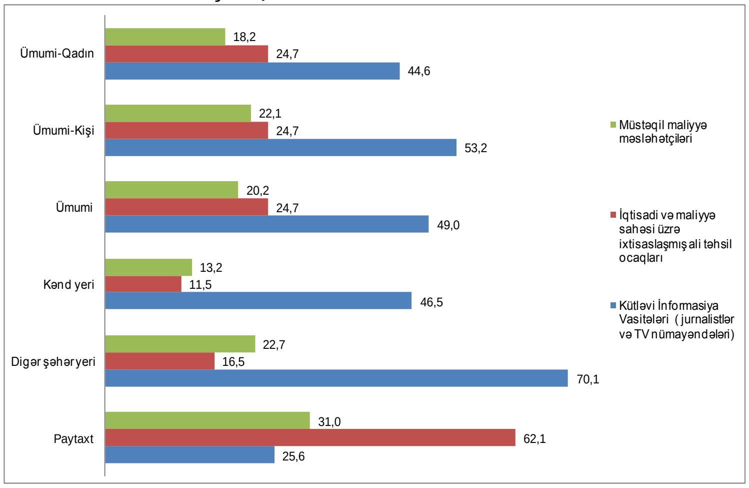

Mənbə: MSS

Respondentlərin fikrincə onlar əlavə vəsait əldə etdiyi halda ilk növbədə onları istehlak mallarına, yəni həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına sərf edəcəklər. Belə fikirlər qadınlar arasında kişilərə nisbətən daha çox səslənmişdir. Eyni zamanda kişilər qadınlara nisbətən əlavə vəsaitin biznesin inkişafına yönəldəcəklərini qeyd etmişlər. Banka əmanət kimi qoyanların nisbəti isə nəzərəçarpacaq dərəcədə deyil (6%).

Cədvəl 3.3.6: Daimi gəlirə əlavə olaraq 2000-3000 manat həcmində vəsait əldə edildikdə onun istifadəsi, %-lə

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
Ev əşyalarının alınmasına xərcləyərəm (mebel, paltar, elektrik məişət avadanlıqları və s.)	36,8	43,5	42,0	**41,3**	*37,2*	*45,6*
Ehtiyat toplayaram (gözlənilməz hadisələr, xüsusi hallar, qara gün üçün və s.)	24,5	43,5	45,6	**40,1**	*38,0*	*42,4*
Özümün və yaxın ailə üzvümün tibbi müalicəsinə sərf edərəm	14,1	24,0	29,5	**24,3**	*23,9*	*24,7*
Uşaqlarımın təhsilinə və inkişafına sərf edərəm	20,9	25,3	24,7	**24,0**	*22,3*	*25,9*
Çalışaram ki, bu vəsaiti daha da artırım (borc almaq və s. yolla) torpaq sahəsi, maşın və s. alım	12,3	30,1	25,2	**23,8**	*29,8*	*17,3*
Şəxsi biznesimə sərmayə qoyaram	10,8	16,8	26,7	**20,0**	*29,2*	*10,1*
Borclarımı erkən ödəyərəm	16,6	14,9	14,1	**14,9**	*15,9*	*13,9*
Qızıl, qiymətli daş-qaş və bu kimi şeylər alaram	6,9	6,7	16,2	**11,1**	*7,7*	*14,8*
Daha bahalı şeylər (ev, mənzil, bahalı maşın və s.) almaq məqsədilə pul toplamaq üçün uzun müddətli əmanət şəklində evdə saxlayıram	7,9	13,1	5,8	**8,5**	*9,5*	*7,5*
Müəyyən faiz dərəcəsinə malik bank əmanətinə yatıraram	7,9	6,1	5,2	**6,1**	*6,3*	*6,0*
Bilik və bacarıqların artırılmasına, təlimə və ya yeni bacarıqlar əldə etməyə sərf edərəm	5,8	10,1	1,4	**5,1**	*4,3*	*6,0*
Əyləncəyə, səyahətə, yaxud peşə təhsilinə sərf edərəm	6,5	4,3	3,4	**4,4**	*5,3*	*3,4*
Geyim / qida alaram	5,1	3,2	1,6	**2,9**	*2,2*	*3,6*
Evi təmir edərəm / tikərəm	4,3	1,1	3,1	**2,7**	*1,8*	*3,8*
Özümü yaxud ailəmi sığortalayaram	1,4	1,1	0,7	**1,0**	*1,0*	*1,0*

Azərbaycan şirkətlərinin səhmləri və digər qiymətli kağızlarını və dövlət istiqrazlarını alaram	0,4	1,6	0,5	**0,8**	*1,4*	*0,2*
Torpaq alaram	2,2	0,0	0,0	**0,5**	*0,0*	*1,0*
Xeyirxah işlərə sərf edərəm	1,1	0,0	0,2	**0,3**	*0,3*	*0,3*
Təsərrüfatla məşğul olaram	0,7	0,0	1,1	**0,7**	*0,8*	*0,5*
Cavab yoxdur	***1,4***	***1,3***	***2,9***	***2,1***	***2,1***	***2,1***

Diaqram 3.3.5 göstərir ki, respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (47%) gündəlik gəlirlərini gündəlik ehtiyaclara xərcləyirlər. Bu da respondentlərin maliyyə imkanlarının elə də yaxşı olmamasını göstərir.

Diaqram 3.3.6 göstərir ki, respondentlərin yalnız 22%-i investisiya və ya əmanət qoymuşlar. Bakıda yaşayanlar arasında bu göstərici orta göstəricidən 2 dəfəyə yaxın yüksəkdir, kənd yerlərində isə bu göstərici 11% təşkil edir.

Diaqram 3.3.5: Gündəlik gəlirlərin idarə edilməsi, %-lə

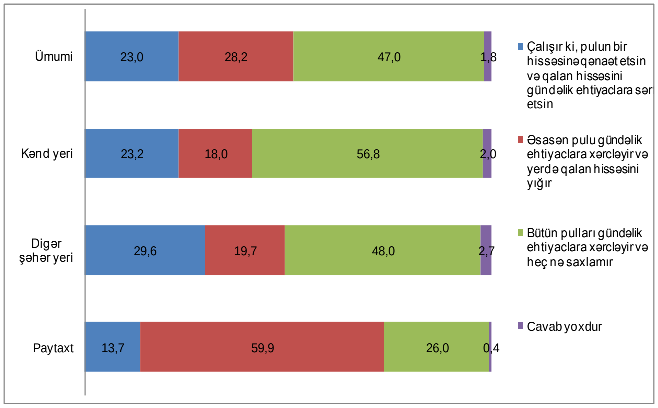

Mənbə: MSS

Diaqram 3.3.6: İnvestisiya yatırmaq və ya əmanət saxlama halları, %-lə

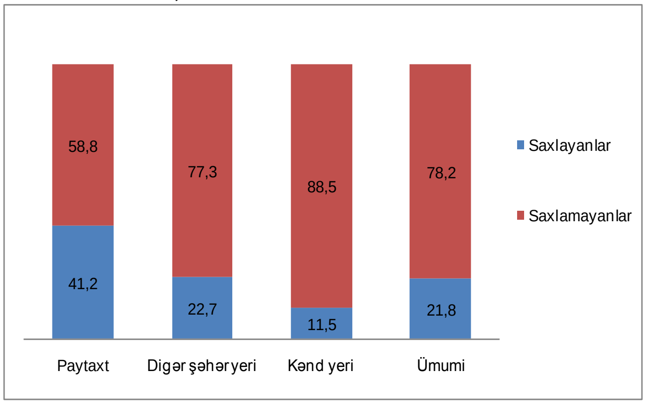

Mənbə: MSS

Cədvəl 3.3.7 göstərir ki, respondentlərin investisiya qoymaqda və əmanət saxlamaqda əsas məqsədi gözlənilməz xərcləri ödəmək və gələcək həyat şəraitini yaxşılaşdırmaqdır. Əgər gözlənilməz xərcləri ödəməyə qadınlar daha çox üstünlük verirlərsə, kişilər gələcək həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq haqqında qadınlara nisbətən daha çox düşünürlər.

Cədvəl 3.3.7: İnvestisiya qoymağın və əmanət saxlamağın məqsədləri, %-lə

	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	***Ümumi-Qadın***
Qara gün, yaxud gözlənilməz xərclər üçün	81,6	91,8	89,1	**86,7**	*82,5*	*93,2*
Gələcək həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq üçün	36,8	52,9	43,8	**43,7**	*49,4*	*35,0*
Uşaqlara müəyyən qədər miras qoymaq üçün	12,3	15,3	21,9	**15,6**	*19,4*	*9,7*
Müstəqil olmaq və seçim etmək imkanı əldə etmək üçün	15,8	10,6	3,1	**11,0**	*11,3*	*10,7*
Pulu xərcləməkdən çox qənaət etməyə daha çox üstünlük verirəm	7,0	2,4	3,1	**4,6**	*5,0*	*3,9*
Faiz, aktivlərin bazar qiymətinin artması və s. formalardan gəlir götürmək üçün	4,4	3,5	0,0	**3,0**	*4,4*	*1,0*
Təqaüd üçün	0,9	0,0	6,3	**1,9**	*1,9*	*1,9*
Fond birjasında spekulyasiya etmək üçün	0,0	0,0	0,0	**0,0**	*0,0*	*0,0*
Heç bir xüsusi səbəb yoxdur, bu sadəcə ailə adətidir	0,9	1,2	0,0	**0,8**	*1,3*	*0,0*

Mənbə: MSS

Əmanət saxlamayan respondentlərin mütləq əksəriyyəti (92%) əsas səbəb olaraq gəlirlərin aşağı olması göstərmişlərsə, eyni zamanda onların 17%-i hələ də pul vəsaitlərini maliyyə təşkilatlarına etibar etmirlər. Bu da 90-cı illərdə ölkədə baş vermiş hadisələri əhalinin hələ də yaddan çıxarmadığını göstərir.

Diaqram 3.3.7: Əmanət saxlamamağın səbəbləri, %-lə

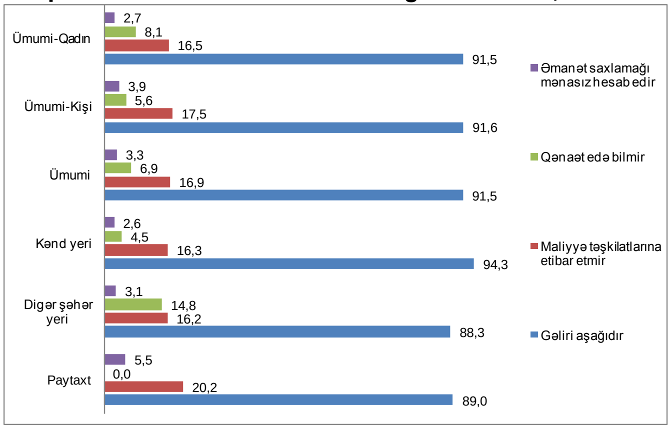

Mənbə: MSS

3.4. Maliyyə xidmətlərindən istifadə səviyyəsi

Respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (43%) bank plastik kartlarından istifadə edirlər. Sığorta xidməti, valyuta mübadiləsi, ipoteka kreditləri, kredit kartı, internet, mobil bankinq, daxili və xarici pul köçürmələrindən istifadə edənlərin nisbəti Bakıda yaşıyanlar arasında daha çoxdur. Kişilər qadınlara nisbətən demək olar ki, bütün maliyyə xidmətləri növlərindən daha çox istifadə edirlər (bax cədvəl 3.4.1). Ümumilikdə, bank plastik kartı və istehlak krediti istisina olmaqla kənd və digər şəhər yerlərində maliyyə xidmətlərindən istifadə səviyyəsi aşağıdır.

Cədvəl 3.4.1: Respondentlərin istifadə etdiyi maliyyə xidmətləri, %-lə

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
Debit kartı (Bank plastik kartı)	41,9	46,1	40,9	**42,8**	*44,1*	*41,3*
Valyuta mübadiləsi	32,1	1,9	0,9	**8,4**	*9,9*	*6,7*
İstehlak krediti	9,0	5,6	5,9	**6,5**	*7,7*	*5,3*
Sığorta xidməti	10,1	4,0	1,4	**4,2**	*4,3*	*4,1*
Daxili və xarici pul köçürmələri	7,9	3,7	1,3	**3,6**	*3,8*	*3,3*
Kredit kartı	7,2	1,1	0,7	**2,3**	*2,7*	*1,9*
Bank əmanət hesabı	4,7	0,8	0,0	**1,3**	*1,8*	*0,9*
İnternet, Mobil bankinq	2,9	0,8	0,0	**0,9**	*1,4*	*0,3*
Cari bank hesabı	2,9	0,3	0,2	**0,8**	*1,1*	*0,5*
İpoteka krediti	1,8	0,0	0,0	**0,4**	*0,5*	*0,3*
Biznes krediti	0,0	0,3	0,5	**0,3**	*0,5*	*0,2*
Şirkətin səhmlərinə investisya	0,4	0,0	0,0	**0,1**	*0,2*	*0,0*
Kənd təsərrüffatı krediti	0,0	0,0	0,2	**0,1**	*0,0*	*0,2*
Yuarıda göstərilənlərdən heç biri	***35,0***	***47,7***	***48,6***	***45,2***	***41,7***	***49,1***
Cavab yoxdur	***0,7***	***2,4***	***4,1***	***2,8***	***2,2***	***3,4***

Respondentlərin təmsil etdiyi ET-lərin əksəriyyətində (56%) minimum digər bir ailə üzvü bank plastik kartlarından istifadə edir və bu göstərici digər şəhər yerlərində nisbətən yüksəkdir (59%). Ümumilikdə, bank plastik kartı və istehlak krediti istisina olmaqla kənd və digər şəhər yerlərində respondentlərin ailə üzvlərinin maliyyə xidmətlərindən istifadə səviyyəsi aşağıdır (bax cədvəl 3.4.2).

Cədvəl 3.4.2: Respondentlərin ailə üzvlərindən maliyyə xidmətlərindən istifadə edənlər, %-lə

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
Debit kartı (Bank plastik kartı)	54,9	58,9	55,0	**56,2**	59,9	52,1
İstehlak krediti	3,2	4,3	4,3	**4,1**	3,2	5,0
Valyuta mübadiləsi	13,0	1,1	0,4	**3,5**	2,4	4,6
Sığorta xidməti	9,0	1,1	0,5	**2,7**	1,0	4,5
Daxili və xarici pul köçürmələri	5,1	1,6	0,7	**2,0**	1,4	2,6
Kredit kartı	4,0	0,8	0,7	**1,5**	1,3	1,7
Bank əmanət hesabı	2,2	0,3	0,0	**0,6**	0,3	0,9
Cari bank hesabı	1,8	0,3	0,0	**0,5**	0,5	0,5
İpoteka krediti	1,1	0,3	0,0	**0,3**	0,3	0,3
İnternet, Mobil bankinq	0,7	0,5	0,0	**0,3**	0,2	0,5
Biznes krediti	0,0	0,0	0,5	**0,2**	0,2	0,3
Şirkətin səhmlərinə investisya	0,0	0,0	0,0	**0,0**	0,0	0,0
Yuarıda göstərilənlərdən heç biri	**35,0**	**36,5**	**39,3**	**37,4**	34,5	40,7
Cavab yoxdur	***1,4***	***1,6***	***2,9***	***2,2***	***2,4***	***1,9***

Ümumilikdə, respondentlər yaxın 2 ildə daha çox istehlak kreditlərindən (15%) istifadə etməyi planlaşdırırlar. Yaşayış yerləri üzrə paytaxtda respondentlər əsasən bank əmanət hesabı, ipoteka kreditləri və kredit kartlarından istifadə etməyi planlaşdırırlar. Kənd və digər şəhər yerlərində yaşayanlar isə əsasən istehlak kreditləri və bank plastik kartlarından istifadə etməyi planlaşdırırlar (bax diaqram 3.4.1).

Diaqram 3.4.1: Yaxın 2 il ərzində respondentlərin istifadə etməyi planlaşdırdıqları xidmətlər, %-lə

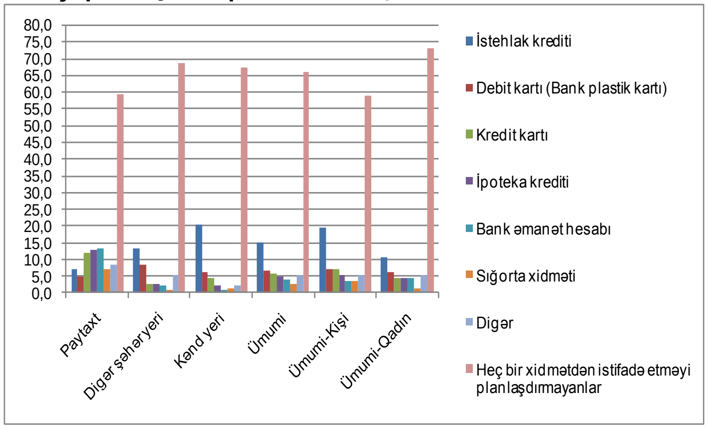

Mənbə: MSS

Cədvəl 3.4.3 göstərir ki, respondentlər əsasən istehlak kreditləri (13%) və ipoteka kreditləri (10%) haqqında daha çox məlumat almaq istəyirlər. Yaşayış yerləri üzrə paytaxtda yaşayanlar əsasən ipoteka kreditləri və kredit kartı haqqında daha ətraflı məlumat almaq istəyirlərsə, digər şəhər yerlərində yaşayanlar istehlak kreditləri və bank plastik kartı haqqında, kənd yerlərində yaşayanlar istehlak kreditləri və ipoteka kreditləri haqqında daha ətraflı bilmək istəyirlər. Gender baxımından kişilər demək olar ki, bütün növ maliyyə xidmətləri üzrə qadınlara nisbətən daha çox məlumat almaq istəyirlər.

Cədvəl 3.4.3: Respondentlər aşağıda verilmiş xidmətlər haqqında daha ətraflı bilmək, yaxud əlavə məlumat almaq istəyirlər, %-lə

	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	***Ümumi-Qadın***
İstehlak krediti	6,5	16,3	14,8	**13,3**	*14,9*	*11,7*
İpoteka krediti	16,6	5,1	9,2	**9,6**	*10,6*	*8,6*
Bank əmanət hesabı	17	7,5	2,2	**7,2**	*7,2*	*7,2*
Debit kartı (Bank plastik kartı)	4,0	9,9	6,5	**7,0**	*7,1*	*6,9*
Kredit kartı	13,4	4,5	4,1	**6,4**	*8,0*	*4,6*
Sığorta xidməti	7,6	2,1	1,4	**3,1**	*4,0*	*2,1*
Cari bank hesabı	4,0	6,1	0,4	**3,0**	*3,4*	*2,6*
İnternet, Mobil bankinq	2,5	4,0	1,3	**2,4**	*3,4*	*1,4*
Valyuta mübadiləsi	2,2	1,6	0,2	**1,1**	*1,3*	*0,9*
Şirkətin səhmlərinə investisya	4	0,5	0,0	**1,1**	*1,3*	*0,9*
Daxili və xarici pul köçürmələri	0,7	1,1	0,2	**0,6**	*0,5*	*0,7*
Biznes krediti	0,0	0,0	0,5	**0,2**	*0,2*	*0,3*
Yuarıda göstərilənlərdən heç biri	***48,4***	***50,7***	***56,2***	***52,7***	***47,1***	***58,7***
Cavab yoxdur	***3,6***	***6,9***	***5,6***	***5,6***	***5***	***6,2***

Diaqram 3.4.2 göstərir ki, maliyyə xidmətindən istifadə edən respondentlərin 43%-i bildimişlər ki, onlar maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçərkən müxtəlif şirkətlər tərəfindən göstərilən maliyyə xidmətləri şərtlərini həmişə, bəzən və ya nadir hallarda müqayisə edirlər. Yaşayış yerləri üzrə bu göstərici kənd yerlərində ən aşağı 29% və paytaxtda ən yuxarı qeyd edilmişdir (66%).

Gender baxımından bu göstərici kişilər arasında 48% və qadınlar arasında 36% müşahidə edilmişdir. Bu əsasən respondentlərin müqayisə aparmaq üçün biliklərinin olmaması və ya maliyyə xidmətlərini təklif edən təşkilatların sayının az olması nəticəsində seçim imkanlarının olmaması ilə əlaqədar ola bilər.

Diaqram 3.4.2: Maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçərkən müxtəlif şirkətlər tərəfindən göstərilən maliyyə xidmətləri şərtlərinin müqayisə edilməsi, %-lə

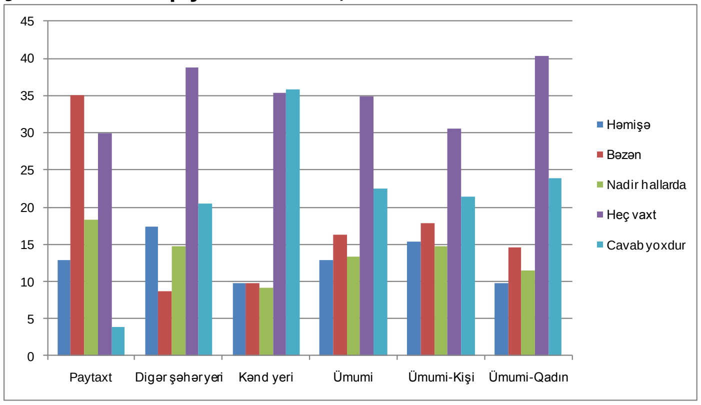

Mənbə: MSS

Cədvəl 3.4.4 göstərir ki, maliyyə xidmətindən istifadə edənlərin əksəriyyəti maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçərkən əsasən elanlar/reklamlardan, qohum/tanışların məsləhətlərindən, KİV-də nəşr olunmuş analitik materialardan, müvafiq xidmət göstərən təşkilatlarla işləyən konsultantların məsləhətlərindən və internet resurslarından istifadə edirlər. Yaşayış yerləri üzrə paytaxtda yaşayanlar arasında müvafiq xidmət göstərən təşkilatlarla işləyən konsultantların məsləhətlərindən və internet resurslarından istifadə edən edənlərin nisbəti yüksəkdirsə, kənddə yaşayanlar arasında qohum/tanışların məsləhətlərindən, digər şəhər yerlərində yaşayanlar arasında elanlar/reklamlar və KİV-də nəşr olunmuş analitik materialardan istifadə edənlərin nisbətləri yüksəkdir. Gender baxımından kişilər demək olar ki, bütün növ maliyyə xidmətlərini seçərkən qadınlara nisbətən daha çox məlumat əldə etməyə cəhd edirlər.

Cədvəl 3.4.4: Maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçilərkən diqqət yetirilən məlumat mənbələri, %-lə

	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	***Ümumi-Qadın***
Elanlar / Reklamlar	24,4	35,2	32,3	**31,0**	31,9	30,0
Qohum/tanışların məsləhətləri	26,1	27,0	33,7	**29,7**	32,4	26,3
KİV- də nəşr olunmuş analitik materialar	26,1	34,7	18,2	**25,3**	26,6	23,6
Müvafiq xidmət göstərən təşkilatlarla işləyən konsultantların məsləhətləri	27,8	4,6	7,0	**12,0**	13,0	10,1
İnternet resursları	13,3	2,0	0,7	**4,5**	5,8	2,7
Maliyyə şirkətlərinin müxtəlif növ xidmətləri və tarifləri üzrə məlumat materialları	7,2	4,6	1,4	**3,9**	5,5	2,0
Müstəqil maliyyə konsultantları, yaxud brokerlərin tövsiyyələri	7,2	4,1	1,1	**3,6**	5,5	1,3
İşəgötürənlərin məsləhəti	1,1	0,5	0,7	**0,8**	0,8	0,7
Cavab yoxdur	***26,6***	***33,1***	***44,9***	***36,5***	***30,5***	***43,8***

3.5. Bank xidmətləri və ödəniş kartları

Respondentlərin 31%-i banka gedir və onların əksəriyyəti ayda bir dəfə bankda olurlar. Banka gedənlərin nisbəti paytaxtda daha yüksəkdir (52%) və gender baxımından kişilərin nisbəti nisbətən yüksəkdir (bax cədvəl 3.5.1).

Cədvəl 3.5.1: Banka getmə tezliyi, %-lə

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
Banka gedir (ən azı bir dəfə)	***62,5***	***26,9***	***18,2***	***31,1***	***32,9***	***29,2***
Həftədə 1 dəfə və ya daha çox	*4,0*	*1,6*	*0,4*	***1,6***	*2,4*	*0,7*
Ayda bir dəfə	*51,6*	*20,8*	*15,0*	***25,2***	*26,0*	*24,4*
2-3 aydan bir	*6,9*	*3,5*	*2,2*	***3,6***	*4,5*	*2,7*
Ildə bir dəfə	*0,0*	*1,1*	*0,4*	***0,5***	*0,0*	*1,0*
Ildə iki dəfə	*0,0*	*0,0*	*0,4*	***0,2***	*0,0*	*0,3*
Heç vaxt	***37,5***	***73,1***	***81,8***	***68,9***	***67,1***	***70,8***
Cəmi	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Banka müraciət edənlərin 29%-i digər xidmətlər haqqında da məlumat almış və onlara bu xidmətlər haqqında broşuralar təqdim edilmişdir. Belə hallar əsasən Bakıda müşahidə edilmişdir. Respondentlərin 47%-i isə yalnız müraciət etdiyi məsələ ilə bağlı məlumat ala bilmişdir.

Cədvəl 3.5.2: Banka müraciət edilən zaman bankın işçiləri tərəfindən digər xidmətlər haqqında ətraflı məlumatların verilməsi, %-lə

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
Yalnız müraciət etdiyi məsələ ilə bağlı məlumat alanlar	29,5	74,3	49,5	**46,9**	*49,8*	*43,5*
Digər xidmətlər haqqında da məlumat alanlar və bu xidmətlər haqqında broşuralar əldə edənlər	50,3	7,9	13,9	**29,1**	*32,2*	*25,3*
Digər xidmətlər haqqında da məlumat alanlar	0,0	3,0	10,9	**3,7**	*5,9*	*1,2*
Cavab yoxdur	***20,2***	***14,8***	***25,7***	***20,3***	*12,1*	*30,0*
Cəmi	***100,0***	***100,0***	***100,0***	***100,0***	*100,0*	*100,0*

Diaqram 3.5.1: Ölkə daxilində pul göndərmək üçün istifadə edilən vasitələr, %-lə

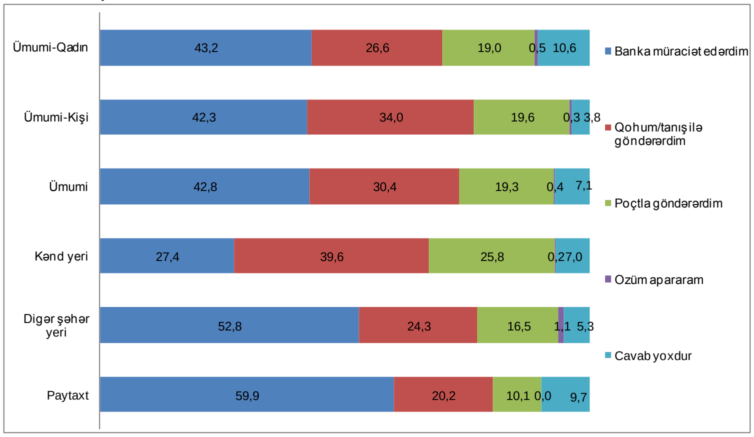

Mənbə: MSS

Diaqram 3.5.1 göstərir ki, respondentlərin 43%-i Azərbaycanın digər bölgəsində yaşayan qohumuna/tanışına pul gondərmək lazım olduqda bankdan istifadə edəcəyini, 19%-i isə poçtla göndərəcəyini bildirmişlər. Bu fakt əhalinin köçürmə üçün bank və poçt xidmətlərinin imkanlarından məlumatlı olmasını göstərir. Yaşayış yerləri üzrə kənd yerlərində yaşayanlar pul göndərmək üçün daha çox qohum/tanışdan və poçtdan istifadə edirlərsə, paytaxtda yaşayanlar

banklardan daha çox istifadə edirlər. Bu sualla bağlı qadın və kişilərin cavabları arasında elə bir nəzərəçarpacaq fərq yoxdur.

Diaqram 3.5.2 göstərir ki, ev təsərrüfatlarının 40%-də bir nəfər və 33%-də 2-3 nəfər ödəniş kartından istifadə edir. Yaşayış regionları üzrə ödəniş kartları paytaxtda daha çox və kənd yerlərində nisbətən az yayılmışdır. Gender baxımından kişi və qadın respondentlərin ET-ləri arasında elə bir ciddi fərq yoxdur. Bu da ölkədə ödəniş kartlarının geniş yayıldığını göstərir.

Diaqram 3.5.3-də göründüyü kimi ödəniş kartlarından istifadə edən respondentlərin 98,2%-i bildirmişlər ki, onlar bankomatlardan və POS terminallardan yalnız nağd pul vəsaitinin çıxarılması üçün istifadə edirlər. Yaşayış yerləri üzrə bu göstərici paytaxtda 96,3% və kənd yerlərində 99,5% təşkil edir. Gender baxımından kişilər üçün sözügedən göstərici 97,2% və qadınlar üçün 99,3% təşkil edir.

Ödəniş kartlarından həm POS terminal və internet vasitəsilə xidmət və malların alınması üçün, həm də nağd şəkildə pul çıxarmaq üçün istifadə edənlərin nisbəti ümumi istifadəçilər içərisində 1,8% civarındadır və burada paytaxt sakinləri (3,7%) və kişilər (2,8%) nisbətən üstünlük təşkil edirlər. *Qeyd etmək lazımdır ki, bu sual variantı üzrə cəmi 16 respondent cavab vermişdir. Metodoloji baxımdan minimum 30 cavabın olması tələb olunduğundan bu sual variantı üzrə cavablar/nəticələr reprezentativ olmaya bilər.*
Diaqram 3.5.4-dən göründüyü kimi respondentlər POS terminaldan və ya internet vasitəsilə xidmət və malların alınması üçün əsasən (56%) ayda bir

Diaqram 3.5.2: ET-lərdə kart istifadəçiləri, %-lə

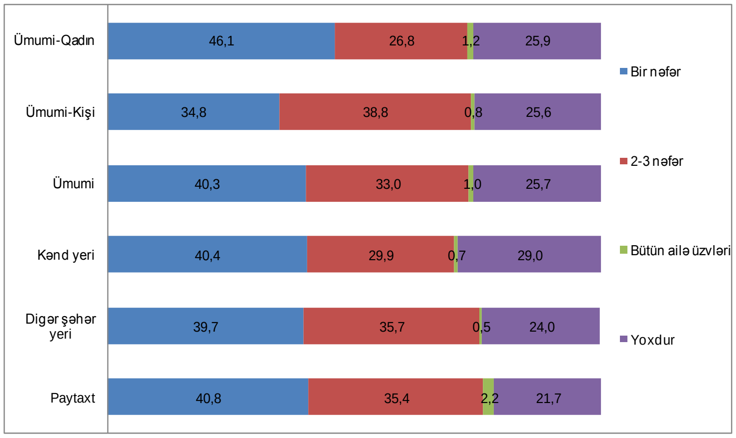

Mənbə: MSS

Diaqram 3.5.3: Ödəniş kartlarından istifadə məqsədi, %-lə

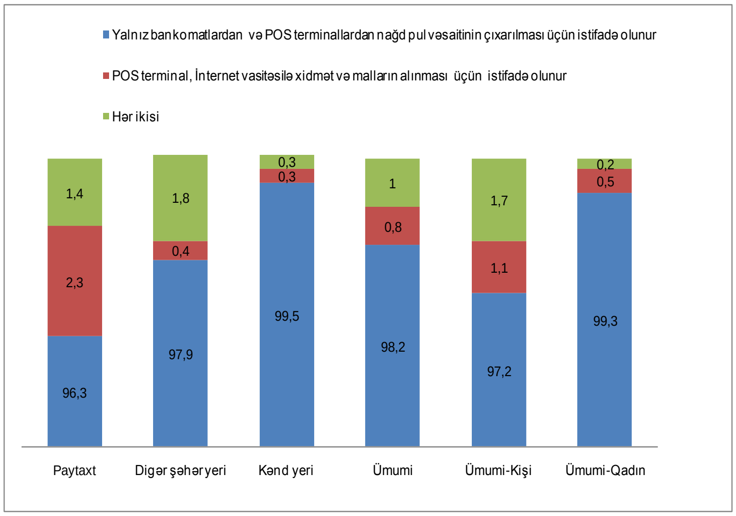

Mənbə: MSS

Diaqram 3.5.4: POS terminaldan və ya İnternet vasitəsilə xidmət və malların alınması tezliyi, %-lə

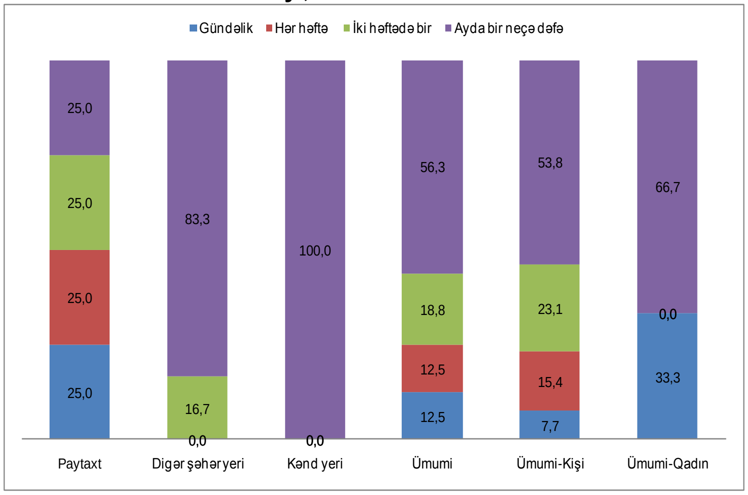

Mənbə: MSS

neçə dəfə istifadə edirlər. Paytaxt sakinləri internetdən xidmət və malların alınması üçün daha tez-tez istifadə edirlər. Gender baxımından kişilər bu vasitədən qadınlara nisbətən daha tez-tez istifadə edirlər.

Cədvəl 3.5.3 göstərir ki, respondentlər xidmət və malların alınması zamanı ödəniş kartından istifadə etməməyin əsas səbəbi kimi bu barədə onların məlumatlarının olmaması (69%) və ödəniş vasitəsi kimi kart qəbul edən təsərrüfat subyektlərinin sayının az olmasını (21%) göstərmişlər.

Cədvəl 3.5.3: Xidmət və malların alınması zamanı ödəniş kartlarından istifadə etməməyin səbəbləri, %-lə

	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	***Ümumi -Qadın***
Bu barədə məlumatı yoxdur	35,9	67,6	88,8	**69,5**	*69,6*	*69,5*
Ödəniş vasitəsi kimi kart qəbul edən təsərrüfat subyektlərinin sayının az olması	49,3	24,1	4,6	**21,4**	*22,9*	*19,8*
Ödəniş kartını qəbul edən təsərrüfat subyektlərində qiymətlərin nisbətən yüksək olması	13,4	13,7	0,3	**7,6**	*8,0*	*7,2*
Xərclərə nəzarət etməyin çətinliyi	7,2	7,9	1,0	**4,7**	*5,3*	*4,0*
Belə xidmət yoxdur / Kart istifadəsi üçün yer yoxdu	0,5	5,8	5,4	**4,3**	*4,7*	*4,0*
Əlavə komisyon haqqının tutulmasının güman edilməsi	3,3	3,2	2,0	**2,7**	*2,7*	*2,8*
Ehtiyac yoxdu	10,0	0,0	0,0	**2,4**	*1,8*	*3,0*
Təhlükəsizliyinə inamın olmaması	2,9	1,4	1,8	**1,9**	*1,1*	*2,8*
İstifadə zamanı texniki qüsurların olması və xidmətin çox ləng işləməsi	1,0	0,4	0,0	**0,3**	*0,2*	*0,5*
Cavab yoxdur	***7,2***	***2,2***	***4,8***	***4,6***	***3,6***	***5,6***

Respondentlərin fikrincə Azərbaycanda ödəniş kartlarından daha geniş istifadəni təmin etmək üçün maarifləndirici tədbirlər geniş formada keçirilməli (52%), daha çox yerdə ödəniş kartlarından istifadə imkanı yaradılmalıdır (42%). Yaşayış yerlərinə görə bu fikrləri səsləndirənlər arasında Bakıda yaşayanlar, gender baxımından isə kişilər üstünlük təşkil etmişdir (bax: cədvəl 3.5.4).

Cədvəl 3.5.4: Respondentlərin fikrincə Azərbaycanda ödəniş kartlardan daha geniş istifadə üçün aşağıdakılar tələb olunur, %-lə

	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	***Ümumi-Qadın***
Maarifləndirici tədbirlər geniş formada keçirilməli	55,8	58,6	44,9	**51,9**	53,7	50,0
Daha çox yerdə istifadə imkanı yaradılmalı	80,6	41,4	22,3	**42,5**	43,1	41,9
Bankların xidmət tarifləri aşağı salınmalı	14,7	16,1	9,1	**12,7**	13,4	12,0
Kart hesabında qalan pul vəsaitinə faizlər hesablanmalı	0,9	6,7	15,5	**9,2**	10,8	7,4
Təsərrüfat subyektləri tərəfindən ödəniş kartlarını qəbul etməkdən imtina hallarının qarşısı alınmalı	5,5	9,5	10,4	**8,9**	11,9	5,8
Cavab yoxdur	***6,0***	***20,0***	***37,3***	***24,2***	***20,3***	***28,5***

Respondentlərin 41%-i bankomatların normal işləmədiyini, çox vaxt onlarda pul olmadığını və 24%-i isə ətrafda çox az sayda bankomat olmasını qeyd etmişlər. Bankomatların normal işləmədiyi fikrini səsləndirənlər arasında Bakı sakinləri üstünlük təşkil etmiş və bankomatların sayının az olmasını isə əsasən kənd yerlərində yaşayanlar vurğulamışlar (bax: cədvəl 3.5.5).

Cədvəl 3.5.5: Kart hesabından nağd pul vəsaiti çıxarılarkən müşahidə edilən problemlər, %-lə						
	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	***Ümumi-Qadın***
Bankomatlar normal işləmir (çox vaxt pul olmur)	57,1	37,5	34,3	**40,8**	36,9	45,1
Ətrafda çox az sayda bankomat var	0,0	10,2	48,2	**24,4**	26,9	21,8
Digər bankların bankomatlarından istifadə edərkən yüksək faizli xidmət haqqı tutulur	20,3	17,9	7,1	**13,7**	12,9	14,6
Gün ərzində aparılan əməliyyatların sayına məhdudiyyət qoyulub	2,8	15,8	11,4	**10,7**	11,4	10,0
Həyata keçirilən əməliyyatların həcminə məhdudiyyət mövcuddur	1,8	4,2	3,0	**3,1**	3,2	3,0
Heç bir problem yoxdur	38,7	44,6	26,4	**35,2**	38,1	31,9

Diaqram 3.5.5-dən göründüyü kimi ödəniş kartlarından istifadə zamanı təhlükəsizlik qaydalarına əməl etməyənlərin nisbəti nəzərəçarpmayan səviyyədədir (15%). Belə fikirlərin səsləndirilməsində Bakı sakinləri üstünlük təşkil edir və əsasən qadınlar arasında müşahidə edilir.

Diaqram 3.5.5: Ödəniş (debit/kredit) kartlarından istifadə zamanı təhlükəsizlik qaydalarına əməl etmə, %-lə

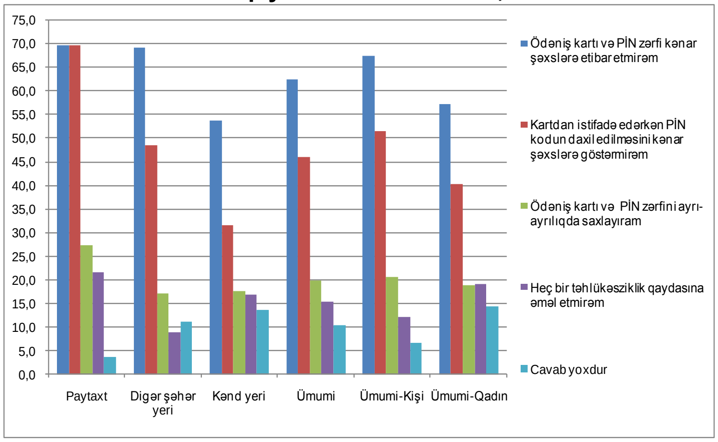

Mənbə: MSS

Respondentlərin yalnız nəzərəçarpmayan bir hissəsi (1%) internet, mobil bankinq xidmətindən istifadə edirlər. Yaşayış yerlərinə görə belə xidmətlərdən istifadə edənlər paytaxt sakinləridir və gender baxımından kişilər qadınlara nisbətən bu xidmətlərdən daha çox istifadə edirlər (bax: cədvəl 3.5.6).

Cədvəl 3.5.6: İnternet, Mobil bankinq xidmətindən istifadə səviyyəsi, %-lə						
	Paytaxt	**Digər şəhər yeri**	**Kənd yeri**	**Ümumi**	***Ümumi-Kişi***	**Ümumi-Qadın**
Belə xidmət haqqında heç eşitməyib	71,8	82,1	91,4	**84,0**	*81,7*	*86,5*
Eşidib amma təhlükəsziliyinə inanmır və ona görə də istifadə etmir	18,1	9,1	2,3	**8,0**	*9,9*	*6,0*
Yalnız bir neçə dəfə	2,2	0,5	0,0	**0,7**	*1,0*	*0,3*
Tez –tez istifadə edir	0,7	0,3	0,0	**0,3**	*0,5*	*0,0*
Cavab yoxdur	***7,2***	***8,0***	***6,3***	***7,0***	***6,9***	***7,2***
Cəmi	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	***100,0***	***100,0***

IV. ƏSAS NƏTİCƏLƏR VƏ TÖVSİYƏLƏR

4.1 Nəticələr

Sorğunun nəticələrini aşağıdakı kimi ümmiləşdirmək olar:

Sosial-demoqrafik vəziyyət üzrə:

- Sorğuda iştirak edənlərin 52%-i kişi və 48%-i qadınlar olmuşdur. Paytaxt yerlərində sorğuda iştirak edənlər arasında qadınlar üstünlük təşkil etsə də, kənd və digər şəhər ərazilərində bu göstərici əksinə olmuşdur. Respondentlərin yaş bölgüsü göstərir ki, sorğuda iştirak edənlərin əksəriyyəti (67%) 26-55 yaşlarında olanlar olmuşdur. Sorğuda kənd yerlərində gənclər daha az iştirak etmiş və yaşlılar üstünlük təşkil etmişdir. Bu gənclərin paytaxt və digər iri şəhərlərdə ali məktəblərdə oxuması, hərbi qulluqda olması və digər yerlərə işləmək üçün miqrasiya etməsi ilə birbaşa əlaqəlidir;
- Sorğuda iştirak edənlərin əksəriyyəti ET-nin başçısı, həyat yoldaşı və ya övlad olmuşdur. Ailənin orta ölçüsü 4,4 nəfər təşkil etmişdir ki, bu da ölkə üzrə statistik göstəriciyə uyğundur. Kənd yerlərində ailələrin orta ölçüsü 4,7 nəfər və Bakıda 4 nəfər təşkil etmişdir. Qadın respondentlərin təmsil etdiyi ailələrin ölçüsü kişi respondentlərin təmsil etdiyi ailələrə nisbətən kiçik olmuşdur: müvafiq olaraq: 4,2 və 4,6. Sorğuda iştirak edənlərin 5%-i məcburi köçkün və 95%-i yerli əhali olmuşdur. Məcburi köçkünlər əsasən Bakı və digər şəhərlərdə məskunlaşanlar olmuşdur;
- Sorğuda iştirak edən respondentlərin 45%-nin təhsili ümumi orta təhsil olmuş və bu göstərici kənd yerlərində 55% təşkil etmişdir. Ali təhsillilər arasında kişilər üstünlük təşkil edirlər. Bu da ölkə üzrə mövcud statistik göstəriciyə uyğundur;
- Sorğuda iştirak edənlərin əksəriyyəti dövlət və özəl sektorda işləyənlər, özünüməşğullar, təqaüdçülər, evdar xanımlar və işsizlər olmuşdur. Respondentlərin 8,4%-i işsiz olmasını qeyd etmiş və aktiv sürətdə iş axdardıqlarını vurğulamışlar. Qeyd etmək lazımdır ki, DSK-nın 2008-ci il üzrə məlumatlarına görə ölkədə işsizlik 6% civarında olmuşdur;
- Respondentlər arasında əsas gəlir mənbəyi üzrə orta əmək haqqı 220 AZN civarındadır. Bu göstərici Bakıda ən yüksək və kənd yerlərində ən aşağı səviyyədədir. Respondentlər arasında evdar xanım, işsiz və s. kateqoriyalara mənsub olub və gəliri olmayanlar 30% təşkil etmişdir. Bu göstərici paytaxtda ən yüksək və digər şəhər yerlərində ən aşağı səviyyədə olmuşdur. Bu da paytaxtda nisbətən daha çox sayda evdar xanımların, işsizlərin və tələbələrin sorğuda iştirak etməsi ilə bağlıdır;
- Respondentlərin əksəriyyəti (54%) özlərinin maliyyə durumunu orta qiymətləndirmişlər və bu göstərici Bakıda daha yüksək olmuşdur. Təbi ki, bu subyektiv qiymətləndirmədir və real vəziyyəti tam əks etdirməyə bilər. Lakin, bu respondentlərin özlərinin maliyyə durumunu hansı səviyyədə qiymətləndirməyi təsəvvür etməyə imkan verir.

Maliyyə savadlılığı üzrə:

- Əksər respondentlərin ailələri (70%) gəlir və xərclərin qeydiyyatının aparmır və onların 35%-i son bir ayda nə qədər vəsait xərclənməsini xatırlaya bilmir. Bu göstərici digər şəhər yerlərində daha yüksəkdir;

- Ev təsərrüfatı başçısı qadın olan ev təsərrüfatları (76%) kişilərə nisbətən daha çox gəlir və xərclərin qeydiyyatını aparmır və onların 35%-i son bir ayda nə qədər vəsait xərclənməsini belə xatırlaya bilmir;
- Sonuncu il ərzində əksər respondentlərin ailələri (52%) növbəti gəlirədək (əmək haqqı, pensiya, təqaüd, müavinət və s.) əvvəlki qazancın müəyyən hissəsinə qənaət edə bilmirlər və bu göstərici kənd yerlərində daha yüksəkdir, yalnız 35%-i bunu bəzən və nadir hallarda bunu edə bilirlər;
- Ev təsərrüfatlarının növbəti gəlirədək qənaət edilmiş pulu olanda onlar adətən bu vəsaiti istehlak mallarının alınmasına (55%) sərf edirlər və ya nağd pul formasında evdə saxlayırlar (32%). Qənaət edilmiş pulu istehlak mallarına xərcləyənlərin nisbəti kənd yerlərində və nağd pul formasında saxlayanların nisbəti isə Bakıda daha çoxdur. Bu da kənd yerlərində həyat şəraitinin paytaxta nisbətən aşağı olması ilə izah oluna bilər;
- Respondentlərin əksəriyyəti (52%) qeyd etmişlər ki, sonuncu il ərzində onların vəsaiti yeni gəlir daxil olmazdan əvvəl qutarıb. Belə hallar kənd yerlərində daha tez-tez baş verir;
- Ev təsərrüfatının pulu növbəti gəlirdən əvvəl qurtaranda onların əksəriyyəti xərclərini azaldır və ya qənaət edirlər, habelə qohumlardan, dostlardan və tanışlardan borc alırlar. Sözügedən vasitələrdən paytaxtda yaşayanlar daha çox istifadə edirlər. Mağazadan nisyə mal alanların və kənd təsərrüfatı məhsullarını satanların nisbəti isə kənd və digər şəhər yerlərində daha geniş yayılmışdır;
- Respondentlərin əksəriyyəti (56%) son 3 ildə gəlirlərinin azalmadığını bildirmişlər. Bu göstərici digər şəhər yerlərində daha yüksək və Bakıda ən aşağı olmuşdur. Lakin ev təsərrüfatlarının 45%-də bədbəxt hadisələr, iş yerlərinin itirilməsi və s. səbəblərdən gəlirlərdə azalmalar baş vermişdir;
- Son il ərzində ev təsərrüfatlarının əksəriyyəti (72%) hər hansı bir səbəbdən borc almışlar. Sorğuda iştirak edən ev təsərrüfatlarının 48%-nin hazırda borcu vardır. Bu göstərici kənd yerlərində (49%) daha yüksək və digər şəhər yerlərində (44%) isə daha aşağıdır;
- Daşınmaz əmlakın (mənzil, bağ evi) və avtomobilin alınması üçün götürülmüş kreditlər nəzərə alınmadan ev təsərrüfatlarının borcu əsasən onların 1-6 aylıq (77%) gəlirləri həcmindədir;
- Sorğuda iştirak edən respondentlərin 43%-i qeyd etmişlər ki, onların əvvəllər nisbətən imkanlı dostları, tanışları arasında sonralar gözlənilməz maliyyə problemləri ilə qarşılaşanlar olmuşlar. 25%-nin fikrincə bunun səbəbi ardıcıl baş verən bədbəxt hadisələr, 18%-nin fikrincə isə buna səbəb vəsaitlərin düzgün idarə edilməməsi olmuşdur. Vəsaitlərin düzgün idarə edilməməsi faktlarını digər şəhər yerlərində və kənd yerlərində yaşayanlar nisbətən çox vurğulamışlar: müvafiq olaraq 20% və 19%. Eyni zamanda, digər cavab variantı kimi 1% civarında respondent buna səbəb kimi iqtisadi böhran və aldadılma hallarını qeyd etmişlər. Beləliklə, sorğunun nəticələri təsdiqləyir ki, kənd və digər şəhər yerlərində daha çox insanların pulun düzgün idarə edilməməsi və planlaşdırmaq problemləri vardır. Bu isə birbaşa olaraq sözügedən regionlarda insanların təhsil səviyyəsinin paytaxtla müqayisədə aşağı səviyyədə olması və sadə maliyyə hesablamalarının aparıla bilinməməsi ilə əlaqədar ola bilər;
- Respondentlərin əksəriyyətinin (94%) əmanətlərin sığortalanması ilə bağlı məlumatı yoxdur, yalnız onların kiçik bir hissəsi (6%) bu haqda məlumatlıdır. Məlumatlılıq səviyyəsi qadınlar arasında daha aşağıdır;

- Respondentlərin 51%-nin fikrincə banklar iflasa uğradığı zaman hökumət yaranan itkilərə görə fərdi şəxslərə kompensasiya verməlidir. Belə fikirləri paytaxtda yaşayanlar və qadın respondentlər daha çox vurğulamışlar;
- Qanunvericiliyə görə bank krediti verilərkən kreditin müddəti, illik faiz dərəcəsi, komisyon haqlar və digər şərtlərin kim tərəfindən müəyyən edilməsi ilə bağlı respondentlərin 53% məlumatlıdır. Yaşayış yerləri üzrə paytaxtda məlumatlılıq səviyyəsi regionlara nisbətən 25% yuxarıdır: müvafiq olaraq 72% və 47%. Gender baxımından kişilər arasında məlumatlılıq səviyyəsi qadınlara nisbətən 13% yüksəkdir: müvafiq olaraq 58.8% və 46.3%.
- Respondentlərin əksəriyyətinin həyatı sığorta edilməmişdir (97%) və onların nəzərəçarpacaq hissəsi sığorta təşkilatlarına inammadığını bildirmişlər (35%). Belə fikirlər kişilər tərəfindən nisbətən çox vurğulanmışdır (36%).
- Respondentlər əsasən neftin, qızılın, metalın və s. qiymətlərindəki dəyişikləri (50%); infilyasiya dərəcəsində dəyişiklikləri (37%); pensiyaların səviyyəsində, gəlirlərdə və vergidən azad olma hallarında dəyişiklikləri (35%) izləyirlər. Paytaxtda yaşayan respondentlər kapital bazarında qiymətlərin və indekslərin dəyişməsi istisina olmaqla digər məlumatları aktiv surətdə izləyirlər. Lakin digər şəhər və kənd yerlərində yaşayanlar əsasən qızıl, infilyasiya, pensiya, vergi ilə bağlı məlumatları daha çox izləyirlər. Kişi respondentlər yuxarıda sadalanan bütün məlumatların izlənməsində qadınlardan nəzərəçarpacaq dərəcədə fəaldırlar;
- Maliyyə məlumatlarını izləyən respondentlərin böyük əksəriyyəti bu məlumatları əsasən TV proqramlardan, qəzetlərdən və jurnallardan (91%) izləyirlər. Eyni zamanda, dostlar/tanışlar və elanlar/reklamlardan da nəzərəçarpacaq dərəcədə istifadə edilir. Yaşayış yerləri üzrə ixtisaslaşmış internet saytlarından paytaxt sakinləri daha çox istifadə edirlər (17%). Məlumatları izləyən kişi və qadınları müqayisə etdikdə görürük ki, qadınlar maliyyə məlumatlarını kişilərə nisbətən TV proqramlardan, qəzetlərdən və jurnallardan daha çox izləyirlər. Digər vasitələrin istifadəsində isə kişilər daha çox aktivdirlər;
- Respondentlərin yalnız 4.4% bildirmişdir ki, onlar son 5 ildə maliyyə xidmətindən istifadə zamanı məmnun qalmamışlar. Belə hallar digər şəhər və kənd yerlərində yaşayan respondentlər tərəfindən daha çox vurğulanmışdır. Respondentlər bildirmişlər ki, onların narazılığı əsasən istehlak krediti, bank əmanəti və biznes krediti götürülən zaman baş vermişdir. Narazılıqlar yaranan zaman respondentlər heç nə etməmişdir, yalnız onların kiçik bir hissəsi (15%) aidiyyəti dövlət orqanlarına şikayət təqdim etmiş və ya müqaviləni vaxtından əvvəl dayandırmışlar;
- Respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (36%) bildirmişlər ki, əgər onunla maliyyə xidmətləri göstərən təşkilatlar (bank, sığorta şirkəti və s. bu kimi) arasında münaqişə baş verərsə, onun tez və ədalətli həll olunacağına əmin deyillər. Bu cür fikir söyləyənlər Bakıda yaşayanlar arasında üstünlük təşkil etmiş və kişilər arasında əminsizlik qadınlara nisbətən yüksək olmuşdur;
- Respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (44%) özlərinin maliyyə savadını orta qiymətləndirmişlər. Bu göstərici Bakıda daha yüksək və kənd yerlərində ən aşağı qeyd edilmişdir. Qadınlara nisbətən kişilərin daha çox hissəsi maliyyə savadını orta qiymətləndirmişlər. Təbii ki, bu subyektiv qiymətləndirmədir və real vəziyyəti tam əks etdirməyə bilər. Lakin, bu respondentlərin özlərinin maliyyə savadını necə qiymətləndirməyi müşahidə etməyə imkan verir;
- Elementar riyazi maliyyə savadının və ya sadə maliyyə hesablamalarının təhlili göstərir ki, respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi bununla bağlı suallara yanlış cavab vermiş və ya da cavab verə bilməmişlər. Orta hesabla respondentlərin 55%-i suallara düzgün cavab

vermişlər. 45%-i isə yanlış və ya cavab verə bilməmişlər. Yaşayış yerləri üzrə Bakıda (64%) yaşayanlar arasında düzgün cavab verənlərin nisbəti ən yüksək və kənd yerlərində (48%) yaşayanlar arasında ən aşağı olmuşdur. Kişilərin 59%-i suala düzgün cavab verdiyi halda qadınların yalnız 51%-i düzgün cavab vermişdir. İqtisadi regionlar üzrə ən çox düzgün cavab verənlər Bakıda və ən az düzgün cavab verənlər Şəki-Zaqatalada (41%) qeyd edilmişdir;

- Respondentlərin fikrincə kredit götürülən zaman və əmanət qoyulan zaman bankı seçmək üçün ilk növbədə i) bankın imici/reputasiyası və onun etibarlılığına (59%); və ii) kredit/əmanət üzrə faiz dərəcəsi və kredit xərclərinə (29%) fikir vermək lazımdır. Nəzərəçarpacaq fakt ondan ibarətdir ki, paytaxtda yaşayan respondentlər bankın imici/reputasiyası və onun etibarlılığına daha çox üstünlük verirlər və bu fikir qadınlar arasında daha çox səslənmişdir.
- Respondentlər maliyyə təlimi kurslarında əsasən aşağıdakı mövzuların olmasını arzulamışlar:
  1. Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır?
  2. Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur?
  3. Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək?
  4. İpoteka kreditləri.
  5. İstehlakçı hüquqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır?
- Pensiaya sistemi ilə bağlı təlim mövzusu istisina olmaqla digər mövzular ilə kişilər qadınlara nisbətən daha çox maraqlanmışlar. Respondentlər maliyyə savadlılığının artırılmasında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin həlledici rol oynaya bilməsini qeyd etmişlər;
- Respondentlərin fikrincə onlar əlavə vəsait əldə etdiyi halda ilk növbədə onları istehlak mallarına yəni həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına sərf edəcəklər. Belə fikirlər qadınlar arasında kişilərə nisbətən daha çox səslənmişdir. Eyni zamanda kişilər qadınlara nisbətən əlavə vəsaitin biznesin inkişafına yönəldəcəklərini qeyd etmişlər. Banka əmanət kimi qoyanların nisbəti isə nəzərəçarpacaq dərəcədə deyil (6%);
- Respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (47%) gündəlik gəlirlərini gündəlik ehtiyaclara xərcləyirlər. Bu da respondentlərin maliyyə imkanlarının elə də geniş olmamasını göstərir;
- Respondentlərin yalnız 22%-i investisiya və ya əmanət qoymuşlar. Bakıda yaşayanlar arasında bu göstərici orta göstəricidən 2 dəfəyə yaxın yüksəkdir, kənd yerlərində isə bu göstərici orta göstəricidən 2 dəfə aşağıdır;
- Respondentlərin investisiya qoymaqda və əmanət saxlamaqda əsas məqsədi gözlənilməz xərcləri ödəmək və gələcək həyat şəraitini yaxşılaşdırmaqdır. Əgər gözlənilməz xərcləri ödəməyə və evin təhcizatının yaxşılaşdırılmasına qadınlar daha çox üstünlük verirlərsə, kişilər gələcək həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq haqqında qadınlara nisbətən daha çox düşünürlər. Əmanət saxlamayan respondentlərin mütləq əksəriyyəti əsas səbəb olaraq gəlirlərin aşağı olması göstərmişlərsə, 17%-i hələ də pul vəsaitlərini maliyyə təşkilatlarına etibar etmirlər;
- Respondentlərin nəzərəçarpacaq hissəsi (43%) bank plastik kartlarından istifadə edirlər. Sığorta xidməti və ipoteka kreditlərindən Bakıda yaşayanlar daha çox istifadə edirlər. Kişilər qadınlara nisbətən demək olar ki, bütün maliyyə xidmətləri növlərindən daha çox

istifadə edirlər. Ümumilikdə, respondentləri növbəti 2 ildə daha çox istehlak kreditləri (15%) maraqlandırır. Lakin paytaxtda respondentlər əsasən bank əmanət hesabı, ipoteka kreditləri və kredit kartları ilə maraqlanırlar. Kənd və digər şəhər yerlərində yaşayanlar isə əsasən istehlak kreditləri və bank plastik kartları ilə maraqlanırlar. Eyni zamanda respondentlər əsasən istehlak kreditləri (13%) və ipoteka kreditləri (10%) haqqında daha çox məlumat almaq istəyirlər;

- Respondentlərin 31%-i banka getmişlər və onların əksəriyyəti ayda bir dəfə bankda olmuşlar. Banka gedənlərin nisbəti paytaxtda daha yüksək olmuşdur (52%). Banka gedənlər arasında kişilər nisbətən yüksək olmuşdur;
- Banka müraciət edənlərin 29%-i digər xidmətlər haqqında da məlumat almış və onlara bu xidmətlər haqqında broşuralar təqdim edilmişdir. Belə hallar əsasən Bakıda müşahidə edilmişdir. Respondentlərin 47%-i isə yalnız müraciət etdiyi məsələ ilə baglı məlumat ala bilmişdir;
- Respondentlərin 43%-i Azərbaycanın digər bölgəsində yaşayan qohumuna/tanışına pul gondərmək lazım olduqda bankdan istifadə edəcəyini, 19%-i isə poçtla göndərəcəyini bildirmişlər. Bu fakt əhalinin köçürmə üçün bank və poçt xidmətlərinin imkanlarından məlumatlı olmasını göstərir. Bu sualla bağlı qadın və kişilərin cavabları arasında elə bir nəzərəçarpacaq fərq yoxdur;
- Ev təsərrüfatlarının 40%-də bir nəfər və 33%-də 2-3 nəfər ödəniş kartından istifadə edir. Bu da ölkədə ödəniş kartlarının geniş yayıldığını göstərir;
- Respondentlərin 98%-i bildirmişlər ki, onlar bankomatlardan və POS terminallardan yalnız nağd pul vəsaitinin çıxarılması üçün istifadə edirlər. POS terminal və internet vasitəsilə xidmət və malların alınması üçün istifadə edənlərin nisbəti 2% civarındadır və burada kişilər qadınlara nisbətən üstünlük təşkil edirlər;
- Respondentlər POS terminaldan və ya internet vasitəsilə xidmət və malların alınmasından əsasən (56%) ayda bir neçə dəfə istifadə edirlər;
- Respondentlər xidmət və malların alınması zamanı ödəniş kartından istifadə etməməyin əsas səbəbi kimi bu barədə onların məlumatlarının olmaması (69%) və ödəniş vasitəsi kimi kart qəbul edən təsərrüfat subyektlərinin sayının az olmasını (21%) göstərmişlər;
- Respondentlərin fikrincə Azərbaycanda ödəniş kartlardan daha geniş istifadəni təmin etmək üçün maarifləndirici tədbirlər geniş formada keçirilməli (52%), daha çox yerdə ödəniş kartlarından istifadə imkanı yaradılmalıdır (42%). Yaşayış yerlərinə görə bu fikrləri səsləndirənlər arasında Bakıda yaşayanlar üstünlük təşkil etmiş, gender baxımından isə kişilər üstünlük təşkil etmişdir;
- Respondentlərin 41%-i bankomatların normal işləmədiyini, çox vaxt onlarda pul olmadığını və 24%-i isə ətrafda çox az sayda bankomat olmasını qeyd etmişlər. Bankomatların normal işləmədiyi fikrini səsləndirənlər arasında Bakı sakinləri üstünlük təşkil etmiş və bankomatların sayının az olması fikrini isə əsasən kənd yerlərində yaşayanlar vurğulamışlar;
- Ödəniş kartlarından istifadə zamanı təhlükəsizlik qaydalarına əməl etməyənlərin nisbəti nəzərəçarpmayan səviyyədədir (15%). Belə fikirlərin səsləndirilməsində Bakı sakinləri üstünlük təşkil edir və əsasən qadınlar arasında müşahidə edilir;
- Respondentlərin yalnız nəzərəçarpmayan bir hissəsi (1%) internet, mobil bankinq xidmətindən istifadə edirlər. Belə xidmətlərdən kişilər qadınlara nisbətən daha çox istifadə edirlər.

4.2. Tövsiyələr

Sorğunun nəticələrinə əsaslanaraq əhalinin maliyyə savadlılığının artırılması və maliyyə xidmətlərindən istifadə zamanı istehlakçı hüquqlarının qorunmasının təkmilləşdirilməsi məqsədilə aşağıdakı tövsiyələrin gələcəkdə nəzərə alınması məqsədəuyğun sayılır:

#	Tovsiyə	Təsviri
1.	Maliyyə savadlılığının artırılması prosesinin ünvanlı şəkildə təşkil edilməsi	Maliyyə savadlılığının artırılması tədbirləri ilk növbədə kənd və digər şəhər yerlərində yaşayanlara ünvanlandırılmalı və bu zaman qadınlar, yoxsullar, işsizlər, əlillər, təqaüdçülər və s. bu kimi həssas qruplarlara üstünlük verilməlidir. *Maliyyə savadlılığının artırılması prosesinə maliyyə xidmətləri göstərən təşkilatların, sahə assosiasiyaları, QHT, KİV, iqtisadi-maliyyə sahəsində ixtisaslaşmış ali təhsil ocaqları, bələdiyyə, maliyyə məsləhətçilərinin cəlb edilməsi məqsədəuyğun sayılır.*
2.	Maarifləndirmə işlərinin gücləndirilməsi	Maarifləndirmə işlərinə KİV aktiv sürətdə cəlb edilməli və bu tədbirlər: • Təklif edilən maliyyə xidmətləri və onlardan istifadə yolları; • Maliyyə xidmətlərindən istifadə zamanı istehlakçı hüquqları və prosedurlar; • Ev təsərrüfatının gəlirlərinin və xərclərinin idarə edilməsi; • Sadə maliyyə hesablamaları; • və s. məsələləri əhatə etməlidir.
3.	Maliyyə xidmətləri ilə bağlı təlim kurslarının, seminarların, konfransların və s. kütləvi-ictimai tədbirlərin təşkili	Kənd və digər şəhər yerlərində qadın və həssas qruplara üstünlük verməklə aşağıdakı mövzularda maliyyə təlimi kurslarının təşkil edilməsi məqsəduyğun sayılır: • Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır? • Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək? • İpoteka kreditləri • İstehlakçı hüqüqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır? • Ev təsərrüfatının gəlirlərinin və xərclərinin idarəedilməsi: ailə büdcəsinin tərtibi, idarə edilməsi, planlaşdırılması, gəlir və xərclərin qeydiyyatı və s.; • Əhalinin elementar riyazi maliyyə savadının artırılması (sadə maliyyə hesablamaları üzrə). Elementar riyazi maliyyə savadı kreditə/əmanətə görə faizin hesablanması, əmanətdən əldə edilmiş gəlirin infilyasiya ilə müqayisəsi, müxtəlif formalı endirimlərin/güzəştlərin müqayisəsi, əlavə ödənilmiş vəsaitin əsas vəsaitə görə faizə çevrilməsi və s. bu kimi gündəlik rastlaşan hesablamaların apara bilməsinin

		öyrədilməsini əhatə etməlidir. • Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur?
4.	Əhalinin maliyyə təşkilatlarına inamının artırılması	KİV-də maliyyə xidmətləri haqqında çaşdırıcı/aldadıcı reklamlara nəzarət gücləndirilməli və bu məsələlər tənzimlənməlidir. Belə ki, araşdırma göstərir ki, əhalinin nəzərəçarpacaq hissəsi sadə maliyyə hesablamaları apara bilmirlər və çox vaxt onlar reklamların/kompaniyaların mahiyyətini düzgün başa düşmürlər və bu da sonda maliyyə xidmətləri göstərən təşkilatlara qarşı inamı daha da azaldır. Maliyyə xidmətlərinin sığortalanması prosesinin təkmilləşdirilməsi və bu haqda əhalinin məlumatlandırılması onların maliyyə təşkilatlarına inamını artıra bilər. İstehlakçı hüquqları ilə bağlı qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi və bununla bağlı aidiyyəti institutların fəaliyyətinin gücləndirilməsi məqsədəuyğun sayılır. Maliyyə təşkilatlarında müştərilər ilə bağlanan müqavilələrin aydın və sadə tərtib edilməsi və bütün şərtlərin müştərilərə müqavilə bağlanarkən izah edilməsi bu sahədə vəziyyəti yaxşılaşdıra bilər. Sovet dövründə əhalinin banklarda qalmış əmanətlərinin qaytarılması prosesinə başlanılması əhalinin maliyyə təşkilatlarına olan inamını artıra bilər.
5.	Kənd və digər şəhər yerlərində maliyyə xidmətlərinin çeşidinin genişləndirilməsi	Sözügedən regionlarda istehlak/biznes/ipoteka krediti, bank əmanət hesabı, kredit kartı, sığorta, cari bank hesabı, internet, mobil bankinq, daxili və xarici pul köçürmələri və s. bu kimi maliyyə xidmətlərinin genişləndirilməsi imkanları mövcuddur.
6.	Kənd və digər şəhər yerlərində yaşayanların maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının yaxşılaşdırılması	Bunun üçün ilk növbədə maliyyə xidmətləri göstərən müəssisələr/təşkilatlar arasında rəqabət gücləndirilməli, onların xidmət şəbəkələri genişləndirilməli və xidmət haqları aşağı salınmalıdır.
7.	Ödəniş kartlarından istifadənin təkmilləşdirilməsi	Ödəniş kartlardan mal və xidmətlərin alınmasında daha geniş istifadə edilməsini təmin etmək üçün kartların imkanları ilə bağlı maarifləndirici tədbirlər geniş formada keçirilməli, daha çox yerdə ödəniş kartlarından istifadə imkanı yaradılmalı və bankomatların normal işləməsi təmin edilməli, internet xidmətlərinin keyfiyyəti yaxşılaşdırılmalıdır. Belə ki, araşdırma göstərir ki, bankomatlarda çox vaxt pul olmur və digər şəhər və kənd yerlərində bankomatların sayı kifayət qədər deyil.

ƏLAVƏLƏR

ƏLAVƏ 1: SORĞUNUN ƏSAS NƏTICƏLƏRI ÜZRƏ CƏDVƏLLƏR

Sorğunun nəticələrinin hesablanması sorğu anketinin sualları əsasında aparılmışdır. Hesablamalar, ümumi, Bakı (paytaxt), digər şəhər yerləri və kənd yerləri üzrə aparılmışdır. Respondentə aid suallarda qadın və kişilərin verdiyi cavablar da ayrıca hesablanmışdır. İqtisadi rayonlar üzrə hesablamalar zəruri hesab edilən bəzi suallar üzrə aparılmışdır. Hər bir sual üzrə cavablar say və faizlə verilmişdir. Hər bir cədvəlin adı cədvəlin yuxarısında verilmişdir.

1.1.Maliyyə idarəetməsi və borclanma

Sual 1: Sizin ailəniz gəlir və xərclərin qeydiyyatını aparırmı?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi****		***Ümumi-Qadın****	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Bəli, biz bütün gəlir və xərclər daxil olmaqla hər şeyin hesabatını qeyd edirik	84	30,3	55	14,7	114	26,8	17	14,2	*114*	*26,8*	*17*	*14,2*
Bəli, biz qeydiyyat aparırıq, lakin bütün gəlir və xərclər buraya daxil deyildir	10	3,6	32	8,5	27	6,4	9	7,5	*27*	*6,4*	*9*	*7,5*
Xeyr, biz hər şeyin hesabatını qeyd etmirik, amma biz 1 ay ərzində ümumi nə qədər pul daxil olduğunu və xərcləndiyini bilirik	60	21,7	139	37,1	132	31,1	49	40,8	*132*	*31,1*	*49*	*40,8*
Xeyr, biz ailə ehtiyatlarının hesabatını aparmırıq və hətta 1 ay ərzində nə qədər pul daxil olduğu və xərcləndiyi barədə hər hansı bir fikrimiz yoxdur	121	43,7	134	35,7	143	33,6	42	35,0	*143*	*33,6*	*42*	*35,0*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**2**	**0,7**	**15**	**4,0**	9	2,1	3	2,5	*9*	*2,1*	*3*	*2,5*
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**425**	**100,0**	**120**	**100,0**	***425***	***100,0***	***120***	***100,0***

- ***Qeyd: Ümumi Kişi və Ümumi Qadın-ev təsəsrrüfatı başçılarıdır***

Sual 2. Sonuncu il ərzində neçə dəfə Siz (ailəniz) növbəti gəlirədək (əmək haqqı, pensiya, təqaüd, müavinət və s.) əvvəlki qazancın müəyyən hissəsinə qənaət edə bilmisiniz?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Həmişə	5	1,8	32	8,5	30	5,4	67	5,6
Tez-tez	24	8,7	21	5,6	34	6,1	79	6,5
Bəzən	77	27,8	66	17,6	77	13,9	220	18,2
Çox nadir hallarda	44	15,9	67	17,9	93	16,8	204	16,9
Heç vaxt	127	45,8	184	49,1	315	56,8	626	51,9
Cavab verməkdə çətinlik çəkir	**0**	**0,0**	**5**	**1,3**	**6**	**1,1**	**11**	**0,9**
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**

Sual 3. Əgər sizin (ailənizin) növbəti gəlirədək qənaət edilmiş pulunuz varsa, adətən nə edirsiniz?								
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İstehlak mallarına xərcləyirik	109	39,4	213	56,8	339	61,1	661	54,8
Nağd pul formasında saxlayırıq	104	37,5	126	33,6	155	27,9	385	31,9
Şəxsi biznesimizə sərmayə qoyuruq	20	7,2	15	4,0	29	5,2	64	5,3
Qızıl və zinət əşyalaraına yatırırıq	4	1,4	2	0,5	22	4,0	28	2,3
Əmanət qoyuruq, yaxud hesabdan çıxarmırıq	11	4,0	3	0,8	2	0,4	16	1,3
Dostlara, yaxud qohumlara borc veririk	3	1,1	5	1,3	5	0,9	13	1,1
Kapital bazarında sərmayə qoyuruq	0	0,0	2	0,5	3	0,5	5	0,4
Ev tikirəm / təmir edirəm	0	0,0	3	0,8	2	0,4	5	0,4
Toya və yasa	2	0,7	1	0,3	1	0,2	4	0,3
Tibbi mualicə/Dərmanlar	1	0,4	2	0,5	1	0,2	4	0,3
Xeyriyyə məqsədinə	2	0,7	1	0,3	0	0,0	3	0,2
Krediti ödəyir	1	0,4	2	0,5	0	0,0	3	0,2
Bakıya uşağa göndərirəm	0	0,0	1	0,3	0	0,0	1	0,1
Təhsilə sərf edirik	0	0,0	1	0,3	0	0,0	1	0,1
Qənaət edilmiş pulumuz qalmır	9	3,2	1	0,3	0	0,0	10	0,8
Cavab verməkdə çətinlik cəkirəm	**8**	**2,9**	**47**	**12,5**	**125**	**22,5**	**180**	**14,9**
Cavab yoxdur	**63**	**22,7**	**4**	**1,1**	**22**	**4,0**	**89**	**7,4**

Sual.4 Sonuncu il ərzində neçə dəfə sizin (ailənizin) mövcud vəsaitiniz yeni gəlir daxil olmazdan əvvəl qurtarıb?								
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Həmişə	10	3,6	97	25,9	151	27,2	258	21,4
Tez-tez	100	36,1	107	28,5	168	30,3	375	31,1
Bəzən	104	37,5	61	16,3	70	12,6	235	19,5
Çox nadir hallarda	29	10,5	46	12,3	96	17,3	171	14,2
Heç vaxt	32	11,6	62	16,5	65	11,7	159	13,2
Cavab verməkdə çətinlik çəkir	**2**	**0,7**	**2**	**0,5**	**5**	**0,9**	**9**	**0,7**
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**

Sual 5. Sizin (ailənizin) pulunuz növbəti gəlirdən əvvəl qurtaranda adətən nə edirsiniz?								
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Xərcləri azaldırıq və qənaət edirik	170	61,4	198	52,8	250	45,0	618	51,2
Qohumlardan, dostlardan və tanışlardan borc alırıq	144	52,0	167	44,5	280	50,5	591	49,0
Öz ehtiyatlarımızı xərcləyirik	43	15,5	92	24,5	73	13,2	208	17,2
Mağzadan nisyə mal alırıq	6	2,2	74	19,7	128	23,1	208	17,2
Dostlarımız və qohumlarımızdan əvəzsiz pul alırıq	38	13,7	44	11,7	61	11,0	143	11,8
Kənd təsərrüfatı məhsulu satırıq	0	0.0	3	0.8	97	17.5	100	8.3
Bankdan nağd kredit götürürük	12	4,3	13	3,5	42	7,6	67	5,6
İş saatından əlavə işləyirik, yaxud əlavə işlər görürük	15	5,4	14	3,7	21	3,8	50	4,1
Tələb olunan məbləği öz biznesimizdən götürürük	5	1,8	8	2,1	26	4,7	39	3,2
Belə vəziyyət olmayıb	0	0,0	4	1,1	4	0,7	8	0,7
Kredit kartından istifadə edirik	1	0,4	0	0,0	5	0,9	6	0,5
Müdirdən / idarədən avans götürürük	1	0,4	1	0,3	0	0,0	2	0,2
Faizə pul götürürük	0	0,0	0	0,0	1	0,2	1	0,1

Qiymətli kağızlarımızı (səhmlərimiz) satırıq	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Cavab verməkdə çətinlik cəkirəm	**6**	**2,2**	**9**	**2,4**	**13**	**2,3**	**28**	**2,3**
Cavab yoxdur	**10**	**3,6**	**4**	**1,1**	**3**	**0,5**	**17**	**1,4**

Sual 6. Son 3 il ərzində sizin (ailənizin) gəlirinizdə əhəmiyyətli azalma olubmu? Əgər olubsa buna səbəb nə idi?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Xeyr, son 3 il ərzində mənim (ailəmin) gəlirlərimdə heç bir əhəmiyyətli azalma olmamısdır.	148	53,4	227	60,5	306	55,1	681	56,4
Bəli, bədbəxt hadisə, səhhətindəki problemlər və əlillik nəticəsində qazanc gətirənin işini itirməsi nəticəsində	28	10,1	46	12,3	68	12,3	142	11,8
Bəli, ixtisar, işdən çıxarılma və s. səbəblərdən qazanc gətirənin işini itirməsi nəticəsində	34	12,3	39	10,4	56	10,1	129	10,7
Bəli, əmək haqqının son dərəcə aşağı düşməsi, yaxud əmək haqqının gecikməsi nəticəsində	45	16,2	24	6,4	57	10,3	126	10,4
Bəli, biznes/sərmayələrdən gələn gəlirlərin aşağı düşməsi nəticəsində	11	4,0	18	4,8	34	6,1	63	5,2
Bəli, ailənin qazanc gətirənin təqaüdə çıxması nəticəsində	5	1,8	5	1,3	11	2,0	21	1,7
Bəli, digər səbəbə görə (səbəbini deməyib)	0	0,0	3	0,8	8	1,4	11	0,9
Bəli, ayrılma, boşanma nəticəsində gəlirin azalması	0	0,0	4	1,1	4	0,7	8	0,7
Infilyasiya	4	1,4	4	1,1	0	0,0	8	0,7
Iqtisadi bohranla əlaqədar	0	0,0	2	0,5	6	1,1	8	0,7
Qazanc gətirənin dünyasını dəyisməsi nəticəsində	1	0,4	0	0,0	2	0,4	3	0,2
Sosial yardım/ müavinət kəsilib	0	0,0	1	0,3	1	0,2	2	0,2
Biznesi iflasa uğrayıb	1	0,4	0	0,0	0	0,0	1	0,1
Kənd təsərüfatında məhsuldarlıq aşağı düşüb	0	0,0	0	0,0	1	0,2	1	0,1
Cavab verməkdə çətinlik cəkirəm	**4**	**1,4**	**9**	**2,4**	**35**	**6,3**	**48**	**4,0**

Sual 7. Son il ərzində siz (ailənizin hər hansı üzvü) hər hansı bir səbəbdən borc almısınızmı?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Həmişə	1	0,4	16	4,3	29	5,2	46	3,8
Tez-tez	44	15,9	67	17,9	90	16,2	201	16,7
Bəzən	104	37,5	73	19,5	143	25,8	320	26,5
Çox nadir hallarda	35	12,6	103	27,5	168	30,3	306	25,4
Heç vaxt	92	33,2	114	30,4	120	21,6	326	27,0
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**1**	**0,4**	**2**	**0,5**	**5**	**0,9**	**8**	**0,7**
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**

Sual 8. Hal-hazırda sizin (ailənizin) borcunuz varmı?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Xeyr, heç bir borcumuz yoxdur	140	50,5	208	55,5	278	50,1	626	51,9
Bəli, borcumuz var	134	48,4	166	44,3	274	49,4	574	47,6
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**3**	**1,1**	**1**	**0,3**	**3**	**0,5**	**7**	**0,6**
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**

Sual 9. Mənzilin və ya bağ evin, yaxud avtomobilin alınması üçün daşınmaz əmlakın təminatı ilə götürülmüş kreditləri nəzərə almasaq Szin borcunuz nə qədərdir?								
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
1 aylıq gəlirdən az	23	17,2	34	20,5	49	17,9	106	18,5
1-2 aylıq gəlir	19	14,2	47	28,3	85	31,0	151	26,3
2-3 aylıq gəlir	20	14,9	22	13,3	49	17,9	91	15,9
3-6 aylıq gəlir	23	17,2	31	18,7	39	14,2	93	16,2
6-12 aylıq gəlir	18	13,4	21	12,7	23	8,4	62	10,8
Illik gəlirdən artıq	30	22,4	5	3,0	21	7,7	56	9,8
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**1**	**0,7**	**2**	**1,2**	**6**	**2,2**	**9**	**1,6**
Cavab yox	**0**	**0,0**	**4**	**2,4**	**2**	**0,7**	**6**	**1,0**
Cəmi	**134**	**100,0**	**166**	**100,0**	**274**	**100,0**	**574**	**100,0**

Sual 10. Sizin dostlarınız, tanışlarınız arasında əvvəllər nisbətən imkanlı olub, sonra gözlənilməz maliyyə problemləri ilə qarşılaşan ailələr varmı? Əgər varsa, sizin fikrinizcə buna səbəb nə idi?								
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Ardıcıl baş verən bədbəxt/gözlənilməyən hadisələr nəticəsində ailə maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdı	104	37,2	113	30,1	78	14,1	295	24,5
Pulun düzgün idarə olunmaması, yaxud ailə büdcəsini planlaşdırmaq qabliyyətinin olmaması nəticəsində	32	11,5	74	19,7	106	19,1	212	17,6
Iqtisadi böhran	2	0,7	0	0,0	5	0,9	7	0,6
Aldadılıb	5	1,8	0	0,0	0	0,0	5	0,4
Belə ailələr yoxdur	**140**	**50,5**	**139**	**37,1**	**303**	**54,6**	**582**	**48,2**
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**2**	**0,7**	**57**	**15,2**	**74**	**13,3**	**133**	**11,0**

1.2.Maliyyə məlumatlılığı və istehkçı hüquqları

Sual 11. Əgər bir vətəndaşın Azərbaycan bankında əmanəti/depoziti varsa və həmin bank iflasa uğrayarsa, bilirsinizmi hökümət tərəfindən həmin şəxsin əmanətinin/depozitinin maksimum nə qədər hissəsi sığortalanır?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	*130*	*20.8*	*131*	*22.5*
0 manat	130	46.9	45	12.0	86	15.5	261	21.6	*49*	*7.9*	*30*	*5.1*
1000 manat	18	6.5	26	6.9	35	6.3	79	6.5	*62*	*9.9*	*43*	*7.4*
4000 manat	38	13.7	39	10.4	28	5.0	105	8.7	***51***	***8.2***	***19***	***3.3***
30000 manat	***18***	***6.5***	***29***	***7.7***	***23***	***4.1***	***70***	***5.8***	*2*	*0.3*	*1*	*0.2*
50000 manat	0	0.0	2	0.5	1	0.2	3	0.2	*27*	*4.3*	*34*	*5.8*
Bütün məbləğ sığortalanır	31	11.2	14	3.7	16	2.9	61	5.1	*303*	*48.6*	*325*	*55.7*
Cavab verməyə çətinlik çəkir	42	15.2	220	58.7	366	65.9	628	52.0	*624*	*100.0*	*583*	*100.0*
Cəmi	277	100.0	375	100.0	555	100.0	1,207	100.0	*130*	*20.8*	*131*	*22.5*

Sual 12. Sizcə aşağıdakı halların hansında yaranan itkilərə görə fərdi şəxslərə hökümət tərəfindən kompensasiya verilməsi münasibdir?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Bank iflasa uğradığı zaman	194	70,0	197	52,5	228	41,1	619	51,3	*295*	*47,3*	*324*	*55,6*
Mənzil, yaxud bağ evini satmaq zərurəti yaranarkən onların qiymətlərinin aşağı düşdüyü zaman	118	42,6	58	**15,5**	133	24,0	309	25,6	*167*	*26,8*	*142*	*24,4*
Özəl şirkətin səhmləri və səhmlərin dəyəri əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşdüyü zaman	52	18,8	72	19,2	59	10,6	183	15,2	*101*	*16,2*	*82*	*14,1*
Təbii fəlakət zamanı	1	0,4	3	0,8	4	0,7	8	0,7	*7*	*1,1*	*1*	*0,2*
Maddi vəziyyət cox pis olanda	2	0,7	0	0,0	0	0,0	2	0,2	*1*	*0,2*	*1*	*0,2*
Yuxarıda göstərilənlərdən heç biri	**3**	**1,1**	**28**	**7,5**	**27**	**4,9**	**58**	**4,8**	*37*	*5,9*	*21*	*3,6*
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**11**	**4,0**	**67**	**17,9**	**153**	**27,6**	**231**	**19,1**	***114***	***18,3***	***117***	***20,1***

Sual 13. Hazırkı Azərbaycan qanunvericiliyinə görə bank krediti verilərkən kreditin müddəti, illik faiz dərəcəsi, komisyon haqlar və digər şərtlər kim tərəfindən müəyyən olunur?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Bankların özləri tərəfindən	199	71,8	176	46,9	262	47,2	637	52,8	*367*	*58,8*	*270*	*46,3*
Dövlət orqanları tərəfindən	14	5,1	69	18,4	96	17,3	179	14,8	*79*	*12,7*	*100*	*17,2*
Mərkəzi Bank tərəfindən	28	10,1	65	17,3	52	9,4	145	12,0	*69*	*11,1*	*76*	*13,0*
Qarşılıqlı razılıq əsasında müqavilə ilə	5	1,8	21	5,6	45	8,1	71	5,9	*42*	*6,7*	*29*	*5,0*
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**24**	**8,7**	**33**	**8,8**	**81**	**14,6**	**138**	**11,4**	***55***	***8,8***	***83***	***14,2***
Cavab yoxdur	**7**	**2,5**	**11**	**2,9**	**19**	**3,4**	**37**	**3,1**	***12***	***1,9***	***25***	***4,3***
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

Sual 14. Aşağıdakı ifadələrdən hansı biri sizin şəxsi həyat sığortanızın vəziyyətini ən yaxşı şəkildə təsvir edir?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Həyatım tələb olunan məbləğ üzrə artıq sığortalanmışdır	22	7,9	10	2,7	1	0,2	33	2,7	*13*	*2,1*	*20*	*3,4*
Həyatım müəyyən məbləğ üzrə sığorta olunmuşdur, lakin məncə bu tələb olunan məbləğdən aşağıdır	1	0,4	3	0,8	1	0,2	5	0,4	*5*	*0,8*	*0*	*0,0*
Mənə həyatımı sığorta etmək lazımdır, amma çox bahadır	33	11,9	54	14,4	104	18,7	191	15,8	*111*	*17,8*	*80*	*13,7*
Mənə həyatımı sığorta etmək lazımdır, amma mən ölən halda sığorta şirkətinin iddianı ödəyəcəyinə inanmıram	81	29,2	158	42,1	180	32,4	419	34,7	*228*	*36,5*	*191*	*32,8*
Hal-hazırda mənə həyatımı sığorta etmək lazım deyil	48	17,3	120	32,0	185	33,3	353	29,2	*188*	*30,1*	*165*	*28,3*
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**6**	**2,2**	**27**	**7,2**	**75**	**13,5**	**108**	**8,9**	***47***	***7,5***	***61***	***10,5***
Cavab yox	**86**	**31,0**	**3**	**0,8**	**9**	**1,6**	**98**	**8,1**	***32***	***5,1***	***66***	***11,3***
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

Sual 15. Şəxsən Siz aşağıda sadalanan məlumatlardan hansılarını izləyirsiniz?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Ən azı bir məlumatı izləyir	**233**	**84.1**	**264**	**70.4**	**362**	**65.2**	**859**	**71.2**	***498***	***79.8***	***361***	***61.9***
Neftin, qızılın, metalın və s. qiymətlərindəki dəyişiklər	203	73.3	174	46.4	223	40.2	600	49.7	*335*	*53.7*	*265*	*45.5*
İnfilyasiya dərəcəsində dəyişiklikləri	123	44.4	157	41.9	173	31.2	453	37.5	*266*	*42.6*	*187*	*32.1*
İctimai pensiyaların səviyyəsində, gəlirlərdə və vergidən azad olma hallarında dəyişiklikləri	83	30.0	154	41.1	189	34.1	426	35.3	*236*	*37.8*	*190*	*32.6*
Əmlak bazarında dəyişiklikləri	101	36.5	80	21.3	95	17.1	276	0.2	*176*	*28.2*	*100*	*17.2*
Kreditlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri	102	36.8	77	20.5	90	16.2	269	22.3	*148*	*23.7*	*121*	*20.8*
Əmanətlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri	93	33.6	51	13.6	43	7.7	187	15.5	*100*	*16.0*	*87*	*14.9*
Kapital bazarında qiymətlərin və indekslərin dəyişməsini	39	14.1	44	11.7	35	6.3	118	9.8	*73*	*11.7*	*45*	*7.7*
Heç bir tendensiyani izləmirəm	**44**	**15.9**	**107**	**28.5**	**175**	**31.5**	**326**	**27.0**	***118***	***18.9***	***208***	***35.7***
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**0**	**0.0**	**4**	**1.1**	**18**	**3.2**	**22**	**1.8**	***8***	***1.3***	***14***	***2.4***
Cəmi	**277**	**100.0**	**375**	**100.0**	**555**	**100.0**	**1,207**	**100.0**	***624***	**100.0**	***583***	**100.0**

Sual 16. Əvvəlki sualda göstərilən sahələrdə məlumat əldə etmək üçün hansı mənbələrdən istifadə edirsiniz?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Qəzetlər, jurnallar, maliyyə məsələləri üzrə ixtisaslaşan TV Proqramları	223	95.7	249	94.3	311	85.9	783	91.2	*446*	*89.6*	*337*	*93.4*
Dostlar və tanışlar	42	18.0	85	32.2	175	48.3	302	35.2	*196*	*39.4*	*106*	*29.4*
Elanlar/Reklamlar	13	5.6	67	25.4	140	38.7	220	25.6	*134*	*26.9*	*86*	*23.8*
İxtisaslaşmış internet saytları	40	17.2	10	3.8	3	0.8	53	6.2	*34*	*6.8*	*19*	*5.3*
Müstəqil maliyyə məsləhətçiləri, yaxud brokerlər	3	1.3	9	3.4	2	0.6	14	1.6	*9*	*1.8*	*5*	*1.4*
Şəxsi səfərlər zamanı və telefon ilə bank işçiləri, sığorta və idarəetmə şirkətinin əməkdaşları	2	0.9	7	2.7	4	1.1	13	1.5	*8*	*1.6*	*5*	*1.4*
Universitetdə	0	0.0	1	0.4	0	0.0	1	0.1	*1*	*0.2*	*0*	*0.0*
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**0**	**0.0**	**2**	**0.8**	**4**	**1.1**	**6**	**0.7**	***4***	***0.8***	***2***	***0.6***
Cəmi	**233**	**100.0**	**264**	**100.0**	**362**	**100.0**	**859**	**100.0**	***498***	***100.0***	***361***	***100.0***

Sual 17. Son 5 ildə elə bir maliyyə xidmətindən istifadə etmisinizmi ki, sonralar bu xidmət sizin gözləntilərinizi döğrultmadığına görə peşman olmusunuz və satıcı (və ya xidmət göstərən) ilə əlaqəyə son qoymaq qərarına gəlmisiniz?								
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Bəli	3	1,1	23	6,1	27	4,9	53	4,4
Xeyr	273	98,6	349	93,1	520	93,7	1 142	94,6
Cavab verməyə çətinlik çəkir	1	0,4	3	0,8	8	1,4	12	1,0
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**

Sual 18. O hansı xidmət növü idi?								
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
İstehlak krediti	1	33,3	10	43,5	4	14,8	15	28,3
Bank əmanəti	0	0,0	1	4,3	6	22,2	7	13,2
Biznes krediti	0	0,0	1	4,3	5	18,5	6	11,3
Bank kredit kartı	1	33,3	2	8,7	2	7,4	5	9,4
Maşın krediti	1	33,3	3	13,0	1	3,7	5	9,4
Birja	0	0,0	2	8,7	1	3,7	3	5,7
Sığorta	0	0,0	2	8,7	0	0,0	2	3,8
Kənd təsərrüfati krediti	0	0,0	1	4,3	1	3,7	2	3,8
Zamin durmaq	0	0,0	1	4,3	1	3,7	2	3,8
Nağd pul krediti	0	0,0	1	4,3	0	0,0	1	1,9
Xatırlaya bilmirəm	0	0,0	0	0,0	5	18,5	5	9,4
Cavab verməyə çətinlik çəkir	**0**	**0,0**	**1**	**4,3**	**1**	**3,7**	**2**	**3,8**
Cəmi	**3**	**100,0**	**23**	**100,0**	**27**	**100,0**	**53**	**100,0**

Sual 19. Problemi aşkar edəndən sonra siz nə etdiniz?								
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Heç nə	1	33,3	21	91,3	21	77,8	43	81,1
Mən xidmətdən istifadə etməyi müqavilə müddəti başa çatmamış dayandırdım	1	33,3	0	0,0	3	11,1	4	7,5
Mən müvafiq hökumət orqanlarına iddia təqdim etdim	0	0,0	2	8,7	2	7,4	4	7,5
Mənə məhsul/xidmət satan şirkətə şikayət təqdim etdim	1	33,3	0	0,0	0	0,0	1	1,9
Cavab yoxdur	**0**	**0,0**	**0**	**0,0**	**1**	**3,7**	**1**	**1,9**
Cəmi	**3**	**100,0**	**23**	**100,0**	**27**	**100,0**	**53**	**100,0**

Sual 20. Sizinlə maliyyə xidmətləri göstərən təşkilatlar (bank, sığorta şirkəti və s. bu kimi) arasında münaqişə baş verərsə, onun tez və ədalətli həll olunacağına əminsinizmi?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Tamamilə əminəm (100%)	67	24,2	52	13,9	93	16,8	212	17,6	*121*	*19,4*	*91*	*15,6*
Nisbətən daha çox əminəm (75%)	12	4,3	48	12,8	64	11,5	124	10,3	*62*	*9,9*	*62*	*10,6*
50% əminəm	67	24,2	91	24,3	120	21,6	278	23,0	*145*	*23,2*	*133*	*22,8*
Heç əmin deyiləm	117	42,2	130	34,7	190	34,2	437	36,2	*228*	*36,5*	*209*	*35,8*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**12**	**4,3**	**47**	**12,5**	**71**	**12,8**	**130**	**10,8**	***57***	***9,1***	***73***	***12,5***
Cavab yoxdur	**2**	**0,7**	**7**	**1,9**	**17**	**3,1**	**26**	**2,2**	***11***	***1,8***	***15***	***2,6***
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

1.3.Riyazi maliyyə savadı

Sual 21. Siz 5 ballıq şkala ilə maliyyə savadınızı necə qiymətləndirirsiniz? (subyektiv qiymətləndirmə)

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Lap aşağı	2	0,7	23	6,1	36	6,5	61	5,1	*24*	*3,8*	*37*	*6,3*
Aşağı	18	6,5	90	24,0	175	31,5	283	23,4	*123*	*19,7*	*160*	*27,4*
Orta	169	61,0	160	42,7	203	36,6	532	44,1	*304*	*48,7*	*228*	*39,1*
Yüksək	68	24,5	37	9,9	35	6,3	140	11,6	*80*	*12,8*	*60*	*10,3*
Lap yüksək	11	4,0	23	6,1	16	2,9	50	4,1	*28*	*4,5*	*22*	*3,8*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**9**	**3,2**	**42**	**11,2**	**90**	**16,2**	**141**	**11,7**	***65***	***10,4***	***76***	***13,0***
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

Maliyyə savadı

		Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
		n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Sual 22. Fərz edək ki, siz 1 il müddətinə illik 12%-lə bank hesabına 1.000 manat əmanət qoymusunuz. Əgər siz bu hesabdan pul götürməsəniz və əlavə etməsəniz 1 ildən sonra sizin hesabda nə qədər pul olacaq?	Yanlış cavab	72	26.0	104	27.7	196	35.3	372	30.8	*212*	*34.0*	*160*	*27.4*
	Doğru	161	58.1	196	52.3	207	37.3	564	46.7	*317*	*50.8*	*247*	*42.4*
	Təxmini rəqəm də bilmir	44	15.9	75	20.0	152	27.4	271	22.5	*95*	*15.2*	*176*	*30.2*
	Cəmi	277	100.0	375	100.0	555	100.0	1,207	100.0	*624*	*100.0*	*583*	*100.0*
Sual 23. Fərz edək ki, siz 5 il müddətinə bank hesabına illik 10% -lə 1000 manat əmanət qoymusunuz. Faiz hər ilin sonunda əsas məbləğə əlavə olunacaq və yaxud da faizin üstünə faiz hesablanacaq. Əgər siz faiz və əsas məbləğdən pul götürməsəniz 5 ildən sonra sizin hesabda nə qədər pul olacaq ?	Yanlış cavab	99	35.7	97	25.9	172	31.0	368	30.5	*205*	*32.9*	*163*	*28.0*
	Doğru	129	46.6	207	55.2	222	40.0	558	46.2	*317*	*50.8*	*241*	*41.3*
	Təxmini rəqəm də bilmir	49	17.7	71	18.9	161	29.0	281	23.3	*102*	*16.3*	*179*	*30.7*
	Cəmi	277	100.0	375	100.0	555	100.0	1,207	100.0	*624*	*100.0*	*583*	*100.0*
Sual 24. Təsəvvür edin ki, siz bank hesabına 8% -lə əmanət qoymusunuz və illik infilyasiya dərəcəsi 10% olub. Sizcə hesabınızdakı pul vəsaitləri ilə bir il bundan əvvəlki dövrlə müqayisədə daha çox, daha az və ya eyni miqdarda mal və xidmətlər almaq mümkündür?	Yanlış cavab	103	37.2	94	25.1	194	35.0	391	32.4	*232*	*37.2*	*159*	*27.3*
	Doğru	119	43.0	215	57.3	219	39.5	553	45.8	*301*	*48.2*	*252*	*43.2*
	Təxmini rəqəm də bilmir	55	19.9	66	17.6	142	25.6	263	21.8	*91*	*14.6*	*172*	*29.5*
	Cəmi	277	100.0	375	100.0	555	100.0	1,207	100.0	*624*	*100.0*	*583*	*100.0*
Sual 25. Fərz edək ki, 2010 –cu ildə sizin gəliriniz indikindən 2 dəfə artıq olacaq və istehlak mallarının da qiyməti 2 dəfə artacaqdır. Sizcə 2010-cu ildə mal və xidmətlər alınmasına sərf edəyəciniz vəsait bu günkündən çox, az, yaxud eyni dəyərdə olacaq?	Yanlış cavab	47	17.0	105	28.0	160	28.8	312	25.8	*180*	*28.8*	*132*	*22.6*
	Doğru	222	80.1	229	61.1	294	53.0	745	61.7	*385*	*61.7*	*360*	*61.7*
	Təxmini rəqəm də bilmir	8	2.9	41	10.9	101	18.2	150	12.4	*59*	*9.5*	*91*	*15.6*
	Cəmi	277	100.0	375	100.0	555	100.0	1,207	100.0	*624*	*100.0*	*583*	*100.0*

Sual 26. Fərz edək ki, siz 2 müxtəlif mağazada satışda olan eyni modeldə Soyuducu görmüsünüz. Onun ilkin pərakəndə satış qiyməti 1000 manat olub. Mağazalardan biri 150 manat güzəşt təklif edir. Başqa biri isə 10% güzəşt təklif edir. Onlardan hansı ən yaxşı sövdələşmədir ? 150 manat, yoxsa 10% güzəşt ?	Yanlış cavab	46	16.6	38	10.1	41	7.4	125	10.4	*50*	*8.0*	*75*	*12.9*
	Doğru	222	80.1	295	78.7	426	76.8	943	78.1	*519*	*83.2*	*424*	*72.7*
	Təxmini rəqəm də bilmir	9	3.2	42	11.2	88	15.9	139	11.5	*55*	*8.8*	*84*	*14.4*
	Cəmi	277	100.0	375	100.0	555	100.0	1,207	100.0	*624*	*100.0*	*583*	*100.0*
Sual 27. Fərz edək ki, Siz 1000 manat həcmində bank krediti götürmüsünüz. İl ərzində kreditə görə ödənilən məbləğ 90 manatdır. Götürdüyünüz kredit üzrə illik faiz dərəcəsini təxmini hesabalayın	Yanlış cavab	22	7.9	75	20.0	120	21.6	217	18.0	*122*	*19.6*	*95*	*16.3*
	Doğru	214	77.3	185	49.3	232	41.8	631	52.3	*373*	*59.8*	*258*	*44.3*
	Təxmini rəqəm də bilmir	41	14.8	115	30.7	203	36.6	359	29.7	*129*	*20.7*	*230*	*39.5*
	Cəmi	277	100.0	375	100.0	555	100.0	1,207	100.0	*624*	*100.0*	*583*	*100.0*

Yaşayış yerləri və gender üzrə riyazi maliyyə savadı (orta göstərici,%), ***22-27-ci suallar əsasında***

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi	*Ümumi-Kişi*	*Ümumi-Qadın*
Yanlış cavab	23,4	22,8	26,5	24,6	*26,7*	*22,4*
Doğru	64,2	59,0	48,0	55,2	*59,1*	*50,9*
Təxmini rəqəm də bilmir	12,4	18,2	25,4	20,2	*14,2*	*26,6*
Cəmi	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	***100,0***	***100,0***

İqtisadi regionlar üzrə riyazi maliyyə savadı (orta göstərici,%) ***22-27-ci suallar əsasında***

	Bakı	Abşeron	Quba-Xaçmaz	Dağlıq-Şirvan	Şəki-Zaqatala	Aran	Naxçıvan	Gəncə-Qazax	Lənkəran	Ümumi
Yanlış cavab	23,4	34,6	31,3	16,9	36,3	25,5	20,0	20,0	14,2	24,6
Doğru	64,2	50,3	58,3	54,7	41,5	51,0	43,1	59,8	55,7	55,2
Təxmini rəqəm də bilmir	12,4	15,1	10,4	28,3	22,2	23,5	36,9	20,2	30,1	20,2
Cəmi	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Sual 28. Sizcə hər hansı bir şəxs kredit götürəcəyi və ya əmanət qoyacağı bankı seçmək məqsədilə bankları müqayisə edərkən ilk növbədə nəyə fikir verilməlidir?

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Bankın imici/reputasiyası və onun etibarlılığına	198	71.5	235	62.7	282	50.8	715	59.2	*365*	*58.5*	*350*	*60.0*
Kredit və əmanət üzrə faiz dərəcəsi və kredit xərclərinə	80	28.9	104	27.7	161	29.0	345	28.6	*181*	*29.0*	*154*	*26.4*
Hədiyyələr və reklam kompaniyasına	2	0.7	10	2.7	16	2.9	28	2.3	*12*	*1.9*	*14*	*2.4*
Bank ofisi və onun işçi heyətinin profesionallığına	1	0.4	2	0.5	15	2.7	18	1.5	*7*	*1.1*	*10*	*1.7*
Girov istəyib-istəməmsinə	0	0.0	0	0.0	1	0.2	1	0.1	*1*	*0.2*	*0*	*0.0*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**2**	**0.7**	**23**	**6.1**	**75**	**13.5**	**100**	**8.3**	***56***	***9.0***	***44***	***7.5***
Cavab yoxdur	**0**	**0.0**	**3**	**0.8**	**10**	**1.8**	**13**	**1.1**	***2***	***0.3***	***11***	***1.9***
Cəmi	**277**	**100.0**	**375**	**100.0**	**555**	**100.0**	**1,207**	**100.0**	***624***	***100.0***	***583***	***100.0***

Sual 29. Sizcə kreditlə mal almaq nə zaman doğrudur?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Əgər mağazada mənə lazım olan mallar üçün endirimlər varsa	60	21,7	197	52,5	310	55,9	567	47,0	*306*	*49,0*	*261*	*44,8*
Əgər kredit üzrə faiz dərəcəsi əmanət üzrə faiz dərəcəsindən yüksəkdirsə	25	9,0	79	21,1	100	18,0	204	16,9	*103*	*16,5*	*101*	*17,3*
Əgər kimsə bu vəsaiti yaxşı iş əldə etməyə imkan verən təhsil üçün ödənişə sərf edərsə	35	12,6	42	11,2	53	9,5	130	10,8	*63*	*10,1*	*67*	*11,5*
Əgər bir nəfərə doğrudan da peşə ixtisasını artırmaq lazımdırsa və onun hazırda pulu yoxdursa	42	15,2	33	8,8	23	4,1	98	8,1	*48*	*7,7*	*50*	*8,6*
Ehtiyac olan zaman	35	12,6	3	0,8	3	0,5	41	3,4	*31*	*5.0*	*10*	*1.7*
Cehiz alanda	23	8,3	5	1,3	1	0,2	29	2,4	*12*	*1.9*	*17*	*2.9*
Nağd pul olmayanda	20	7,2	0	0,0	0	0,0	20	1,7	*2*	*0.3*	*18*	*3.1*
Krediti qaytarmağa imkan verən gəliri varsa	5	1,8	1	0,3	1	0,2	7	0,6	*2*	*0.3*	*5*	*0.9*
Üstündə hədiyyə verəndə	2	0,7	0	0,0	1	0,2	3	0,2	*2*	*0.3*	*1*	*0.2*
Əlacsız qalanda	1	0,4	0	0,0	0	0,0	1	0,1	*0*	*0.0*	*1*	*0.2*
Kredit götürmək doğru deyil / Heç vaxt	**16**	**5,8**	**0**	**0,0**	**0**	**0,0**	**16**	**1,3**	***4***	***0.6***	***12***	***2.1***
Cavab vermekde cetinik cəkirəm	**13**	**4,7**	**15**	**4,0**	**63**	**11,4**	**91**	**7,5**	***51***	***8.2***	***40***	***6.9***
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100.0***	***583***	***100.0***

Sual 30. Banklar kreditləri hansı əsaslarla verirlər?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Borcalanın aylıq gəlirlərini və krediti geri qaytarmaq imkanlarını nəzərə almaqla	208	75,1	291	77,6	415	74,8	914	75,7	*497*	*79,6*	*417*	*71,5*
Borcalanın maddi vəziyyətini və onun pul vəsaitinə olan ehtiyacını nəzərə alaraq	202	72,9	192	51,2	277	49,9	671	55,6	*91*	*14,6*	*94*	*16,1*
Kredit müqabilində zəmanət və ya girovun təqdim edilib-edilməməsindən asılı olaraq	46	16,6	92	24,5	47	8,5	185	15,3	*359*	*57,5*	*306*	*52,5*
Müştərilərin müraciəti və növbəlilik əsasında hamıya kredit ayırırlar	0	0,0	1	0,3	11	2,0	12	1,0	*7*	*1,1*	*5*	*0,9*
Bankda qeydiyatda olub-olmamsı əsasında	0	0,0	2	0,5	0	0,0	2	0,2	*1*	*0,2*	*1*	*0,2*
Biznes plan əsasında	1	0,4	0	0,0	0	0,0	1	0,1	*1*	*0,2*	*0*	*0,0*
Tanışlıq	0	0,0	1	0,3	0	0,0	1	0,1	*0*	*0,0*	*1*	*0,2*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**4**	**1,4**	**3**	**0,8**	**26**	**4,7**	**33**	**2,7**	***15***	***2,4***	***18***	***3,1***
Cavab yoxdur	**2**	**0,7**	**5**	**1,3**	**11**	**2,0**	**18**	**1,5**	***3***	***0,5***	***15***	***2,6***

Cədvəl 31. Aşağıda fərdi maliyyə idarəçiliyi haqqında müxtəlif mövzuların siyahısı vardır. Xahiş edirik deyin, Sizcə maliyyə təlimi kurslarında hansı mövzunu öyrənmək daha maraqlıdır?	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır	168	60,6	128	34,1	160	28,8	456	37,8	*246*	*39,4*	*210*	*36,0*
Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur	114	41,2	118	31,5	134	24,1	366	30,3	*167*	*26,8*	*199*	*34,1*
Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək	116	41,9	73	19,5	132	23,8	321	26,6	*179*	*28,7*	*142*	*24,4*
İpoteka kreditləri	128	46,2	56	14,9	108	19,5	292	24,2	*157*	*25,2*	*135*	*23,2*
İstehlakçı hüquqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır?	45	16,2	85	22,7	100	18,0	230	19,1	*123*	*19,7*	*107*	*18,4*
Xidmətlər və mallar almaq üçün istehlak kreditləri	41	14,8	77	20,5	93	16,8	211	17,5	*116*	*18,6*	*95*	*16,3*
Maliyyə hədəflərini necə formalaşdırmaq və cari fərdi maliyyə planı tərtib etmək	56	20,2	51	13,6	85	15,3	192	15,9	*123*	*19,7*	*69*	*11,8*
Bank xidmətləri: cari hesablar, əmanət və debit/kredit kartları	67	24,2	66	17,6	36	6,5	169	14,0	*95*	*15,2*	*74*	*12,7*
Banklar və başqa maliyyə təşkilatları tərəfindən təklif olunan xidmətləri müqayisə etmək üçün hansı parametrlərdən istifadə olunur	56	20,2	49	13,1	36	6,5	141	11,7	*84*	*13,5*	*57*	*9,8*
Maliyyə xidmətləri üzrə informasiya mənbələri, informasiyanı necə şərh etmək və reklam məlumatlarını obyektv məlumatlardan necə fərqləndirmək	44	15,9	45	12,0	45	8,1	134	11,1	*69*	*11,1*	*65*	*11,1*
Bank, yaxud başqa maliyyə şirkətləri ilə müqavilə imzalayarkən hansı növ informasiyaya əsasən diqqət yetirilməlidir?	89	32,1	14	3,7	22	4,0	125	10,4	*64*	*10,3*	*61*	*10,5*
Kapital bazarları və birja	35	12,6	46	12,3	24	4,3	105	8,7	*59*	*9,5*	*46*	*7,9*
Sığorta və sığorta məhsulları	19	6,9	36	9,6	34	6,1	89	7,4	*61*	*9,8*	*28*	*4,8*
İnternet, Mobil bankinq xidmətlərindən istifadə qaydaları	13	4,7	21	5,6	15	2,7	49	4,1	*38*	*6,1*	*11*	*1,9*
Mən yuxarıdakı mövzuların heç biri ilə maraqlanmıram	23	8,3	90	24,0	170	30,6	283	23,4	***114***	***18,3***	***169***	***29,0***
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**0**	**0,0**	**20**	**5,3**	**44**	**7,9**	**64**	**5,3**	***30***	***4,8***	***34***	***5,8***

Cədvəl 31. İqtisadi regionlar üzrə aşağıda fərdi maliyyə idarəçiliyi haqqında müxtəlif mövzuların siyahısı vardır. Xahiş edirik deyin Sizcə maliyyə təlimi kurslarında hansı mövzunu öyrənmək daha maraqlıdır?	Bakı	Abşeron	Quba-Xaçmaz	Dağlıq Şirvan	Şəki-Zaqatala	Aran	Naxçıvan	Gəncə-Qazax	Lənkəran	Ümumi
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır	60,6	25,8	57,8	26,7	16,7	27,1	25,0	36,7	32,5	37,8
Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur	41,2	22,5	2,2	11,7	30,0	24,2	25,0	58,7	23,3	30,3
Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək	41,9	10,0	58,9	16,7	25,6	19,6	8,3	27,3	11,7	26,6
İpoteka kreditləri	46,2	15,0	10,0	10,0	30,0	21,7	21,7	15,3	13,3	24,2
İstehlakçı hüquqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır?	16,2	17,5	1,1	5,0	6,7	7,1	0,0	52,7	48,3	19,1
Xidmətlər və mallar almaq üçün istehlak kreditləri	14,8	8,3	53,3	15,0	13,3	9,6	5,0	22,7	25,8	17,5
Maliyyə hədəflərini necə formalaşdırmaq və cari fərdi maliyyə planı tərtib etmək	20,2	38,3	3,3	3,3	12,2	17,1	30,0	0,7	11,7	15,9
Bank xidmətləri: cari hesablar, əmanət və debit/kredit kartları	24,2	37,5	5,6	3,3	7,8	6,3	6,7	8,7	9,2	14,0

Banklar və başqa maliyyə təşkilatları tərəfindən təklif olunan xidmətləri müqayisə etmək üçün hansı parametrlərdən istifadə olunur	20,2	18,3	10,0	5,0	13,3	12,1	1,7	0,0	7,5	11,7
Maliyyə xidmətləri üzrə informasiya mənbələri, informasiyanı necə şərh etmək və reklam məlumatlarını obyektv məlumatlardan necə fərqləndirmək	15,9	19,2	2,2	1,7	25,6	10,0	21,7	2,0	0,8	11,1
Bank, yaxud başqa maliyyə şirkətləri ilə müqavilə imzalayarkən hansı növ informasiyaya əsasən diqqət yetirilməlidir?	32,1	2,5	2,2	11,7	2,2	5,4	6,7	0,0	4,2	10,4
Kapital bazarları və birja	12,6	19,2	1,1	3,3	14,4	5,8	1,7	9,3	1,7	8,7
Sığorta və sığorta məhsulları	6,9	3,3	6,7	5,0	8,9	6,3	5,0	17,3	4,2	7,4
İnternet, Mobil bankinq xidmətlərindən istifadə qaydaları	4,7	7,5	2,2	1,7	4,4	3,3	6,7	2,0	4,2	4,1
Mən yuxarıdakı mövzuların heç biri ilə maraqlanmıram	**8,3**	**29,2**	**7,8**	**41,7**	**20,0**	**27,1**	**60,0**	**23,3**	**32,5**	**23,4**
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**0,0**	**2,5**	**31,1**	**0,0**	**0,0**	**7,5**	**6,7**	**6,7**	**0,8**	**5,3**

Sual 32. Siz maliyyə savadlılığınızın artırılması üçün hansı təşkilatların təlimçilərni daha münasib hesab edirsiniz?

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Kütləvi İnformasiya Vasitələri (jurnalistlər və TV nümayəndələri)	71	25,6	263	70,1	258	46,5	592	49,0	*332*	*53,2*	*260*	*44,6*
İqtisadi və maliyyə sahəsi üzrə ixtisaslaşmış ali təhsil ocaqları	172	62,1	62	16,5	64	11,5	298	24,7	*154*	*24,7*	*144*	*24,7*
Müstəqil maliyyə məsləhətçiləri	86	31,0	85	22,7	73	13,2	244	20,2	*138*	*22,1*	*106*	*18,2*
Kapital bazarını tənzimləyən hökumət rəsmiləri	18	6,5	45	12,0	105	18,9	168	13,9	*102*	*16,3*	*66*	*11,3*
Kommersiya bankları	32	11,6	51	13,6	73	13,2	156	12,9	*92*	*14,7*	*64*	*11,0*
Qeyri hökumət təşkilatları, yaxud istehlakçı hüquqlarının müdafiəsinə cəlb olunmuş ictimai təşkilatlar	25	9,0	31	8,3	66	11,9	122	10,1	*83*	*13,3*	*39*	*6,7*
Sığorta şirkətləri	6	2,2	11	2,9	18	3,2	35	2,9	*22*	*3,5*	*13*	*2,2*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**8**	**2,9**	**55**	**14,7**	**165**	**29,7**	**228**	**18,9**	***93***	***14,9***	***135***	***23,2***
Cavab yoxdur	**15**	**5,4**	**11**	**2,9**	**28**	**5,0**	**54**	**4,5**	***21***	***3,4***	***33***	***5,7***

Sual 33. Fərz edək ki, sizin daimi gəlirinizə əlavə olaraq ailəniz 2000-3000 manat həcmində pul əldə etmişdir. Siz bu pulla əsasən nə edərdiniz?

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Mən onu ev əşyalarının alınmasına xərcləyərəm (mebel, paltar, elektrik məişət avadanlıqları və s.)	102	36,8	163	43,5	233	42,0	498	41,3	*232*	*37,2*	*266*	*45,6*
Mən ehtiyat toplayaram (gözlənilməz hadisələr, xüsusi hallar, qara gün üçün və s.)	68	24,5	163	43,5	253	45,6	484	40,1	*237*	*38,0*	*247*	*42,4*
Mən onu özümün və yaxın ailə üzvümün tibbi müalicəsinə sərf edərəm	39	14,1	90	24,0	164	29,5	293	24,3	*149*	*23,9*	*144*	*24,7*
Mən onu uşaqlarımın təhsilinə və inkişafına sərf edərəm	58	20,9	95	25,3	137	24,7	290	24,0	*139*	*22,3*	*151*	*25,9*
Mən çalışaram ki, bu vəsaiti daha da artırım (borc almaq və s. yolla) torpaq sahəsi, maşın və s. alım	34	12,3	113	30,1	140	25,2	287	23,8	*186*	*29,8*	*101*	*17,3*
Mən onu şəxsi biznesimə sərmayə qoyaram	30	10,8	63	16,8	148	26,7	241	20,0	*182*	*29,2*	*59*	*10,1*
Mən borclarımı erkən ödəyərəm	46	16,6	56	14,9	78	14,1	180	14,9	*99*	*15,9*	*81*	*13,9*
Mən qızıl, qiymətli daş-qaş və bu kimi şeylər alaram	19	6,9	25	6,7	90	16,2	134	11,1	*48*	*7,7*	*86*	*14,8*

Daha bahalı şeylər (ev, mənzil, bahalı maşın və s.) almaq məqsədilə pul toplamaq üçün uzun müddətli əmanət şəklində evdə saxlayıram	22	7,9	49	13,1	32	5,8	103	8,5	*59*	*9,5*	*44*	*7,5*
Mən onu müəyyən faiz dərəcəsinə malik bank əmanətinə yatıraram	22	7,9	23	6,1	29	5,2	74	6,1	*39*	*6,3*	*35*	*6,0*
Mən onu bilik və bacarıqların artırılmasına, təlimə və ya yeni bacarıqlar əldə etməyə sərf edərəm	16	5,8	38	10,1	8	1,4	62	5,1	*27*	*4,3*	*35*	*6,0*
Mən onu əyləncəyə, səyahətə, yaxud peşə təhsilinə sərf edərəm	18	6,5	16	4,3	19	3,4	53	4,4	*33*	*5,3*	*20*	*3,4*
Geyim / qida alaram	14	5,1	12	3,2	9	1,6	35	2,9	*14*	*2,2*	*21*	*3,6*
Evi təmir edərəm / tikərəm	12	4,3	4	1,1	17	3,1	33	2,7	*11*	*1,8*	*22*	*3,8*
Mən özümü yaxud ailəmi sığortalayaram	4	1,4	4	1,1	4	0,7	12	1,0	*6*	*1,0*	*6*	*1,0*
Mən Azərbaycan şirkətlərinin səhmləri və digər qiymətli kağızlarını və dövlət istiqrazlarını alaram	1	0,4	6	1,6	3	0,5	10	0,8	*9*	*1,4*	*1*	*0,2*
Torpaq alaram	6	2,2	0	0,0	0	0,0	6	0,5	*0*	*0,0*	*6*	*1,0*
Xeyirxah işlərə sərf edərəm	3	1,1	0	0,0	1	0,2	4	0,3	*2*	*0,3*	*2*	*0,3*
Təsərrüfatla məşğul olaram	2	0,7	0	0,0	6	1,1	8	0,7	*5*	*0,8*	*3*	*0,5*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**4**	**1,4**	**5**	**1,3**	**16**	**2,9**	**25**	**2,1**	***13***	***2,1***	***12***	***2,1***

Sual 34. Siz (ailəniz) adətən gündəlik gəlirləri necə idarə edirsiniz?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Mən çalışıram ki, pulun bir hissəsinə qənaət edim və qalan hissəsini gündəlik ehtiyaclara sərf edim	38	13,7	111	29,6	129	23,2	278	23,0
Mən əsasən pulu gündəlik ehtiyaclara xərcləyirəm və yerdə qalan hissəsini yığıram	166	59,9	74	19,7	100	18,0	340	28,2
Mən bütün pulları gündəlik ehtiyaclara xərcləyirəm və heç nə saxlamıram	72	26,0	180	48,0	315	56,8	567	47,0
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**1**	**0,4**	**10**	**2,7**	**11**	**2,0**	**22**	**1,8**
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**

Sual 35. Siz (ailəniz) investisiya qoymusunuzmu və ya əmanət saxlayırsınızmı?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Bəli	114	41,2	85	22,7	64	11,5	263	21,8
Xeyr	163	58,8	290	77,3	491	88,5	944	78,2
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**

Sual 36. Sizin (ailəniz) investisiya qoymaqda və əmanət saxlamaqda məqsədiniz nədir?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Qara gün, yaxud gözlənilməz xərclər üçün	93	81,6	78	91,8	57	89,1	228	86,7	*132*	*82,5*	*96*	*93,2*
Gələcək həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq üçün	42	36,8	45	52,9	28	43,8	115	43,7	*79*	*49,4*	*36*	*35,0*
Uşaqlara müəyyən qədər miras qoymaq üçün	14	12,3	13	15,3	14	21,9	41	15,6	*31*	*19,4*	*10*	*9,7*
Müstəqil olmaq və seçim etmək imkanı əldə etmək üçün	18	15,8	9	10,6	2	3,1	29	11,0	*18*	*11,3*	*11*	*10,7*
Mən pulu xərcləməkdən çox qənaət etməyə daha çox üstünlük verirəm	8	7,0	2	2,4	2	3,1	12	4,6	*8*	*5,0*	*4*	*3,9*
Faiz, aktivlərin bazar qiymətinin artması və s. formalardan gəlir götürmək üçün	5	4,4	3	3,5	0	0,0	8	3,0	*7*	*4,4*	*1*	*1,0*

Təqaüd üçün	1	0,9	0	0,0	4	6,3	5	1,9	*3*	*1,9*	*2*	*1,9*
Fond birjasında spekulyasiya etmək üçün	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	*0*	*0,0*	*0*	*0,0*
Heç bir xüsusi səbəb yoxdur, bu sadəcə ailə adətidir	1	0,9	1	1,2	0	0,0	2	0,8	*2*	*1,3*	*0*	*0,0*
Cəmi	**114**	**100,0**	**85**	**100,0**	**64**	**100,0**	**263**	**100,0**	***160***	***100,0***	***103***	***100,0***

Sual 37. Sizin (ailəniz) əmanət saxlamamağınızın , səbəbi nədir?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Gəlirim aşağı olduğu üçün mən bunu edə bilmirəm	145	89,0	256	88,3	463	94,3	864	91,5	*425*	*91,6*	*439*	*91,5*
Mən pul vəsaitimi maliyyə təşkilatlarına etibar etmirəm	33	20,2	47	16,2	80	16,3	160	16,9	*81*	*17,5*	*79*	*16,5*
Mən alış-verişə pul xərclənmək həvəsinin qarşısını ala bilmirəm	0	0,0	43	14,8	22	4,5	65	6,9	*26*	*5,6*	*39*	*8,1*
Əmanət saxlamaqda heç bir məna görmürəm	9	5,5	9	3,1	13	2,6	31	3,3	*18*	*3,9*	*13*	*2,7*
Dini baxıma görə	1	0,6	0	0,0	0	0,0	1	0,1	*1*	*0,2*	*0*	*0,0*
Vaxt aparır proseslər	0	0,0	1	0,3	0	0,0	1	0,1	*1*	*0,2*	*0*	*0,0*
Inflyasiya	0	0,0	0	0,0	1	0,2	1	0,1	*0*	*0,0*	*1*	*0,2*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**0**	**0,0**	**0**	**0,0**	**4**	**0,8**	**4**	**0,4**	***1***	***0,2***	***3***	***0,6***
Cavab yox	**0**	**0,0**	**1**	**0,3**	**1**	**0,2**	**2**	**0,2**	***1***	***0,2***	***1***	***0,2***
Cəmi	**163**	**100,0**	**290**	**100,0**	**491**	**100,0**	**944**	**100,0**	***464***	***100,0***	***480***	***100,0***

1.4.Maliyyə xidmətlərindən istifadə

Sual 38. Aşağıda göstərilən hansı növ maliyyə xidmətlərindən şəxsən istifadə edirsiniz?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Debit kartı (Bank plastik kartı)	116	41,9	173	46,1	227	40,9	516	42,8	*275*	*44,1*	*241*	*41,3*
Valyuta mübadiləsi	89	32,1	7	1,9	5	0,9	101	8,4	*62*	*9,9*	*39*	*6,7*
İstehlak krediti	25	9,0	21	5,6	33	5,9	79	6,5	*48*	*7,7*	*31*	*5,3*
Sığorta xidməti	28	10,1	15	4,0	8	1,4	51	4,2	*27*	*4,3*	*24*	*4,1*
Daxili və xarici pul köçürmələri	22	7,9	14	3,7	7	1,3	43	3,6	*24*	*3,8*	*19*	*3,3*
Kredit kartı	20	7,2	4	1,1	4	0,7	28	2,3	*17*	*2,7*	*11*	*1,9*
Bank əmanət hesabı	13	4,7	3	0,8	0	0,0	16	1,3	*11*	*1,8*	*5*	*0,9*
İnternet, Mobil bankinq	8	2,9	3	0,8	0	0,0	11	0,9	*9*	*1,4*	*2*	*0,3*
Cari bank hesabı	8	2,9	1	0,3	1	0,2	10	0,8	*7*	*1,1*	*3*	*0,5*
İpoteka krediti	5	1,8	0	0,0	0	0,0	5	0,4	*3*	*0,5*	*2*	*0,3*
Biznes krediti	0	0,0	1	0,3	3	0,5	4	0,3	*3*	*0,5*	*1*	*0,2*
Şirkətin səhmlərinə investisiya	1	0,4	0	0,0	0	0,0	1	0,1	*1*	*0,2*	*0*	*0,0*
Kənd təsərüffatı krediti	0	0,0	0	0,0	1	0,2	1	0,1	*0*	*0,0*	*1*	*0,2*
Yuarıda göstərilənlərdən heç biri	**97**	**35,0**	**179**	**47,7**	**270**	**48,6**	**546**	**45,2**	***260***	***41,7***	***286***	***49,1***
Cavab yoxdur	**2**	**0,7**	**9**	**2,4**	**23**	**4,1**	**34**	**2,8**	***14***	***2,2***	***20***	***3,4***

Sual 39. Sizin ailə üzvləriniz aşağıda verilmiş hansı növ maliyyə xidmətlərindən istifadə edir?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Debit kartı (Bank plastik kartı)	152	54,9	221	58,9	305	55,0	678	56,2	*374*	*59,9*	*304*	*52,1*
İstehlak krediti	9	3,2	16	4,3	24	4,3	49	4,1	*20*	*3,2*	*29*	*5,0*
Valyuta mübadiləsi	36	13,0	4	1,1	2	0,4	42	3,5	*15*	*2,4*	*27*	*4,6*
Sığorta xidməti	25	9,0	4	1,1	3	0,5	32	2,7	*6*	*1,0*	*26*	*4,5*
Daxili və xarici pul köçürmələri	14	5,1	6	1,6	4	0,7	24	2,0	*9*	*1,4*	*15*	*2,6*
Kredit kartı	11	4,0	3	0,8	4	0,7	18	1,5	*8*	*1,3*	*10*	*1,7*
Bank əmanət hesabı	6	2,2	1	0,3	0	0,0	7	0,6	*2*	*0,3*	*5*	*0,9*
Cari bank hesabı	5	1,8	1	0,3	0	0,0	6	0,5	*3*	*0,5*	*3*	*0,5*
İpoteka krediti	3	1,1	1	0,3	0	0,0	4	0,3	*2*	*0,3*	*2*	*0,3*
İnternet, Mobil bankinq	2	0,7	2	0,5	0	0,0	4	0,3	*1*	*0,2*	*3*	*0,5*
Biznes krediti	0	0,0	0	0,0	3	0,5	3	0,2	*1*	*0,2*	*2*	*0,3*
Yuarıda göstərilənlərdən heç biri	**97**	**35,0**	**137**	**36,5**	**218**	**39,3**	**452**	**37,4**	***215***	***34,5***	***237***	***40,7***
Cavab yoxdur	**4**	**1,4**	**6**	**1,6**	**16**	**2,9**	**26**	**2,2**	***15***	***2,4***	***11***	***1,9***

Sual 40. Yaxın 2 il ərzində aşağıda verilmiş hansı növ maliyyə xidmətlərindən Siz şəxsən istifadə etməyi planlaşdırırsınız?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
İstehlak krediti	19	6,9	49	13,1	114	20,5	182	15,1	*121*	*19,4*	*61*	*10,5*
Debit kartı (Bank plastik kartı)	13	4,7	31	8,3	35	6,3	79	6,5	*43*	*6,9*	*36*	*6,2*
Kredit kartı	33	11,9	10	2,7	25	4,5	68	5,6	*43*	*6,9*	*25*	*4,3*

İpoteka krediti	36	13,0	10	2,7	11	2,0	57	4,7	*32*	*5,1*	*25*	*4,3*
Bank əmanət hesabı	37	13,4	8	2,1	5	0,9	50	4,1	*23*	*3,7*	*27*	*4,6*
Sığorta xidməti	19	6,9	4	1,1	7	1,3	30	2,5	*21*	*3,4*	*9*	*1,5*
Cari bank hesabı	10	3,6	6	1,6	0	0,0	16	1,3	*11*	*1,8*	*5*	*0,9*
Valyuta mübadiləsi	7	2,5	5	1,3	2	0,4	14	1,2	*8*	*1,3*	*6*	*1,0*
Daxili və xarici pul köçürmələri	4	1,4	4	1,1	5	0,9	13	1,1	*4*	*0,6*	*9*	*1,5*
İnternet, Mobil bankinq	6	2,2	2	0,5	0	0,0	8	0,7	*5*	*0,8*	*3*	*0,5*
Şirkətin səhmlərinə investisiya	6	2,2	1	0,3	0	0,0	7	0,6	*4*	*0,6*	*3*	*0,5*
Kənd təsəruffatı krediti	0	0,0	1	0,3	2	0,4	3	0,2	*0*	*0,0*	*3*	*0,5*
Biznes krediti	0	0,0	0	0,0	2	0,4	2	0,2	*1*	*0,2*	*1*	*0,2*
Yuarıda göstərilənlərdən heç biri	**156**	**56,3**	**215**	**57,3**	**323**	**58,2**	**694**	**57,5**	***312***	***50,0***	***382***	***65,5***
Cavab yoxdur	**9**	**3,2**	**43**	**11,5**	**50**	**9,0**	**102**	**8,5**	***57***	***9,1***	***45***	***7,7***

Sual 41. Siz aşağıda verilmiş xidmətlərdən hansıları haqqında daha ətraflı bilmək, yaxud əlavə məlumat almaq istərdiniz?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
İstehlak krediti	18	6,5	61	16,3	82	14,8	161	13,3	*93*	*14,9*	*68*	*11,7*
İpoteka krediti	46	16,6	19	5,1	51	9,2	116	9,6	*66*	*10,6*	*50*	*8,6*
Bank əmanət hesabı	47	17,0	28	7,5	12	2,2	87	7,2	*45*	*7,2*	*42*	*7,2*
Debit kartı (Bank plastik kartı)	11	4,0	37	9,9	36	6,5	84	7,0	*44*	*7,1*	*40*	*6,9*
Kredit kartı	37	13,4	17	4,5	23	4,1	77	6,4	*50*	*8,0*	*27*	*4,6*
Sığorta xidməti	21	7,6	8	2,1	8	1,4	37	3,1	*25*	*4,0*	*12*	*2,1*
Cari bank hesabı	11	4,0	23	6,1	2	0,4	36	3,0	*21*	*3,4*	*15*	*2,6*
İnternet, Mobil bankinq	7	2,5	15	4,0	7	1,3	29	2,4	*21*	*3,4*	*8*	*1,4*
Valyuta mübadiləsi	6	2,2	6	1,6	1	0,2	13	1,1	*8*	*1,3*	*5*	*0,9*
Şirkətin səhmlərinə investisiya	11	4,0	2	0,5	0	0,0	13	1,1	*8*	*1,3*	*5*	*0,9*
Daxili və xarici pul köçürmələri	2	0,7	4	1,1	1	0,2	7	0,6	*3*	*0,5*	*4*	*0,7*
Biznes krediti	0	0,0	0	0,0	3	0,5	3	0,2	*1*	*0,2*	*2*	*0,3*
Yuarıda göstərilənlərdən heç biri	**134**	**48,4**	**190**	**50,7**	**312**	**56,2**	**636**	**52,7**	***294***	***47,1***	***342***	***58,7***
Cavab yoxdur	**10**	**3,6**	**26**	**6,9**	**31**	**5,6**	**67**	**5,6**	***31***	***5,0***	***36***	***6,2***

Sual 42. Siz maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçərkən müxtəlif şirkətlər tərəfindən göstərilən maliyyə xidməti şərtlərini tez-tezmi müqayisə edirsiniz?

	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Həmişə	23	12,8	34	17,3	28	9,8	85	12,9	*56*	*15,4*	*29*	*9,8*
Bəzən	63	35,0	17	8,7	28	9,8	108	16,3	*65*	*17,9*	*43*	*14,5*
Nadir hallarda	33	18,3	29	14,8	26	9,1	88	13,3	*54*	*14,8*	*34*	*11,4*
Heç vaxt	54	30,0	76	38,8	101	35,4	231	34,9	*111*	*30,5*	*120*	*40,4*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**7**	**3,9**	**40**	**20,4**	**102**	**35,8**	**149**	**22,5**	***78***	***21,4***	***71***	***23,9***
Cəmi	**180**	**100,0**	**196**	**100,0**	**285**	**100,0**	**661**	**100,0**	***364***	***100,0***	***297***	***100,0***

Sual 43. Maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçərkən hansı növ məlumat mənbələrinə diqqət yetirirsiniz?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Elanlar / Reklamlar	44	24,4	69	35,2	92	32,3	205	31,0	*116*	*31,9*	*89*	*30,0*
Qohum və dostların məsləhətləri	47	26,1	53	27,0	96	33,7	196	29,7	*118*	*32,4*	*78*	*26,3*
KİV- də nəşr olunmuş analitik materialar	47	26,1	68	34,7	52	18,2	167	25,3	*97*	*26,6*	*70*	*23,6*
Müvafiq xidmət göstərən təşkilatlarla işləyən konsultantların məsləhətləri	50	27,8	9	4,6	20	7,0	79	12,0	*49*	*13,0*	*30*	*10,1*
İnternet resursları	24	13,3	4	2,0	2	0,7	30	4,5	*21*	*5,8*	*8*	*2,7*
Maliyyə şirkətlərinin müxtəlif növ xidmətləri və tarifləri üzrə məlumat materialları	13	7,2	9	4,6	4	1,4	26	3,9	*20*	*5,5*	*6*	*2,0*
Müstəqil maliyyə konsultantları, yaxud brokerlərin tövsiyyələri	13	7,2	8	4,1	3	1,1	24	3,6	*20*	*5,5*	*4*	*1,3*
İşəgötürənlərin məsləhəti	2	1,1	1	0,5	2	0,7	5	0,8	*3*	*0,8*	*2*	*0,7*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**8**	**4,4**	**51**	**26,0**	**103**	**36,1**	**162**	**24,5**	***76***	***20,9***	***86***	***29,0***
Cavab yox	**40**	**22,2**	**14**	**7,1**	**25**	**8,8**	**79**	**12,0**	***35***	***9,6***	***44***	***14,8***

1.5.Bank xidmətləri və ödəniş kartları

Sual 44. Bankda nə vaxtdan bir olursunuz?

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Banka gedib	**173**	**62,5**	**101**	**26,9**	**101**	**18,2**	**375**	**31,1**	***205***	***32,9***	***170***	***29.2***
Həftədə 1 dəfə və ya daha çox	11	4,0	6	1,6	2	0,4	19	1,6	*15*	*2,4*	*4*	*0,7*
Ayda bir dəfə	143	51,6	78	20,8	83	15,0	304	25,2	*162*	*26,0*	*142*	*24,4*
2-3 aydan bir	19	6,9	13	3,5	12	2,2	44	3,6	*28*	*4,5*	*16*	*2,7*
İldə bir dəfə	0	0,0	4	1,1	2	0,4	6	0,5	*0*	*0,0*	*6*	*1,0*
İldə iki dəfə	0	0,0	0	0,0	2	0,4	2	0,2	*0*	*0,0*	*2*	*0,3*
Heç vaxt	**104**	**37,5**	**274**	**73,1**	**454**	**81,8**	**832**	**68,9**	***419***	***67,1***	***413***	***70,8***
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

Sual 45. Banka hər hansı xidmət üçün müraciət etdiyiniz zaman bankın işçiləri Sizə bankın digər xidmətləri haqqında ətraflı məlumat verdimi?

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Xeyr! Yalnız müraciət etdiyim məsələ ilə baglı məlumat aldım	51	29,5	75	74,3	50	49,5	176	46,9	*102*	*49,8*	*74*	*43,5*
Bəli! Mənə digər xidmətlər haqqında da məlumat verdilər və bu xidmətlər haqqında broşuralar təqdim etdilər	87	50,3	8	7,9	14	13,9	109	29,1	*66*	*32,2*	*43*	*25,3*
Bəli! Mənə digər xidmətlər haqqında da məlumat verdilər	0	0,0	3	3,0	11	10,9	14	3,7	*12*	*5,9*	*2*	*1,2*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**35**	**20,2**	**9**	**8,9**	**25**	**24,8**	**69**	**18,4**	***25***	***12,2***	***44***	***25,9***
Cavab yoxdur	**0**	**0,0**	**6**	**5,9**	**1**	**1,0**	**7**	**1,9**	***0***	***0,0***	***7***	***4,1***
Cəmi	**173**	**100,0**	**101**	**100,0**	**101**	**100,0**	**375**	**100,0**	***205***	***100,0***	***170***	***100,0***

Sual 46. Azərbaycanın digər bölgəsində yaşayan qohumuna/tanışına pul gondərmək lazım olarsa hansı vasitədən istifadə edərdiniz?

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Banka müraciət edərdim	166	59,9	198	52,8	152	27,4	516	42,8	*264*	*42,3*	*252*	*43,2*
Qohum/tanış ilə göndərərdim	56	20,2	91	24,3	220	39,6	367	30,4	*212*	*34,0*	*155*	*26,6*
Poçtla göndərərdim	28	10,1	62	16,5	143	25,8	233	19,3	*122*	*19,6*	*111*	*19,0*
Ozüm apararam	0	0,0	4	1,1	1	0,2	5	0,4	*2*	*0,3*	*3*	*0,5*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**27**	**9,7**	**20**	**5,3**	**39**	**7,0**	**86**	**7,1**	***24***	***3,8***	***62***	***10,6***
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

Sual 47. Ailənizdə neçə nəfər kart (debit/kredit) istifadəçisi var?

	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Bir nəfər	113	40,8	149	39,7	224	40,4	486	40,3	*217*	*34,8*	*269*	*46,1*
2-3 nəfər	98	35,4	134	35,7	166	29,9	398	33,0	*242*	*38,8*	*156*	*26,8*
Bütün ailə üzvləri	6	2,2	2	0,5	4	0,7	12	1,0	*5*	*0,8*	*7*	*1,2*
Yoxdur	60	21,7	90	24,0	161	29,0	311	25,8	*160*	*25,6*	*151*	*25,9*
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

Sual 48. Ödəniş kartlarından nə məqsədlə istifadə edirsiniz?												
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%				
Yalnız bankomatlardan və POS terminallardan nağd pul vəsaitinin çıxarılması üçün istifadə olunur	209	96,3	279	97,9	392	99,5	880	98,2	*451*	*97,2*	*429*	*99,3*
POS terminal, İnternet vasitəsilə xidmət və malların alınması üçün	5	2,3	1	0,4	1	0,3	7	0,8	*5*	*1,1*	*2*	*0,5*
Hər ikisi	3	1,4	5	1,8	1	0,3	9	1,0	*8*	*1,7*	*1*	*0,2*
Cəmi	**217**	**100,0**	**285**	**100,0**	**394**	**100,0**	**896**	**100,0**	***464***	***100,0***	***432***	***100.0***

Sual 49. POS terminaldan və ya İnternet vasitəsilə xidmət və malların alınmasından hansı tezliklə istifadə edirsiniz?												
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Gündəlik	2	25,0	0	0,0	0	0,0	2	12,5	*1*	*7,7*	*1*	*33,3*
Hər həftə	2	25,0	0	0,0	0	0,0	2	12,5	*2*	*15,4*	*0*	*0,0*
İki həftədə bir	2	25,0	1	16,7	0	0,0	3	18,8	*3*	*23,1*	*0*	*0,0*
Ayda bir neçə dəfə	2	25,0	5	83,3	2	100,0	9	56,3	*7*	*53,8*	*2*	*66,7*
Cəmi	**8**	**100,0**	**6**	**100,0**	**2**	**100,0**	**16**	**100,0**	***13***	***100,0***	***3***	***100,0***

Sual 50. Xidmət və malların alınması zamanı ödəniş kartınızdan istifadə etməməyinizin səbəbi?												
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Bu barədə məlumatım yoxdur	75	35,9	188	67,6	348	88,8	611	69,5	*313*	*69,6*	*298*	*69,5*
Ödəniş vasitəsi kimi kart qəbul edən təsərrüfat subyektlərinin sayının az olması	103	49,3	67	24,1	18	4,6	188	21,4	*103*	*22,9*	*85*	*19,8*
Ödəniş kartını qəbul edən təsərrüfat subyektlərində qiymətlərin nisbətən yüksək olması	28	13,4	38	13,7	1	0,3	67	7,6	*36*	*8,0*	*31*	*7,2*
Xərclərə nəzarət etməyin çətinliyi	15	7,2	22	7,9	4	1,0	41	4,7	*24*	*5,3*	*17*	*4,0*
Belə xidmət yoxdur / Kart istifadəsi üçün yer yoxdu	1	0,5	16	5,8	21	5,4	38	4,3	*21*	*4,7*	*17*	*4,0*
Əlavə komisyon haqqının tutulmasının güman edilməsi	7	3,3	9	3,2	8	2,0	24	2,7	*12*	*2,7*	*12*	*2,8*
Ehtiyac yoxdu	21	10,0	0	0,0	0	0,0	21	2,4	*8*	*1,8*	*13*	*3,0*
Təhlükəsizliyinə inamın olmaması	6	2,9	4	1,4	7	1,8	17	1,9	*5*	*1,1*	*12*	*2,8*
İstifadə zamanı texniki qüsurların olması və xidmətin çox ləng işləməsi	2	1,0	1	0,4	0	0,0	3	0,3	*1*	*0,2*	*2*	*0,5*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	**15**	**7,2**	**6**	**2,2**	**19**	**4,8**	**40**	**4,6**	***16***	***3,6***	***24***	***5,6***
Cəmi	**209**	**100,0**	**278**	**100,0**	**392**	**100,0**	**879**	**100,0**	***450***	***100,0***	***429***	***100,0***

Sual 51. Fikrinizcə Azərbaycanda ödəniş kartlardan daha geniş istifadə üçün nə tələb olunur?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Maarifləndirici tədbirlər geniş formada keçirilməli	121	55,8	167	58,6	177	44,9	465	51,9	*249*	*53,7*	*216*	*50,0*
Daha çox yerdə istifadə imkanı yaradılmalı	175	80,6	118	41,4	88	22,3	381	42,5	*200*	*43,1*	*181*	*41,9*
Bankların xidmət tarifləri aşağı salınmalı	32	14,7	46	16,1	36	9,1	114	12,7	*62*	*13,4*	*52*	*12,0*
Kart hesabında qalan pul vəsaitinə faizlərin hesablanması	2	0,9	19	6,7	61	15,5	82	9,2	*50*	*10,8*	*32*	*7,4*
Təsərrüfat subyektləri tərəfindən ödəniş kartlarını qəbul etməkdən imtina hallarının qarşısı alınmalı	12	5,5	27	9,5	41	10,4	80	8,9	*55*	*11,9*	*25*	*5,8*
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	13	6,0	57	20,0	147	37,3	217	24,2	*94*	*20,3*	*123*	*94*
Cəmi	**217**	**100,0**	**285**	**100,0**	**394**	**100,0**	**896**	**100,0**	***464***	***100,0***	***432***	***464***

Sual 52. Kart hesabınızdan nağd pul vəsaitini çıxararkən məhdudiyyətlə qarşılaşırsınızmı?												
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		*Ümumi*		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Bankomatlar normal işləmir (çox vaxt pul olmur)	124	57,1	107	37,5	135	34,3	366	40,8	*171*	*36,9*	*195*	*45,1*
Ətrafda çox az sayda bankomat var	0	0,0	29	10,2	190	48,2	219	24,4	*125*	*26,9*	*94*	*21,8*
Digər bankların bankomatlarından istifadə edərkən yüksək faizli xidmət haqqı tutulur	44	20,3	51	17,9	28	7,1	123	13,7	*60*	*12,9*	*63*	*14,6*
Gün ərzində aparılan əməliyyatların sayına məhdudiyyət qoyulub	6	2,8	45	15,8	45	11,4	96	10,7	*53*	*11,4*	*43*	*10,0*
Həyata keçirilən əməliyyatların həcminə məhdudiyyət mövcuddur	4	1,8	12	4,2	12	3,0	28	3,1	*15*	*3,2*	*13*	*3,0*
Məhdudiyyət yoxdur	**84**	**38,7**	**127**	**44,6**	**104**	**26,4**	**315**	**35,2**	***177***	***38,1***	***138***	***31,9***
Cəmi	**217**	**100,0**	**285**	**100,0**	**394**	**100,0**	**896**	**100,0**	***464***	***100,0***	***432***	***100,0***

Sual 54. Ödəniş (debit/kredit) kartından istifadə zamanı hansı təhlükəsizlik tələblərinə əməl edirsiniz?												
	Paytaxt		Digər şəhər yeri		Kənd yeri		Ümumi		*Ümumi-Kişi*		*Ümumi-Qadın*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	*n*	*%*	*n*	*%*
Ödəniş kartı və PİN zərfi kənar şəxslərə etibar etmirəm	151	69,6	197	69,1	212	53,8	560	62,5	*313*	*67,5*	*247*	*57,2*
Kartdan istifadə edərkən PİN kodun daxil edilməsini kənar şəxslərə göstərmirəm	151	69,6	138	48,4	124	31,5	413	46,1	*239*	*51,5*	*174*	*40,3*
Ödəniş kartı və PİN zərfini ayrı-ayrılıqda saxlayıram	59	27,2	49	17,2	69	17,5	177	19,8	*96*	*20,7*	*81*	*18,8*
Heç bir təhlükəsziklik qaydasına əməl etmirəm	47	21,7	25	8,8	66	16,8	138	15,4	*56*	*12,1*	*82*	*19,0*
Cavab verməkdə çətinlik cəkirəm	**8**	**3,7**	**32**	**11,2**	**53**	**13,5**	**93**	**10,4**	***31***	***6,7***	***62***	***14,4***
Cəmi	**217**	**100,0**	**285**	**100,0**	**394**	**100,0**	**896**	**100,0**	***464***	***100,0***	***432***	***100,0***

Sual 55. İnternet, Mobil bankinq xidmətindən istifadə edirsinizmi?												
	Paytaxt		**Digər şəhər yeri**		**Kənd yeri**		**Ümumi**		***Ümumi-Kişi***		***Ümumi-Qadın***	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	***n***	***%***	***n***	***%***
Belə xidmət haqqında heç eşitməmişəm	199	71,8	308	82,1	507	91,4	1 014	84,0	*510*	*81,7*	*504*	*86,4*
Eşitmişəm amma təhlükəsziliyinə inanmıram. Ona görə də istifadə etməmişəm	50	18,1	34	9,1	13	2,3	97	8,0	*62*	*9,9*	*35*	*6,0*
Yalnız bir neçə dəfə	6	2,2	2	0,5	0	0,0	8	0,7	*6*	*1,0*	*2*	*0,3*
Tez –tez istifadə edirəm	2	0,7	1	0,3	0	0,0	3	0,2	*3*	*0,5*	*0*	*0,0*
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	20	7,2	30	8,0	35	6,3	85	7,0	*43*	*6,9*	*42*	*7,2*
Cəmi	**277**	**100,0**	**375**	**100,0**	**555**	**100,0**	**1 207**	**100,0**	***624***	***100,0***	***583***	***100,0***

ƏLAVƏ 2: MALİYYƏ SAVADLILIĞI ÜZRƏ SORĞU ANKETİ

1. Sizin ailəniz gəlir və xərclərin qeydiyyatını aparırmı?

	q.1
Bəli, biz bütün gəlir və xərclər daxil olmaqla hər şeyin hesabatını qeyd edirik	1
Bəli, biz qeydiyyat aparırıq, lakin bütün gəlir və xərclər buraya daxil deyildir	2
Xeyr, biz hər şeyin hesabatını qeyd etmirik, amma biz 1 ay ərzində ümumi nə qədər pul daxil olduğunu və xərcləndiyini bilirik	3
Xeyr, biz ailə ehtiyatlarının hesabatını aparmırıq və hətta 1 ay ərzində nə qədər pul daxil olduğu və xərcləndiyi barədə hər hansı bir fikrimiz yoxdur	4
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

2. Sonuncu il ərzində neçə dəfə Siz (ailəniz) növbəti gəlirədək (əmək haqqı, pensiya, təqaüd, müavinət və s.) əvvəlki qazancın müəyyən hissəsini qənaət edə bilmisiniz?

	q.2
Həmişə	1
Tez-tez	2
Bəzən	3
Çox nadir hallarda	4
Heç vaxt	5
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

3. Əgər sizin (ailənizin) növbəti gəlirədək qənaət edilmiş pulunuz varsa, adətən nə edirsiniz? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.3
Biz onu istehlak mallarına xərcləyirik	1
Biz onu nağd pul formasında saxlayırıq	2
Biz onu əmanət qoyuruq, yaxud hesabdan çıxarmırıq	3
Biz onu kapital bazarında sərmayə qoyuruq	4
Biz onu dostlara, yaxud qohumlara borc veririk	5
Biz onu şəxsi biznesimizə sərmayə qoyuruq	6
Biz onu qızıl və zinət əşyalaraına yatırırıq	7
Digər..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

4. Sonuncu il ərzində neçə dəfə sizin (ailənizin) mövcud vəsaitiniz yeni gəlir daxil olmazdan əvvəl qurtarıb?

	q.4
Həmişə	1
Tez-tez	2
Bəzən	3
Nadir hallarda	4
Heç vaxt	5
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

5. Sizin (ailənizin) pulunuz növbəti gəlirdən əvvəl qurtaranda adətən nə edirsiniz? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.5
Biz xərcləri azaldırıq və qənaət edirik	1
Biz qohumlardan, dostlardan və tanışlardan borc alırıq	2
Biz öz ehtiyatlarımızı xərcləyirik	3
Biz kredit kartından istifadə edirik	4
Biz qiymətli kağızlarımızı (səhmlərimiz) satırıq	5

Biz bankdan nağd kredit götürürük	6
Dostlarımız və qohumlarımızdan əvəzsiz pul alırıq	7
Biz iş saatından əlavə işləyirik, yaxud əlavə işlər görürük	8
Biz tələb olunan məbləği öz biznesimizdən götürürük	9
Digər...	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

6. Son 3 il ərzində sizin (ailənizin) gəlirinizdə əhəmiyyətli azalma olubmu? Əgər olubsa buna səbəb nə idi?

(Birdən artıq cavab mümkündür)

	q.6
Xeyr, son 3 il ərzində mənim (ailəmin) gəlirlərimdə heç bir əhəmiyyətli azalma olmamışdır.	1
Bəli, bədbəxt hadisə, səhhətindəki problemlər və əlillik nəticəsində qazanc gətirənin işini itirməsi nəticəsində	2
Bəli, ixtisar, işdən çıxarılma və s. səbəblərdən qazanc gətirənin işini itirməsi nəticəsində	3
Bəli, əmək haqqının son dərəcə aşağı düşməsi, yaxud əmək haqqının gecikməsi nəticəsində	4
Bəli, ayrılma, boşanma nəticəsində gəlirin azalması	5
Bəli, biznes/sərmayələrdən gələn gəlirlərin aşağı düşməsi nəticəsində	6
Bəli, ailənin qazanc gətirənin təqaüdə çıxması nəticəsində	7
Bəli, digər səbəbə görə	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

7. Son il ərzində siz (ailənizin hər hansı üzvü) hər hansı bir səbəbdən borc almısınızmı?

	k.7
Həmişə	1
Tez-tez	2
Bəzən	3
Nadir hallarda	4
Heç vaxt	5
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

8. Hal-hazırda sizin (ailənizin) borcunuz varmı?

	q.8	
Bəli, borcumuz var	1	
Xeyr , heç bir borcumuz yoxdur	2	***keç 10-cu suala***
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98	

9. Mənzilin və ya bağ evin, yaxud avtomobilin alınması üçün daşınmaz əmlakın təminatı ilə götürülmüş kreditləri nəzərə almasaq Szin borcunuz nə qədərdir? *(ümumi borc çıxılsın mənzilin və ya bağ evinin, yaxud avtomobilin alınması üçün daşınmaz əmlakın təminatı ilə götürülmüş kreditlər).*

	q.9
1 aylıq gəlirdən az	1
1-2 aylıq gəlir	2
2-3 aylıq gəlir	3
3-6 aylıq gəlir	4
6-12 aylıq gəlir	5
İllik gəlirdən artıq	6
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

10. Lütfən deyin. Sizin dostlarınız, tanışlarınız arasında əvvəllər nisbətən imkanlı olub, sonra gözlənilməz maliyyə problemləri ilə qarşılaşan ailələr varmı? Əgər varsa, sizin fikrinizcə buna səbəb nə idi? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.10
Ardıcıl baş verən bədbəxt/gözlənilməyən hadisələr (qəfil ölüm, yaxud ailəyə əsas qazanc gətirənin işini itirməsi, boşanma, bədbəxt hadisə və s.) nəticəsində ailə maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdı.	1
Pulun düzgün idarə olunmaması, yaxud ailə büdcəsini planlaşdırmaq qabliyyətinin olmaması nəticəsində (onlar daha çox şey aldılar, gələcəklərini planlaşdırmayaraq çox miqdarda kredit götürdülər, bugünkü günlə yaşamağa üstünlük verdilər və s.) ailə maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdı.	2
Belə ailələr yoxdur	3
Digər..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

11. Əgər bir vətəndaşın Azərbaycan bankında əmanəti/depoziti varsa və həmin bank iflasa uğrayarsa, bilirsinizmi hökümət tərəfindən həmin şəxsin əmanətinin/depozitinin maksimum nə qədər hissəsi sığortalanır?

	q.11
0 manat	1
1 000 manat	2
4 000 manat	3
30 000 manat	4
50 000 manat	5
Məhdudiyyət yoxdur- hökumət bütün əmanətlərin tam məbləğini sığortalayır	6
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

12. Maliyyə bazarındakı sərmayə itkilərinə görə hökumət tərəfindən fərdi şəxslərə kompensasiyanın verilməsi yolları ilə bağlı müxtəlif rəylər vardır. Bu haqda nə fikirləşirsiniz? Sizcə aşağıdakı halların hansında yaranan itkilərə görə fərdi şəxslərə hökümət tərəfindən kompensasiya verilməsi münasibdir? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.12
Bank iflasa uğradığı zaman	1
Özəl şirkətin səhmləri və səhmlərin dəyəri əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşdüyü zaman	2
Mənzil, yaxud bağ evini satmaq zərurəti yaranarkən onların qiymətlərinin aşağı düşdüyü zaman	3
Digər..	
Yuxarıda göstərilənlərdən heç biri	4
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

13. Hazırkı Azərbaycan qanunvericiliyinə görə bank krediti verilərkən kreditin müddəti, illik faiz dərəcəsi, komisyon haqlar və digər şərtlər kim tərəfindən müəyyən olunur.

	q.13
Dövlət orqanları tərəfindən	1
Mərkəzi Bank tərəfindən	2
Bankların özləri tərəfindən	3
Qarşılıqlı razılıq əsasında müqavilə ilə	4
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

14. Aşağıdakı ifadələrdən hansı biri sizin şəxsi həyat sığortanızın vəziyyətini ən yaxşı şəkildə təsvir edir?

	q.14
Mənim həyatım tələb olunan məbləğ üzrə artıq sığortalanmışdır	1
Mənim həyatım müəyyən məbləğ üzrə sığorta olunmuşdur, lakin məncə bu tələb olunan məbləğdən aşağıdır	2
Mənə həyatımı sığorta etmək lazımdır, amma çox bahadır	3
Mənə həyatımı sığorta etmək lazımdır, amma mən ölən halda sığorta şirkətinin iddianı ödəyəcəyinə inanmıram	4
Hal-hazırda mənə həyatımı sığorta etmək lazım deyil	5
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

15. Şəxsən Siz aşağıda sadalanan məlumatlardan hansılarını izləyirsiniz? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.15	
Əmlak bazarında dəyişiklikləri	1	***Davam et!***
Kapital bazarında qiymətlərin və indekslərin dəyişməsini	2	
Əmanətlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri	3	
Kreditlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri	4	
İnfilyasiya dərəcəsində dəyişiklikləri	5	
İctimai pensiyaların səviyyəsində, gəlirlərdə və vergidən azad olma hallarında dəyişiklikləri	6	
Neftin, qızılın, metalın və s. qiymətlərindəki dəyişikliklər	7	
Digər..		
Mən heç bir tendensiyanı izləmirəm	8	***Keç 17-ci suala!***
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98	

16. Əvvəlki sualda göstərilən sahələrdə məlumat əldə etmək üçün hansı mənbələrdən istifadə edirsiniz?
(Birdən artıq cavab mümkündür)

	q.16
Elanlar/Reklamlar	1
Qəzetlər, jurnallar, maliyyə məsələləri üzrə ixtisaslaşan TV Proqramları	2
İxtisaslaşmış internet saytları	3
Şəxsi səfərlər zamanı və telefon ilə bank işçiləri, sığorta və idarəetmə şirkətinin əməkdaşları	4
Müstəqil maliyyə məsləhətçiləri, yaxud brokerlər	5
Dostlar və tanışlar	6
Başqa mənbələrdən..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

17. Son 5 ildə elə bir maliyyə xidmətindən istifadə etmisinizmi ki, sonralar bu xidmət sizin gözləntilərinizi doğrultmadığına görə peşman olmusunuz və satıcı (və ya xidmət göstərən) ilə əlaqəyə son qoymaq qərarına gəlmisiniz?

	q.17	
Bəli	1	***Davam et!***
Xeyr	2	***Keç 20-ci suala***
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm.	98	

18. O hansı xidmət növü idi? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.18
Bank əmanəti	1
Birja	2
Bank kredit kartı	3

Bank debit kartı	4	
İstehlak krediti	5	
Sığorta	6	
Maşın krediti	7	
İpoteka krediti	8	
Digər xidmətlər..		
Xatırlaya bilmirəm	97	***Keç 20-ci suala***
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98	

19. Problemi aşkar edəndən sonra siz nə etdiniz?

	q.19
Heç nə	1
Mən xidmətdən istifadə etməyi müqavilə müddəti başa çatmamış dayandırdım (əmanət, hesab nömrəsini bağladım, sığorta müqaviləsini ləğv etdim və s.)	2
Mənə məhsul/xidmət satan şirkətə şikayət təqdim etdim	3
Mən müvafiq hökumət orqanlarına iddia təqdim etdim	4
Digər	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

20. Sizinlə maliyyə xidmətləri göstərən təşkilatlar (bank, sığorta şirkəti və s. bu kimi) arasında münaqişə baş verərsə, onun tez və ədalətli həll olunacağına əminsinizmi?

	q.20
Mən tamamilə əminəm (100%)	1
Mən nisbətən daha çox əminəm (75%)	2
50% əminəm	3
Mən heç əmin deyiləm	4
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	5
Cavab yoxdur	98

21. Siz 5 ballıq şkala ilə maliyyə savadınızı necə qiymətləndirirsiniz? (1 ən aşağı və 5 ən yüksək)

	q.21
Lap aşağı	1
Aşağı	2
Orta	3
Yüksək	4
Lap yüksək	5
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

22. Fərz edək ki, siz 1 il müddətinə illik 12%-lə bank hesabına 1.000 manat əmanət qoymusunuz. Əgər siz bu hesabdan pul götürməsəniz və əlavə etməsəniz 1 ildən sonra sizin hesabda nə qədər pul olacaq?

	q.22
1120 manatdan artıq	1
Tam 1120 manat	2
1120 manatdan az	3
Mən təxmini rəqəm də deyə bilmirəm	4

23. Fərz edək ki, siz 5 il müddətinə bank hesabına illik 10% -lə 1000 manat əmanət qoymusunuz. Faiz hər ilin sonunda əsas məbləğə əlavə olunacaq və yaxud da faizin üstünə faiz hesablanacaq. Əgər siz faiz və əsas məbləğdən pul götürməsəniz 5 ildən sonra sizin hesabda nə qədər pul olacaq ?

	q.23
1500 manatdan artıq	1
Tam 1500 manat	2

1500 manatdan az	3
Mən təxmini rəqəm də deyə bilmirəm	4

24. Təsəvvür edin ki, siz bank hesabına 8% -lə əmanət qoymusunuz və illik infilyasiya dərəcəsi 10% olub. Sizcə hesabınızdakı pul vəsaitləri ilə bir il bundan əvvəlki dövrlə müqayisədə daha çox, daha az və ya eyni miqdarda mal və xidmətlər almaq mümkündür?

	q.24
1 il əvvəl olduğundan artıq	1
Eyni	2
1 il əvvəl olduğundan az	3
Mən təxmini rəqəm də deyə bilmirəm	4

25. Fərz edək ki, 2010 –cu ildə sizin gəliriniz indikindən 2 dəfə artıq olacaq və istehlak mallarının da qiyməti 2 dəfə artacaqdır. Sizcə 2010-cu ildə mal və xidmətlər alınmasına sərf eləyəciniz vəsait bu günkündən çox, az, yaxud eyni dəyərdə olacaq?

	q.25
Bu günkündən artıq olacaq	1
Tam eyni olacaq	2
Bu günkündən az olacaq	3
Mən təxmini rəqəm də deyə bilmirəm	4

26. Fərz edək ki, siz 2 müxtəlif mağazada satışda olan eyni modeldə Soyuducu görmüsünüz. Onun ilkin pərakəndə satış qiyməti 1000 manat olub. Mağazalardan biri 150 manat güzəşt təklif edir. Başqa biri isə 10% güzəşt təklif edir. Onlardan hansı ən yaxşı sövdələşmədir ? 150 manat, yoxsa 10% güzəşt ?

	q.26
150 manat	1
10% güzəşt	2
Mən təxmini rəqəm də deyə bilmirəm	3
Cavab yoxdur	99

27. Fərz edək ki, Siz 1000 manat həcmində bank krediti götürmüsünüz. İl ərzində kreditə görə ödənilən məbləğ 90 manatdır. Götürdüyünüz kredit üzrə illik faiz dərəcəsini təxmini hesabalayın.

	k.27
6%	1
9%	2
12%	3
15%	4
Mən təxmini rəqəm də deyə bilmirəm	5

28. Sizcə hər hansı bir şəxs <u>kredit götürəcəyi</u> və ya <u>əmanət qoyacağı</u> bankı seçmək məqsədilə bankları müqayisə edərkən ilk növbədə nəyə fikir verilməlidir?

	q.28
Bankın imici/reputasiyası və onun etibarlılığına	1
Bank ofisi və onun işçi heyətinin profesionallığına	2
Kredit və əmanət üzrə faiz dərəcəsi və kredit xərclərinə	3
Hədiyyələr və reklam kompaniyasına	4
Digər..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

29. Sizcə kreditlə mal almaq nə zaman doğrudur? ***(Yalnız bir cavab seçin)***

	q.29

Əgər mağazada mənə lazım olan mallar üçün endirimlər varsa	1
Əgər kredit üzrə faiz dərəcəsi əmanət üzrə faiz dərəcəsindən yüksəkdirsə	2
Əgər kimsə bu vəsaiti yaxşı iş əldə etməyə imkan verən təhsil üçün ödənişə sərf edərsə	3
Əgər bir nəfərə doğrudan da peşə ixtisasını artırmaq lazımdırsa və onun hazırda pulu yoxdursa	4
Digər..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

30. Banklar kreditləri hansı əsaslarla verirlər ? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.30
Borcalanın aylıq gəlirlərini və krediti geri qaytarmaq imkanlarını nəzərə almaqla	1
Borcalanın maddi vəziyyətini və onun pul vəsaitinə olan ehtiyacını nəzərə alaraq	2
Kredit müqabilində zəmanət və ya girovun təqdim edilib-edilməməsindən asılı olaraq	3
Müştərilərin müraciəti və növbəlilik əsasında hamıya kredit ayırırlar	4
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Digər..	
Cavab yoxdur	99

31. (Kart göstərin!) Aşağıda fərdi maliyyə idarəçiliyi haqqında müxtəlif mövzuların siyahısı vardır. Xahiş edirik deyin Sizcə maliyyə təlimi kurslarında hansı mövzunu öyrənmək daha maraqlıdır? ***(maksimum 5 cavab seçin)***

	q.31
Maliyyə hədəflərini necə formalaşdırmaq və cari fərdi maliyyə planı tərtib etmək	1
Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır	2
Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi imkanlarını qiymətləndirmək	3
Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur	4
Bank xidmətləri: cari hesablar, əmanət və debit/kredit kartları	5
İnternet, Mobil bankinq xidmətlərindən istifadə qaydaları	6
Xidmətlər və mallar almaq üçün istehlak kreditləri	7
İpoteka kreditləri	8
Sığorta və sığorta məhsulları	9
Kapital bazarları və birja	10
Maliyyə xidmətləri üzrə informasiya mənbələri, informasiyanı necə şərh etmək və reklam məlumatlarını obyektv məlumatlardan necə fərqləndirmək	11
Banklar və başqa maliyyə təşkilatları tərəfindən təklif olunan xidmətləri müqayisə etmək üçün hansı parametrlərdən istifadə olunur	12
İstehlakçı hüqüqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək lazımdır?	13
Bank, yaxud başqa maliyyə şirkətləri ilə müqavilə imzalayarkən hansı növ informasiyaya əsasən diqqət yetirilməlidir?	14
Mən yuxarıdakı mövzuların heç biri ilə maraqlanmıram	15
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

32. Sizin maliyyə savadlığınızın artırılması üçün hansı təşkilatların təlimçilərni daha münasib hesab edirsiniz? ***(maksimum 3 cavab seçin)***

	q.32
Kommersiya bankları	1
Sığorta şirkətləri	2
Qeyri hökumət təşkilatları, yaxud istehlakçı hüqüqlarının müdafiəsinə cəlb olunmuş ictimai təşkilatlar	3
Kapital bazarını tənzimləyən hökumət rəsmiləri	4
İqtisadi və maliyyə sahəsi üzrə ixtisaslaşmış ali təhsil ocaqları	5
Müstəqil maliyyə məsləhətçiləri	6
Kütləvi İnformasiya Vasitələri (jurnalistlər və TV nümayəndələri)	7

Digər şəxslər..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

33. Fərz edək ki, sizin daimi gəlirinizə əlavə olaraq ailəniz 2000-3000 manat həcmində pul əldə etmişdir. Siz bu pulla əsasən nə edərdiniz? ***(maksimum 5 cavab seçin)***

	q.33
Mən onu ev əşyalarının alınmasına xərcləyərəm (mebel, paltar, elektrik məişət avadanlıqları və s.)	1
Mən çalışaram ki, bu vəsaiti daha da artırım (borc almaq və s. yolla) torpaq sahəsi, maşın və s. alım	2
Daha bahalı şeylər (ev, mənzil, bahalı maşın və s.) almaq məqsədilə pul toplamaq üçün uzun müddətli əmanət şəklində evdə saxlayıram	3
Mən ehtiyat toplayaram (gözlənilməz hadisələr, xüsusi hallar, qara gün üçün və s.)	4
Mən borclarımı erkən ödəyərəm	5
Mən onu əyləncəyə, səyahətə, yaxud peşə təhsilinə sərf edərəm	6
Mən onu şəxsi biznesimə sərmayə qoyaram	7
Mən onu uşaqlarımın təhsilinə və inkişafına sərf edərəm	8
Mən onu bilik və bacarıqların artırılmasına, təlimə və ya yeni bacarıqlar əldə etməyə sərf edərəm	9
Mən özümü yaxud ailəmi sığortalayaram, vəsaiti könüllü pensiya fondlarına sərf edərəm	10
Mən onu özümün və yaxın ailə üzvümün tibbi müalicəsinə sərf edərəm	11
Mən qızıl, qiymətli daş-qaş və bu kimi şeylər alaram	12
Mən onu müəyyən faiz dərəcəsinə malik bank əmanətinə yatıraram	13
Mən Azərbaycan şirkətlərinin səhmləri və digər qiymətli kağızlarını və dövlət istiqrazlarını alaram	14
Digər..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

34. Siz (ailəniz) adətən gündəlik gəlirləri necə idarə edirsiniz ?

	q.34
Mən çalışıram ki, pulun bir hissəsinə qənaət edim və qalan hissəsini gündəlik ehtiyaclara sərf edim	1
Mən əsasən pulu gündəlik ehtiyaclara xərcləyirəm və yerdə qalan hissəsini yığıram	2
Mən bütün pulları gündəlik ehtiyaclara xərcləyirəm və heç nə saxlamıram	3
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

35. Siz (ailəniz) investisiya qoymusunuzmu və ya əmanət saxlayırsınızmı?

	Q 35	
Bəli	1	***Davam et!***
Xeyr	2	***Keç 37-ci suala***

36. Sizin (ailəniz) investisiya qoymaqda və əmanət saxlamaqda məqsədiniz nədir? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.36	
Qara gün, yaxud gözlənilməz xərclər üçün	1	***Keç 38-ci suala***
Təqaüd üçün	2	
Faiz, aktivlərin bazar qiymətinin artması və s. formalardan gəlir götürmək üçün	3	
Uşaqlara müəyyən qədər miras qoymaq üçün	4	
Gələcək həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq üçün	5	
Mən pulu xərcləməkdən çox qənaət etməyə daha çox üstünlük verirəm	6	
Müstəqil olmaq və seçim etmək imkanı əldə etmək üçün	7	
Fond birjasında spekulyasiya etmək üçün	8	
Heç bir xüsusi səbəb yoxdur, bu sadəcə ailə adətidir	9	
Başqa məqsədlər üçün..		
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98	
Cavab yoxdur	99	

37. Sizin (ailəniz) əmanət saxlamamağınızın , səbəbi nədir ? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.37
Mən pul vəsaitimi maliyyə təşkilatlarına etibar etmirəm	1
Gəlirim aşağı olduğu üçün mən bunu edə bilmirəm	2
Əmanət saxlamaqda heç bir məna görmürəm	3
Mən alış-verişə pul xərclənmək həvəsinin qarşısını ala bilmirəm	4
Digər səbəbə görə…………………………………..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

38. (Kart göstərin!) Aşağıda göstərilən hansı növ maliyyə xidmətlərindən şəxsən istifadə edirsiniz ? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

39. (Kart göstərin!) Sizin ailə üzvləriniz aşağıda verilmiş hansı növ maliyyə xidmətlərindən istifadə edir? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

40. (Kart göstərin!) Yaxın 2 il ərzində aşağıda verilmiş hansı növ maliyyə xidmətlərindən siz şəxsən istifadə etməyi planlaşdırırsınız? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

41. Siz aşağıda verilmiş xidmətlərdən hansıları haqqında daha ətraflı bilmək, yaxud əlavə məlumat almaq istərdiniz? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.38	**q.39**	**q.40**	**q.41**
İstehlak krediti	1	1	1	1
Cari bank hesabı	2	2	2	2
Bank əmanət hesabı	3	3	3	3
Valyuta mübadiləsi	4	4	4	4
Kredit kartı	5	5	5	5
Debit kartı (Bank plastik kartı)	6	6	6	6
İpoteka krediti	7	7	7	7
İnternet, Mobil bankinq	8	8	8	8
Sığorta xidməti	9	9	9	9
Şirkətin səhmlərinə investisya	10	10	10	10
Daxili və xarici pul köçürmələri	11	11	11	11
Digər xidmətlər……………………………….................				
Yuxarıda göstərilənlərdən heç biri	12	12	12	12
Cavab yoxdur	99	99	99	99

42. Siz maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçərkən müxtəlif şirkətlər tərəfindən göstərilən maliyyə xidməti şərtlərini tez-tezmi müqayisə edirsinizmi?

	q.42
Həmişə	1
Bəzən	2
Nadir hallarda	3
Heç vaxt	4
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

43. Maliyyə xidməti almaq üçün şirkət seçərkən hansı növ məlumat mənbələrinə diqqət yetirirsiniz? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.43
Elanlar / Reklamlar	1
Müvafiq xidmət göstərən təşkilatlarla işləyən konsultantların məsləhətləri	2
Maliyyə şirkətlərinin müxtəlif növ xidmətləri və tarifləri üzrə məlumat materialları	3
Müstəqil maliyyə konsultantları, yaxud brokerlərin tövsiyyələri	4
Qohum və dostların məsləhətləri	5
KİV- də nəşr olunmuş analitik materialar	6
İşəgötürənlərin məsləhəti	7
İnternet resursları	8
Digər mənbələr..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98
Cavab yoxdur	99

44. Bankda nə vaxtdan bir olursunuz?

	q.44	
Həftədə 1 dəfə və ya daha çox	1	***Davam et!***
Ayda bir dəfə	2	
2-3 aydan bir	3	
Digər..................................		
Heç vaxt	4	***Keç 46-cı suala***

45. Banka hər hansı xidmət üçün müraciət etdiyiniz zaman bankın işçiləri Sizə bankın digər xidmətləri haqqında ətraflı məlumat verdimi?

	q.45
Xeyr! Yalnız müraciət etdiyim məsələ ilə bağlı məlumat aldım	1
Bəli! Mənə digər xidmətlər haqqında da məlumat verdilər və bu xidmətlər haqqında broşuralar təqdim etdilər	2
Bəli! Mənə digər xidmətlər haqqında da məlumat verdilər	3
Digər...	
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	98

46. Azərbaycanın digər bölgəsində yaşayan qohumuna/tanışına pul gondərmək lazım olarsa hansı vasitədən istifadə edərdiniz?

	q.46
Qohum/tanış ilə göndərərdim	1
Poçtla göndərərdim	2
Banka müraciət edərdim	3
Digər...	
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	98

47. Ailənizdə neçə nəfər kart (debit/kredit) istifadəçisi var?

	q.47	
Bir nəfər	1	***Davam et***
2-3 nəfər	2	
Bütün ailə üzvləri	3	
Yoxdur	4	***keç 55-ci suala***

48. Ödəniş kartlarından nə məqsədlə istifadə edirsiniz?

	q.48	
POS terminal, İnternet vasitəsilə xidmət və malların alınması üçün	1	***Davam et***
Yalnız bankomatlardan və POS terminallardan nağd pul vəsaitinin çıxarılması üçün istifadə olunur	2	***keç 50-ci suala***
Hər ikisi	3	***Davam et***
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	98	***keç 51-ci suala***

49. POS terminaldan və ya İnternet vasitəsilə xidmət və malların alınmasından hansı tezliklə istifadə edirsiniz?

	q.49	
Gündəlik	1	***keç 51-ci suala***
Hər həftə	2	
İki həftədə bir	3	
Ayda bir neçə dəfə	4	

50. Xidmət və malların alınması zamanı ödəniş kartınızdan istifadə etməməyinizin səbəbi? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.50
Bu barədə məlumatım yoxdur	1
Ödəniş vasitəsi kimi kart qəbul edən təsərrüfat subyektlərinin sayının az olması	2
Xərclərə nəzarət etməyin çətinliyi	3
Ödəniş kartını qəbul edən təsərrüfat subyektlərində qiymətlərin nisbətən yüksək olması	4
Əlavə komisyon haqqının tutulmasının güman edilməsi	5
Təhlükəsizliyinə inamın olmaması	6
İstifadə zamanı texniki qüsurların olması və xidmətin çox ləng işləməsi	7
Digər...	
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	98

51. Fikrinizcə Azərbaycanda ödəniş kartlardan daha geniş istifadə üçün nə tələb olunur? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.51
Maarifləndirici tədbirlər geniş formada keçirilməli	1
Daha çox yerdə istifadə imkanı yaradılmalı	2
Bankların xidmət tarifləri aşağı salınmalı	3
Təsərrüfat subyektləri tərəfindən ödəniş kartlarını qəbul etməkdən imtina hallarının qarşısı alınmalı	4
Kart hesabında qalan pul vəsaitinə faizlərin hesablanması	5
Digər...	
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	98

52. Kart hesabınızdan nağd pul vəsaitini çıxararkən məhdudiyyətlə qarşılaşırsınızmı? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.52
Gün ərzində aparılan əməliyyatların sayına məhdudiyyət qoyulub	1
Həyata keçirilən əməliyyatların həcminə məhdudiyyət mövcuddur	2
Digər bankların bankomatlarından istifadə edərkən yüksək faizli xidmət haqqı tutulur	3
Bankomatlar normal işləmir (çox vaxt pul olmur)	4
Məhdudiyyət yoxdur	5
Ətrafda çox az sayda bankomat var	6

53. Mərkəzi Bank tərəfindən yaradılan Kütləvi ödənişlər üzrə Mərkəzləşdirilmiş İnformasiya Sistemi haqqında eşitmisinizmi?

	q.53
Bəli, qeydiyyatdan keçmişəm, nağd şəkildə ödənişlərimi aparıram	1
Bəli, qeydiyyatsız rejimdə nağd şəkildə ödənişlərimi aparıram	2
Bəli, İnternet servis xidməti vasitəsilə ödənişlərimi aparıram	3
Xeyir, eşitməmişəm	4

54. Ödəniş (debit/kredit) kartından istifadə zamanı hansı təhlükəsizlik tələblərinə əməl edirsiniz? ***(Birdən artıq cavab mümkündür)***

	q.54
Ödəniş kartı və PİN zərfi kənar şəxslərə etibar etmirəm	1
Kartdan istifadə edərkən PİN kodun daxil edilməsini kənar şəxslərə göstərmirəm	2
Ödəniş kartı və PİN zərfini ayrı-ayrılıqda saxlayıram	3
Heç bir təhlükəsziklik qaydasına əməl etmirəm	4
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	98

55. İnternet, Mobil bankinq xidmətindən istifadə edirsinizmi?

	q.55
Belə xidmət haqqında heç eşitməmişəm	1
Eşitmişəm amma təhlükəsziliyinə inanmıram. Ona görə də istifadə etməmişəm	2
Yalnız bir neçə dəfə	3
Tez –tez istifadə edirəm	4
Cavab verməyə çətinlik çəkirəm	98

56. Cinsiniz?

	q.56
Kişi	1
Qadın	2

57. Respondentin statusu

	q.57
Yerli sakin	1
Məcburi köçkün/ Qaçqın	2

58. Neçə yaşınız var ? **q.58** /................../

59. Ev təsərrüfatı başçısı ilə qohumluq əlaqəsi

	q.59
Başçı	1
Ər/Arvad	2
Övlad	3
Kürəkən/Gəlin	4
Ata/Ana	5
Qayınata/Qayınana	6
Qardaş/Bacı	7
Qayın/Baldız	8
Nəvə	9
Baba/Nənə	10
Digər qohumlar	11

60. Zəhmət olmasa, təhsil səviyyənizi söyləyin

	q.60
Ali təhsil	1
Orta ixtisas – texnikum, kollec	2
Texniki-peşə	3
Ümumi orta təhsil	4
Natamam orta təhsil	5
İbtidai təhsil	6
Təhsili yoxdur	7

61. Məşğuliyyət statusunuz?

	q.61
Dövlət sektorunda işləyən	1
Özəl sektorda işləyən	2
Qeyri-hökumət təşkilatında işləyən	3
Sahibkar	4
Öz hesabına işləyən/ özünüməşğul	6
Daimi olmayan işlərdə işləyən/ mövsümi	7
Ödənişsiz ailə əməyi (ferma və məişət işlərində kömək edir) ilə məşğul olan	8
Evdar xanım	9
Tələbə	10
Pensiyaçı / Təqaüdçü	11
İşsiz (iş axtarır)	12
İşsiz (iş axtarmır)	13
Digər..	
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	14

62. Mükafat, məzuniyyət haqları və digər ödənişlər də daxil olmaqla sizin əsas işinizdə aylıq qazancınız, əmək haqqı/ maaşınız nə qədərdir? *(vergi tutulandan sonra)*

q.62 /................................./

63. Ailənizin ümumi **<u>gəliri</u>** və **<u>xərcləri</u>** nə qədərdir?

q.63.1 /.../ **q.63.2** /.../

64. Özünüz və bütün uşaqlar daxil olmaqla ailənizdə neçə nəfər var ?

q.64 /................................/

65. Ailənizin maliyyə durumunu necə qiymətləndirirsiniz?

	q.65
Çox yaxşı	1
Yaxşı	2
Orta	3
Pis	4
Çox pis	5
Mən bu suala cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	98

Respondentin	
Mobil no. və ya ev tel. No.	
Ünvan	
Sorğunun başladığı və qutardığı vaxt	
Sorğunun keçirildiyi tarix	

ƏLAVƏ 3: ARAŞDIRMANIN İLKİN NƏTİCƏLƏRİ ÜZRƏ TƏQDİMAT

Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyası

AMFA

Azerbaijan Micro-finance Association

Maliyyə Savadlılığı Sorğusunun İLKİN NƏTİCƏLƏRİ

17 Dekabr 2009

Sorğunun məqsədi

- Sorğunun **əsas məqsədi** ev təsərrüfatlarının gəlir və xərclərinin idarə edilməsinin, əhalinin riyazi maliyyə savadının, maliyyə xidmətləri haqqında məlumatlılıq səviyyəsinin, maliyyə xidmətlərindən istifadə səviyyəsinin və istehlakçı hüquqlarının mövcud vəziyyətinin öyrənilməsindən ibarətdir.

2

İqtisadi regionlar və rayonlar üzrə sorğunun əhatə dairəsi

#	Şəhər/Rayon	Şəhər yerləri	Kənd yerləri	Cəmi
I.	**1. Bakı şəhəri**	277		275
II.	**Abşeron iqtisadi regionu**			
2	Abşeron	45	15	60
3	Sumqayıt şəhəri	60		60
III.	**Quba-Xaçmaz iqtisadi regionu**			
4	Qusar	15	30	45
5	Quba	15	30	45
IV.	**Dağlıq Şirvan iqtisadi regionu**			
6	Ağsu	15	45	60
V.	**Şəki-Zaqatala iqtisadi regionu**			
7	Şəki	30	60	90
VI.	**Aran iqtisadi regionu**			
11	Biləsuvar	15	45	60
12	Şirvan şəhəri	30		30
13	Ucar		30	30
14	Yevlax	15	45	60
15	Bərdə	15	45	60
VII.	**Naxçıvan iqtisadi regionu**			
16	Naxçıvan	15	45	60
VIII.	**Gəncə-Qazax iqtisadi regionu**			
17	Gəncə	60		60
18	Tovuz	15	45	60
19	Xanlar		30	30
IX.	**Lənkəran iqtisadi regionu**			
8	Lənkəran	15	45	60
9	Lerik		15	15
10	Masallı	15	30	45
	CƏMİ	**652**	**555**	**1207**
	%-lə	***54,0***	***46,0***	***100,0***

Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Şirvan, Xırdalan, Şəki, Lənkəran, Yevlax, Naxçıvan, Quba, Qusar, Ağsu, Biləsuvar, Bərdə, Tovuz, Masallı şəhərləri;

2 qəsəbə;

37 kənd

3

Metodologiya

- Sorğu ev təsərrüfatlarında (ev təsərrüfatı dedikdə bir büdcədən istifadə edib və bir evdə yaşayanlar nəzərdə tutulur) üzbəüz müsahibə formasında keçirilmişdir. Sorğu ev təsərrüfatında 18 yaşı tamam olan və ondan yuxarı yaşda (müsahibə vermək iqtidarında olmayanlar istisina olmaqla) ən sonuncu doğum tarixi (il ərzində) qeyd olunanlar arasında keçirilmişdir. Bu metoddan istifadə olunmasının məqsədi gender və yaş nisbətlərinə görə tarazlığın təmin edilməsi olmuşdur.

- Sorğuya 1207 respondent cəlb edilmişdir. Sorğu ölkənin 10 iqtisadi regionundan 8-ni (ölkənin 2 iqtisadi regionu işğal altındadır) və Bakı şəhərini əhatə etmişdir. Ümumilikdə sorğuda iştirak edənlərin 54%-i şəhər və 46%-i kənd ərazilərində yaşayanlar olmuşdur. Bu da ölkədə demoqrafik vəziyyətə uyğun bir göstəricidir.

4

...Metodologiya

- Seçmə 2 mərhələdə aparılmışdır: i) Birinci mərhələdə ölkə əhalisinin paytaxt, digər şəhər və kənd yerləri və iqtisadi regionlar üzrə bölgüsü nəzərə alınmaqla və ilkin seçmə vahidi küçə və kənd olmaqla (hər ilkin seçmə vahidi 15 respondenti əhatə edir) aparılmış; ii) İkinci mərhələdə seçməyə düşən şəhərlərdə küçələr və inzibati rayonların ərazisində isə mövcud olan kəndlər təsadüfi yolla seçilmişdir. Misal üçün: Seçmənin 1-ci mərhələsinin nəticələrinə görə Quba rayonunda 45 nəfər arasında sorğu aparılmalıdır və respondentlərin 15-i şəhər və 30-ü kənd yerlərindən seçilməlidir. İlkin seçmə vahidinin 15 respondent təşkil etməsini nəzərə alınaraq, deməli Quba şəhərindən və ya Qəsəblərdən bir küçə, kəndlərdən isə 2-si sorğu üçün təsadüfi seçilməlidir.

5

...Metodologiya

- Müsahibəçi sorğu götürdüyü evdən sonra 3 evi buraxaraq növbəti evdə sorğu götürmüşdür. Sonucu doğum tarixi qeyd olunan evdə olmadığı və ya sorğudan imtina edildiyi halda müsahibəçi növbəti evdən sorğu götürmək üçün müraciət etmişdir. Seçilən küçə və ya kənddə 15 respondent ilə sorğu keçirilə bilmədiyi halda isə müsahibəçi nəzarətçini məlumatlandırmaqla sözügedən küçə və ya kənddə ən yaxın digər küçə və ya kənddə sorğunu davam etdirmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, belə vəziyyət nadir hallarda baş vermişdir.

6

Respondentlərin sosial-demoqrafik statusu

CİNSİ	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
Kişi	42,2%	51,5%	56,6%	51,7%
Qadın	57,8%	48,5%	43,4%	48,3%
Cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
YAŞI				
18-25 yaş	23,1%	18,4%	9,0%	15,2%
26-35 yaş	24,9%	20,0%	19,1%	20,7%
36-45 yaş	22,0%	19,5%	26,7%	23,4%
46-55 yaş	20,9%	22,1%	25,2%	23,3%
56-65 yaş	5,8%	12,8%	11,5%	10,6%
65 yaş və daha cox	3,2%	7,2%	8,5%	6,9%
Cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
TƏHSİLİ				
Ali	49,8%	26,9%	16,0%	27,2%
Orta-ixtisas-texnikum, kollec	20,9%	18,9%	14,4%	17,3%
Texniki peşə	1,1%	4,8%	5,0%	4,1%
Ümumi orta təhsil	27,4%	44,0%	55,0%	45,2%
Natamam orta təhsil	0,4%	3,5%	5,9%	3,9%
İbtidai təhsil	0,0%	1,9%	2,9%	1,9%
Təhsil yoxdur	0,4%	0,0%	0,7%	0,4%
Cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
STATUSU				
Yerli sakin	89,2%	92,5%	99,1%	94,8%
Məcburi köçkün	10,8%	7,5%	0,9%	5,2%
Cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

...Respondentlərin sosial-demoqrafik statusu

Ev təsərrüfatı başçısı ilə qohumluq əlaqəsi

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
Bascı	37.9%	44.5%	50.3%	45.7%
Ər/Arvad	35,4%	25,1%	25,8%	27,8%
Övlad	26,4%	27,2%	18,2%	22,9%
Kürəkən/Gəlin	0,4%	2,9%	5,0%	3,3%
Cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Məşğuliyyət statusu

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
Dövlət sektorunda işləyən	22,7%	21,9%	21,3%	21,8%
Evdar xanım	22,7%	14,7%	16,2%	17,2%
Pensiyaçı / Təqaüdçü	12,3%	18,9%	18,6%	17,2%
Öz hesabına işləyən/ özünüməşğul	6,5%	13,3%	19,1%	14,4%
İşsiz (iş axtarır)	10,8%	7,5%	7,7%	8,4%
Özəl sektorda işləyən	12,6%	10,4%	4,0%	8,0%
Tələbə	7.2%	5.6%	0.2%	3.5%
Sahibkar	1,1%	4,3%	2,3%	2,7%
Ödənişsiz ailə əməyi (ferma və məişət işlərində kömək edir) ilə məşğul olan	0,0%	0,3%	4,3%	2,1%
Qeyri-hökumət təşkilatında işləyən	1,8%	1,1%	2,7%	2,0%
İşsiz (iş axtarmır)	1,4%	1,1%	1,8%	1,5%
Daimi olmayan işlərdə işləyən/ mövsümi	0,7%	1,1%	1,6%	1,2%
Cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

8

Ev təsərrüfatlarında gəlir və xərclərin qeydiyyatı

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
Bütün gəlir və xərclər daxil olmaqla hər şeyin hesabatını qeyd edənlər	30,3%	14,7%	20,2%	20,8%
Əsas gəlir və xərclərin qeydiyyatını aparanlar	3,6%	8,5%	5,9%	6,2%
Qeydiyyat aparmayanlar, lakin 1 ay ərzində ümumi nə qədər pul daxil olduğunu və xərcləndiyini bilənlər	21,7%	37,1%	39,5%	34,6%
Qeydiyyat aparmayanlar və hətta son bir ayda da xərclənənlərin hesabatını bilməyənlər	43,7%	35,7%	29,7%	34,8%
Cavab verməyə çətinlik çəkənlər	0,7%	4,0%	4,7%	3,6%
Cəmi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

9

Maliyyə Savadı

Riyazi maliyyə savadının qiymətləndirilməsi

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
Doğru cavab söyləyib	64,4%	59,6%	48,7%	55,7%
Yanlış cavab söyləyib	23,4%	22,9%	25,9%	24,4%
Təxmini rəqəm belə bilmir	12,2%	17,5%	25,4%	19,9%
Cəmi	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Maliyyə savadını subyektiv qiymətləndirməsi

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
Lap aşağı	0,7%	6,1%	6,5%	5,1%
Aşağı	6,5%	24,0%	31,5%	23,4%
Orta	61,0%	42,7%	36,6%	44,1%
Yüksək	24,5%	9,9%	6,3%	11,6%
Lap yüksək	4,0%	6,1%	2,9%	4,1%
Cavab verməkdə çətinlik çəkirəm	3,2%	11,2%	16,2%	11,7%
Cəmi	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kənd yerlərində əhalinin riyazi maliyyə savadı daha aşağı səviyyədədir və bu biləvasitə onların təhsil səviyyəsi ilə əlaqədardır.

10

Respondentlərin ən çox istifadə etdiyi maliyyə xidmətləri

	Paytaxt (n=277)	Digər şəhər yeri (n=375)	Kənd yeri (n=555)	Ümumi (n=1207)
Ən azı bir maliyyə xidmətindən istifadə edir	**63,5%**	**49,8%**	**47,4%**	**51,8%**
Debit kartı (Bank plastik kartı)	41,9%	45,9%	40,9%	42,7%
Valyuta mübadiləsi	32,5%	1,9%	0,9%	8,5%
İstehlak krediti	9,0%	5,6%	5,9%	6,5%
Daxili və xarici pul köçürmələri	7,9%	3,7%	1,3%	3,6%
Sığorta xidməti	8,7%	1,3%	1,1%	2,9%
Kredit kartı	7,2%	1,1%	0,9%	2,4%
Bank əmanət hesabı	4,7%	0,8%	0,0%	1,3%
Cari bank hesabı	2,9%	0,3%	0,2%	0,8%
İnternet, Mobile banking	1,4%	0,8%	0,0%	0,6%
İpoteka krediti	1,8%	0,0%	0,0%	0,4%
Biznes krediti	0,0%	0,3%	0,5%	0,3%
Şirkətin səhmlərinə investisya	0,4%	0,0%	0,0%	0,1%
Kənd təsərüffatı krediti	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%
Heç bir maliyyə xidmətindən istifadə etmir	**35,7%**	**48,0%**	**48,5%**	**45,4%**
Cavab yoxdur	**0,7%**	**2,4%**	**4,1%**	**2,8%**

11

Respondentlərin ailə üzvlərinin ən çox istifadə etdiyi maliyyə xidmətləri

	Paytaxt (n=277)	Digər şəhər yeri (n=375)	Kənd yeri (n=555)	Ümumi (n=1207)
Ən azı bir maliyyə xidmətindən istifadə edir	**63,2%**	**61,1%**	**57,8%**	**60,1%**
Debit kartı (Bank plastik kartı)	53,8%	58,4%	54,8%	55,7%
İstehlak krediti	3,2%	4,3%	4,3%	4,1%
Valyuta mübadiləsi	13,0%	1,1%	0,4%	3,5%
Sığorta xidməti	9,0%	1,1%	0,5%	2,7%
Daxili və xarici pul köçürmələri	5,1%	1,6%	0,7%	2,0%
Kredit kartı	4,0%	0,8%	0,7%	1,5%
Bank əmanət hesabı	2,2%	0,3%	0,0%	0,6%
Cari bank hesabı	1,8%	0,3%	0,0%	0,5%
İpoteka krediti	1,1%	0,3%	0,0%	0,3%
İnternet, Mobile banking	0,7%	0,5%	0,0%	0,3%
Biznes krediti	0,0%	0,0%	0,5%	0,2%
Şirkətin səhmlərinə investisya	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kənd təsərüffatı krediti	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Heç bir maliyyə xidmətindən istifadə etmir	35,4%	37,3%	39,3%	37,8%
Cavab yoxdur	1,4%	1,6%	2,9%	2,2%

12

Maliyyə xidmətlərindən narazı qalanlar

Son 5 ildə maliyyə xidmətlərindən istifadə zamanı narazı qalanlar

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
İstehlak krediti	33,3%	43,5%	14,8%	28,3%
Bank əmanəti	0,0%	4,3%	22,2%	13,2%
Biznes krediti	0,0%	4,3%	18,5%	11,3%
Bank kredit kartı	33,3%	8,7%	7,4%	9,4%
Maşın krediti	33,3%	13,0%	3,7%	9,4%
Birja	0,0%	8,7%	3,7%	5,7%
Sığorta	0,0%	8,7%	0,0%	3,8%
Zamin durmaq	0,0%	4,3%	3,7%	3,8%
Kənd təsərrüfatı krediti	0,0%	4,3%	0,0%	1,9%
Nağd pul krediti	0,0%	4,3%	0,0%	1,9%
Fermer təsərrüfatı krediti	0,0%	0,0%	3,7%	1,9%
Bank debit kartı	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
İpoteka krediti	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Xatırlaya bilmirəm	**0,0%**	**0,0%**	**18,5%**	**9,4%**
Cavab verməkdə cətinlik cəkir	**0,0%**	**4,3%**	**3,7%**	**3,8%**
Cəmi	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

13

Ən çox izlənilən maliyyə məlumatları

	Paytaxt (n=277)	Digər şəhər yeri (n=375)	Kənd yeri (n=555)	Ümumi (n=1207)
Hər hansı bir məlumatı / tendensiyanı izləyir	**84,1%**	**70,4%**	**65,2%**	**71,2%**
Neftin, qızılın, metalın və s. qiymətlərindəki dəyişiklər	73,3%	46,4%	40,2%	49,7%
İnfilyasiya dərəcəsində dəyişiklikləri	44,4%	41,9%	31,2%	37,5%
İctimai pensiyaların səviyyəsində, gəlirlərdə və vergidən azad olma hallarında dəyişiklikləri	30,0%	41,1%	34,1%	35,3%
Əmlak bazarında dəyişiklikləri	36,5%	21,3%	17,1%	22,9%
Kreditlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri	36,8%	20,5%	16,2%	22,3%
Əmanətlər üzrə faiz dərəcəsindəki dəyişiklikləri	33,6%	13,6%	7,7%	15,5%
Kapital bazarında qiymətlərin və indekslərin dəyişməsini	14,1%	11,7%	6,3%	9,8%
Heç bir tendensiyanı/məlumatları izləmir	**15,9%**	**28,5%**	**31,5%**	**27,0%**
Cavab verməkdə çətinlik çəkir	**0,0%**	**1,1%**	**3,2%**	**1,8%**

14

Maliyyə məlumatlarının izləndiyi mənbələr

	Paytaxt	Digər şəhər yeri	Kənd yeri	Ümumi
	% (n=233)	% (n=264)	% (n=362)	% (n=859)
Qəzetlər, jurnallar, maliyyə məsələləri üzrə ixtisaslaşan TV Proqramları	95,7%	94,3%	85,9%	91,2%
Dostlar və tanışlar	18,0%	32,2%	48,3%	35,2%
Elanlar/Reklamlar	5,6%	25,4%	38,7%	25,6%
İxtisaslaşmış internet saytları	17,2%	3,8%	0,8%	6,2%
Müstəqil maliyyə məsləhətçiləri, yaxud brokerlər	1,3%	3,4%	0,6%	1,6%
Şəxsi səfərlər zamanı və telefon ilə bank işçiləri, sığorta və idarəetmə şirkətinin əməkdaşları	0,9%	2,7%	1,1%	1,5%
Universitetdən	0,0%	0,4%	0,0%	0,1%
Cavab verməkdə çətinlik çəkir	**0,0%**	**0,8%**	**1,1%**	**0,7%**

15

Maliyyə təlimi kurslarında öyrənilməsi daha çox arzulanan mövzular

	Paytaxt (n=277)	Digər şəhər yeri (n=375)	Kənd yeri (n=555)	Ümumi (n=1207)
Kreditdən istifadə edərkən həddindən artıq borclanmamaq üçün nə etmək lazımdır	60,6%	34,1%	28,8%	37,8%
Pensiya sistemi necə işləyir və vətəndaşlar yaşlandığı zaman gəlirlə təmin edilmənin hansı metodları mövcuddur	41,2%	31,5%	24,1%	30,3%
Uzun müddətli istehlak mallarının (avtomobil, mənzil, bağ evi) alınması üzrə planı necə qurmaq və onun həyata keçirilməsi	41,9%	19,5%	23,8%	26,6%
İpoteka kreditləri	46,2%	14,9%	19,5%	24,2%
İstehlakçı hüquqlarını müdafiə edən hansı qanunlar mövcuddur və istehlakçının hüquqları pozularkən nə etmək	16,2%	22,7%	18,0%	19,1%

16

DİQQƏTİNİZƏ GÖRƏ TƏŞƏKKÜR EDİRƏM!

17